

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV MED IN PO KARIERI

Kandidat: Tomas Globočnik
Številka indeksa: 04033143

Mentor: dr. Janez Stare

Ljubljana, november 2008

POVZETEK

Vrhunski šport zahteva od športnika popolno predanost. To pomeni podreditev življenja športu za doseganje vrhunskih rezultatov. Zaradi takšnega načina življenja marsikdaj vrhunski športniki ne razmišljajo o obdobju po zaključku kariere.

V diplomskem delu so predstavljene trenutne razmere in težave pri zaposlovanju vrhunskih športnikov v času aktivne kariere in predvsem po zaključku kariere. Področje zaposlovanja med kariero ureja nov Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov, podpisan v letu 2007. Obdobju po karieri pa je namenjen Sporazum o izvajanju programa ACP (Athlete career programme) med podjetjem Adecco in Mednarodnim olimpijskim komitejem, ki je bil podpisan 2005. V slovenskem prostoru je za izvajanje programa ACP pristojna slovenska izpostava Adecca in Olimpijskega komiteja Slovenije. Zaposlovanje vrhunskih športnikov med kariero pa je dodeljeno Olimpijskemu komiteju Slovenije, Oddelku za vrhunski šport ter koordinacijski skupini.

Ključne besede: vrhunski šport, vrhunski športnik, zaključek kariere, Sporazum o zaposlovanju športnikov, ACP (athlete career programme), Mednarodni olimpijski komite, Olimpijski komite Slovenije.

SUMMARY

Top sports demand a complete commitment from top athletes, who should – with a goal to achieve top sports results – dedicate entirely their lives to sport. Due to such a specific way of life, top sports athletes frequently forget or fail to think about the time after their careers have finished. The diploma theses presents current conditions and difficulties related to recruitment of top sports athletes during the period of their active careers and mostly after them. An area of recruiting top sports athletes during their careers is regulated by a new Top Sports Athletes Recruitment Agreement, signed in 2007, while the period following their active careers is regulated in the Agreement on the Athlete Career Programme Implementation (ACP), signed in 2005, between the Adecco Agency and the International Olympic Committee. In Slovenia, the Adecco Slovenia branch office and the Olympic Committee of Slovenia are responsible for the ACP programme implementation, while the recruitment during a career is assigned to the Olympic Committee of Slovenia – the Top Sports Department and the coordination group.

Key words: top sports, top sports athlete, end of a career, Top Sports Athletes Recruitment Agreement, ACP (Athlete Career Programme), International Olympic Committee, Olympic Committee of Slovenia.

KAZALO

POVZETEK	ii
SUMMARY	iii
KAZALO	iv
1 UVOD	1
2 ŠPORT IN VRHUNSKI ŠPORT	4
2.1 Pojem športa	4
2.2 Splošna opredelitev vrhunškega športa	5
2.3 Vrhunski šport v sosledju časa	6
2.4 Zakonske opredelitve športa	9
2.5 Financiranje športa	9
3 OBVEZNOSTI VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV IN ZAČETKI ZAPOSLOVANJA VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV	11
3.1 Regeneracijski čas vrhunskih športnikov	11
3.2 Prve zaposlitve vrhunskih športnikov V SLOVENIJI	12
4 ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV V ČASU AKTIVNE KARIERE	13
4.1 Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov	13
4.1.1 Strategija zaposlovanja vrhunskih športnikov	15
4.1.2 Merilo športne kakovosti	15
4.1.3 Merilo prednosti športne panoge	17
4.1.4 Merilo posebnih potreb ministrstva	17
4.1.5 Merilo za zaposlovanje trenerjev	17
4.1.6 Koordinacija zaposlovanja športnikov in trenerjev znotraj ministrstev in med ministrstvi	17
4.2 Sklenitev delovnega razmerja	18
4.2.1 Sklenitev pogodbe o zaposlitvi	18
4.2.2 Posebne obveznosti športnikov in trenerjev	18
4.2.3 Pravice športnikov in trenerjev	19
4.3 Kriteriji za zaposlovanje vrhunskih športnikov	19
4.3.1 Razlaga kategorizacijskega modela	20
4.3.2 Metodološki vidik	21
4.3.3 Splošni pogoji zaposlovanja vrhunskih športnikov in trenerjev	23
4.3.3.1 Za športnike	23
4.3.3.2 Za trenerje	23
4.3.4 Postopek zaposlovanja vrhunskih športnikov	23
4.4 Statusne pravice vrhunskih športnikov	25

5	KONEC KARIERE VRHUNSKEGA ŠPORTNIKA	29
5.1	Razvojno in športno psihološki vidiki konca športne kariere	30
5.2	Socio-ekonomske in finančne težave ob koncu športne kariere	33
5.3	Poklicni razvoj	34
6	ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV PO KARIERI	38
6.1	Program zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri (athlete career programme)	39
6.2	Postopek realizacije Programa zaposlovanja vrhunskih športnikov	40
6.3	Predstavitev izvajalca programa za zaposlovanje vrhunskih športnikov po karieri	42
7	RAZISKAVA MED VRHUNSKIMI ŠPORTNIKI, ZAPOSLENIMI V DRŽAVNI UPRAVI	43
8	PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE SISTEMA ZAPOSLOVANJA VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV MED IN PO KARIERI	57
9	ZAKLJUČEK	60
	LITERATURA	63
	VIRI	64
	SEZNAM GRAFIKONOV IN TABEL	65
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	66
	PRILOGE	67
	Priloga 1: Prednostna lista za zaposlitev	67
	Priloga 2: Obrazec za zaposlitev vrhunskih športnikov v državni upravi	73
	Priloga 3: Cooperation agreement NOC – Adecco	76
	Priloga 4: Anketni vprašalnik	88
	Priloga 5: Kodeks ravnanja za športnike in trenerje, zaposlene v ministrstvih	92
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	93

1 UVOD

Zaposlovanje športnikov med kariero kot tudi po njej ima v Sloveniji razmeroma kratko tradicijo. Vrhunski športniki z mednarodnim oz. svetovnim razredom se zaposlujejo predvsem v državnih organih. Med organe, v katerih so trenutno na podlagi Sporazuma o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev zaposleni vrhunski športniki v Sloveniji, sodijo: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija, Ministrstvo za obrambo – Slovenska vojska in Ministrstvo za finance – Carinska uprava Republike Slovenije. Praksa zaposlovanja vrhunskih športnikov v omenjenih organih je prisotna v veliko državah. Za razliko od Slovenije se je praksa zaposlovanja vrhunskih športnikov v državnih organih v drugih državah pojavila že mnogo prej. S statusom zaposlitve se vrhunskim športnikom omogoči, da se lahko v celoti posvetijo športu.

Razmere na področju sponzorstva in donatorstva v športu so se od osamosvojitve Slovenije leta 1991 pa do danes zelo spremenile. V nekdanjem t. i. planskem sistemu financiranja športa so bila finančna sredstva v večini primerov že v naprej zagotovljena po športnih panogah. V današnji tržni ekonomiji pa podjetja v šport in posledično vrhunske športnike vlagajo le, če v tem vidijo svoj promocijski in gospodarski interes. Ravno zaradi takšnih sprememb na trgu je pomembno, da delno tudi država poskrbi za perspektivo vrhunškega športa in športnikov v Sloveniji, ki so zanesljivo odlični promotorji naše države v svetu.

Diplomsko delo opisuje trenutno stanje na področju zaposlovanja vrhunskih športnikov v Sloveniji med kariero ter po zaključku kariere. Na podlagi ugotovitev pridobljenih v diplomskem delu bomo predlagali spremembe oziroma izboljšave na področju zaposlovanja vrhunskih športnikov med in po karieri.

Namen diplomskega dela je predstaviti postopke zaposlovanja vrhunskih športnikov, Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi, potek zaposlovanja ter seveda pomoč športnikom po zaključku kariere. Namen je tudi predstaviti težave, s katerimi se soočajo vrhunski športniki po zaključku kariere. To diplomsko delo bo bralcu osvetlilo različne vidike o vrhunskem športu tudi v širšem pomenu te besede.

Metode dela, ki so uporabljene pri izdelavi diplomskega dela, so induktivna metoda, s katero so na podlagi posamičnih dejstev in razmišljanj vrhunskih športnikov prikazane splošne opredelitve, ter deduktivna metoda, na podlagi katere so iz splošnih stališč izluščeni sklepi, ki veljajo tudi za posameznike. Z metodo deskripcije so opisani in obrazloženi vsi postopki ter procesi v zvezi z zaposlovanjem vrhunskih športnikov. Na podlagi metode kompilacije so v diplomskem delu prevzeti tuji izsledki, ki so tudi ustrezno citirani. Predvsem v grafikoni in razlagah v zvezi z njimi je uporabljena statistična metoda. Pri raziskavi je bila uporabljena metoda anketiranja.

V raziskavi so bili proučevani vrhunskih športniki. Na podlagi raziskave smo dobili realno sliko o tem, koliko so vrhunski športniki sploh seznanjeni s trenutnimi možnostmi zaposlovanja med in tudi po karieri. Vprašali smo se: Ali bi zaposleni športniki v državni upravi želeli to zaposlitev obdržati tudi po karieri? Ali o študiju in zaposlitvi po karieri razmišljajo že med kariero? S kakšnimi težavami se srečujejo po zaključku kariere?

Struktura diplomskega dela po poglavjih je naslednja. V drugem poglavju je predstavljen splošen pogled na šport in vrhunski šport. Opisani so različni pogledi na vrhunski šport in vrhunske športnike z vidika časovne opredelitve. V drugem poglavju so ob zakonski opredelitvi športa omenjeni tudi načini financiranja športa ter pridobivanje finančnih virov v športu.

V tretjem poglavju so prikazane obveznosti vrhunskih športnikov, ko niso v trenažnem procesu oziroma na tekmovanjih. Ta čas je poimenovan kot regeneracijski čas. Navedeni so tudi primeri prvih zaposlitev vrhunskih športnikov v Sloveniji.

Četrto poglavje je namenjeno predstavitvi celotnega postopka zaposlovanja vrhunskih športnikov med aktivno kariero. Podrobno je predstavljen temeljni akt, na podlagi katerega se zaposlujejo vrhunski športniki in trenerji v Sloveniji, z vsemi merili za zaposlovanje. Opisani so postopek sklenitve delovnega razmerja med delodajalci in vrhunskimi športniki, kriteriji za zaposlovanje vrhunskih športnikov v državni upravi ter statusne pravice vrhunskih športnikov.

Peto poglavje v celoti opisuje zaključek kariere vrhunskega športnika in težave, s katerimi se ob zaključku kariere srečuje.

Zaposlovanje vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere je opisano v šestem poglavju, v katerem so predstavljeni ideja o zaposlovanju vrhunskih športnikov po karieri, program zaposlovanja in postopek zaposlovanja. Predstavljeno je tudi podjetje, ki v Sloveniji pogodbeno skrbi za zaposlovanje oziroma pomaga vrhunskim športnikom do zaposlitve.

Raziskovalni del diplomskega dela je umeščen v sedmo poglavje. V raziskovalnem delu je sodelovalo 55 vrhunskih športnikov, ki so trenutno zaposleni v državni upravi.

V osmem poglavju so navedeni problemi neučinkovitega zaposlovanja vrhunskih športnikov med in po karieri, vzroki za to ter predlogi, izhajajoči iz raziskave za izboljšanje te problematike.

Diplomsko delo se zaključuje z devetim poglavjem, v katerem so strnjena vsa najpomembnejša spoznanja, informacije in ugotovitve. V nadaljevanju so navedeni uporabljena literatura in viri, seznam grafikonov in tabel, priloge, seznam uporabljenih kratic, na koncu pa sledi izjava o avtorstvu in navedba mentorja ter lektorja.

Pri izdelavi diplomskega dela ni bilo mogoče pridobiti popolnoma točnih statističnih podatkov o številu vrhunskih športnikov, ki so bili po letih vključeni v program zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere (Athlete career programme). Podjetje, ki pogodbeno sodeluje pri zaposlovanju vrhunskih športnikov po zaključku kariere teh evidenc, ni vodilo v celoti.

2 ŠPORT IN VRHUNSKI ŠPORT

2.1 POJEM ŠPORTA

Beseda šport naj bi izvirala iz angleškega glagola to desport, ta pa iz starofrancoskega desport, kar pomeni kratkočasiti se, razvedriti se, zabavati se. Svoje korenine naj bi imel ta izraz v latinskem disportate oziroma deportate, kar v prevodu pomeni odnašati (de - od, portare - nesti). Skrajšana oblika sport naj bi se prvič pojavila v 15. stoletju. Danes ima beseda sport mednarodno veljavo z istim pomenom. V vsakodnevni rabi ta pojem označuje obliko telesne dejavnosti, igro ali tekmovanje. Glede na to je definicija športa dokaj težavna. Uporabljajo se različna opredelilna merila, kot na primer: gibanje, svoboda cilja, prizadevanje za uspeh, tekmovanje (boj), enakost možnosti (športno tipična merila). Seveda niso vsa vedno upoštevana. Če je telesna aktivnost odločilni opredelilni element športa, je lahko vprašljivo, ali k športu spadajo tudi igre, kot so biljard, šah, igre s kartami, ali na primer avtomobilski športi, kot je formula ena. Na to vprašanje je možnih več odgovorov. K športu so poleg telesnih vaj namreč zelo kmalu vključili tehnične iznajdbe, kot so kolo, motorno kolo in avtomobil, oziroma spretnost njihove uporabe (Bergant Rakočevič et al., 2008, str. 27).

Šport je sestavljen družbeni pojav. Njegovo mesto in vloga v družbi sta najbolj neposredno odvisna od stopnje razvitosti družbene zavesti, od potencialnih vrednot športne aktivnosti in realnih družbenih odnosov do teh vrednot. Osnovni namen športa kot družbenega pojava je povezan s športno aktivnostjo, ki v sistemu družbenih potreb in vrednot le delno pomeni vrednoto samo po sebi. Najpogosteje je športna aktivnost le sredstvo za doseganje splošnih in specifičnih družbenih ciljev. Razlikujemo več vrednostnih orientacij do športa (Tušak Maks in Tušak Matej, 1997, str. 94-95):

- Razvojni šport, kjer športna aktivnost pomeni sredstvo, s katerim družba pospešuje in usmerja psihofizični in psihosocialni razvoj svojih članov.
- Rekreativni šport, ki je sredstvo za ohranjanje psihofizičnih sposobnosti posameznika na optimalnem nivoju.
- Standardni šport, ki pomeni stalno sekundarno aktivnost, ki se ji namenja večji del prostega časa, smisel aktivnosti pa je poleg doseganja in ohranjanja optimalnega nivoja psihofizičnih aktivnosti tudi doseganje visokih športnih rezultatov in s tem družbenih učinkov, ki sledijo takim rezultatom.
- Vrhunski šport, ki v vsakodnevni praksi predstavlja tradicionalni in splošni model mišljenja o športu.

Šport je v sodobni družbi pomemben gospodarski, socialni in kulturni dejavnik, kot specifična dejavnost pa se je vrhunski šport razvil do stopnje popolne komercializacije in profesionalizacije. Zato je tudi s pravnega vidika zelo pomembno, kaj pojmuje kot šport (Bergant Rakočevič et al., 2008, str. 28).

2.2 SPLOŠNA OPREDELITEV VRHUNSKEGA ŠPORTA

Vrhunstvo v kontekstu vrhunskega športa v mednarodnih merilih lahko pripišemo le malo športnikom. Teh športnikov je v odstotkih malo (1 %), res pa je tudi, da se vrhunstvo ne meri z odstotki. Zaradi pogosto napačnih pojmovanj poudarjamo, da ne štejemo med vrhunske športnike tistih, ki se na reden in sistematičen način ukvarjajo s tistim vidikom športa, ki smo ga včasih z zelo raztegljivim metrom šteli za t. i. tekmovalni šport. Število teh se giblje med 2,9 % in 5 % populacije odraslih (nad 18 let), kar po podatkih, izračunanih na podlagi Statističnega letopisa iz leta 1996 pomeni med 56 844 in 98 007 državljanov Republike Slovenije (SL, 1996). Ti odstotki so že dvajset let, odkar raziskovalno spremljamo športnorekreativno dejavnost v Sloveniji, praviloma enaki. Ta vidik športnega udejstvovanja je enakovreden vsakemu drugemu in mu gre praviloma podoben tretma. Temeljni razlogi za analizo vsaj pglavitnih značilnosti vrhunskega športa, skladno s splošnim gledanjem, so predvsem trije (Petrovič in Doupona, 1996, str. 48):

1. Analiza kateregakoli izseka kulturne dejavnosti, torej tudi športne, bi bila torzo, če ne bi njenih parametrov potegnili skozi vrhunske dosežke. Vrhunstvo ima svojstva, bodisi pozitivna bodisi negativna, ki se v njem najbolj jasno izkristalizirajo in reflektirajo na druge segmente. V njem se bolje in jasneje vidijo vsi problemi in vrednosti celotnega področja.
2. Coubertinova teza: če se jih hoče sto ukvarjati s športom, jih mora biti deset sposobnih vrhunskih dosežkov, je nesporno pravilna, zlasti če dodamo, da se model obnašanja desetih na svojevrsten način, pogosto tudi popačen, reproducira v vzorcih obnašanja stotih.
3. Splošna kriza civilizacije, še posebej krizna žarišča, se najprej in najbolj plastično izražajo v vrhunskih segmentih njenih dosežkov. In če pristanemo na misel, da krize, tudi še tako hude, nosijo v sebi izziv in upanje za rešitev, potem je razmišljanje o vrhunskem športu v svetu in pri nas nujnost.

Vrhunski šport zajema priprave in tekmovalna športnikov, ki imajo status mednarodnega, svetovnega ali perspektivnega razreda. Eden temeljnih namenov vrhunskih športnikov je doseči dosežek, rezultat, in sicer tak rezultat ali dosežek, ki bi pomenil vrhunsko športno ustvarjalnost, ki mora biti primerljiva v svetovnem merilu. Vrhunski dosežek v športu, v katerem sodelujejo športniki iz držav večjega dela sveta, je pomemben dejavnik samozavesti celotnega naroda. Dogodek v vrhunskem športu izziva pri športnikih in gledalcih izredno močna čustva, ki so lahko pozitivna in negativna. Vsekakor pa ustvarja športne zvezdnike, zaradi katerih se mladi začnejo oziroma se ukvarjajo s športom. Prek vrhunskih športnikov se prenaša želja po tekmovalnosti tudi na mlade športnike. Pogosto pa vrhunski šport zaznamuje tudi pretirana tekmovalnost, kjer zmaga pomeni vse, pot do nje pa je prevečkrat zaznamovana z nečloveškim odrekanjem, z uporabo sredstev in pristopov, ki lahko puščajo trajne negativne posledice in so človeka nevredni. Vrhunski športniki so kot medijsko najbolj izpostavljena elita pomemben promocijski dejavnik naroda, države, nacionalnega in mednacionalnega gospodarstva ter športa. Zaradi teh dejstev in narave vrhunskega športa se je pojavila potreba po usklajevanju športa z drugimi področji, tudi tržnim. Vrhunski šport je namreč tudi posel in brez podpore ne more

preživeti. Promoviranje vrhunskih športnikov, športnih programov, športne opreme, različne prehrane, zastopanost športnih programov v medijih, poistovetenje ljudi z uspehi posameznikov pa tudi skrb ljudi za zdravje povzročajo, da se s športom srečujejo vsi, pa naj bo to aktivno ali pasivno. (Kovač et al., 1995, str. 34).

2.3 VRHUNSKI ŠPORT V SOSLEDJU ČASA

Vrhunski športni dosežki so zlasti v zadnjih desetletjih pokazali, da so avtonomna in avtohtona oblika specifičnega kulturnega ustvarjanja, ki ima lastne kriterije vrednotenja svoje ustvarjalnosti, čeprav so ti pogosto izmaličeni s prevelikim dodatnim obremenjevanjem športnih dosežkov, s komercialnim in dnevno političnim vrednotenjem športnega rezultata, kar izkrivlja logiko njegovega poslanstva, odtuja je ustvarjalce in zavaja ljudi.

Države so v preteklosti kazale, kažejo danes in bodo tudi v prihodnosti kazale interes za vrhunske športne dosežke, s katerimi bodo dosegale lastno promocijo v svetovni družini. Interes države Slovenije za vrhunske dosežke naj bi izhajal iz istih stališč, kakršna ima tudi do drugih področij vrhunškega kulturnega ustvarjanja v najširšem pomenu. Gre za tisti prvinski interes narodov in narodnosti, združenih v državi, da podpirajo izredno nadarjene, ki s svojo ustvarjalnostjo bogatijo narodovo in obče človeško zakladnico stvaritev kulture, soudeležbo v pomikanju človeških spoznanj, kulturnih in drugih duhovnih vrednot. Pomeni samouresničitev človeka in človeškega duha ter zmogljivosti kot nenadomestljivih sestavin njegovega bivanja. V največji meri je tudi zaradi tega postajal vrhunski šport v sosledju časa vse bolj profesionaliziran, kot so pred njim že bile druge oblike človekovega ustvarjanja in dela. Vrhunski šport je že pred desetletji prešel tisto kritično mejo, ko je bilo mogoče govoriti zgolj o ljubiteljskem ukvarjanju in kratki epizodi v življenju športnika. Danes ta "epizoda" po mednarodnih podatkih znaša že najmanj tretjino človekove dobe. Ob dejstvu, da je danes moderno govoriti in pisati o vrhunskem športu v "črno-beli" tehniki, včasih celo v razpravah in tekstih, ki pretendirajo na strokovno ali celo znanstveno raven, pa ne moremo mimo dejstva, da je vse večje nasilje v športu in ob športu, ter v okviru tega jemanje nedovoljenih poživil. Kot je poudaril nekdanji predsednik MOK-a J. A. Samaranch, gre za dve največji zli v sodobnem športu, ki prej kažeta tendenco povečevanja kot zmanjševanja kljub mnogoterim naporom vse večjega števila ljudi, ki bi radi ta uničujoči trend zaustavili, in če uporabimo pravno terminologijo - vzpostavili prejšnje stanje (Petrovič in Doupona, 1996, str. 49).

Pri razmišljanju o vrhunskem športu v sosledju časa se ne moremo in ne smemo izogniti vsaj še dvema problemoma, ki imata svojstveno refleksijo na šport mladih. To sta: vse večje število oblik kršenja človekovih pravic in svoboščin v športu in s kršenjem človekovih pravic povezan totalitarizem formalnega pravnega ustroja športnih asociacij, vse od klubov do najvišjih meddržavnih teles. Pri kršenju človekovih pravic in svoboščin velja izpostaviti predvsem "teptanje dostojanstva", ki se začne že pri najmlajših talentih. Ti se, usmerjeni v želji, da z rezultati dokažejo svojo nadarjenost, bojijo upirati čemur ali komurkoli. Praviloma pa tudi ne poznajo

svojih pravic, od katerih so bile nekatere zapisane že pred več kot dvesto leti v sloviti francoski deklaraciji o pravicah človeka in državljana, izvirajo pa (te) pravice iz dostojanstva, ki je prirojeno človekovi osebnosti in so oprredeljene v znamenitem prvem členu splošne deklaracije človekovih pravic (Generalna skupščina Združenih narodov v: OECD, 2008): »Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice.«

Duševno mučenje, o katerem je v športni literaturi zapisanih veliko primerov, je tako pogosto izjemno brutalno in ponižujoče ter dobiva razsežnosti, da ga, povzemajoč iz teorije morale, Gligorov imenuje "mučenje brez bolečin" (Gligorov v: Petrovič in Dupona, 1996, str. 50), kjer se število mikrotraum tolikokrat ponovi, da se človek navadi živeti z duševno bolečino in jo tako niti več ne prepozna. Koliko daleč se lahko gre pri tem; da človek ostane človek, je drugo vprašanje. Nemara je nanj odgovoril L. Simonovič kot bivši vrhunski športnik v svojem delu Pobuna robota (Simonovič v: Petrovič in Doupona, 1996, str. 50): "To lahko stori trener športniku, ne pa človek človeku".

Maver meni, da se je mogoče strinjati z mnenjem teoretikov Pereniča in Bavcona, da so za vsako državo človekove pravice osrednje vprašanje, ne pa le eno od vprašanj. Kršenje pravic na katerem koli družbenem področju (tudi športnem) je zato enako pomembno, ker posega v generično bistvo človeka, iz katerega se temeljne in druge pravice skozi vso zgodovino človeštva derivirajo v različnih različicah in se v trendih časa in prostora znova in znova potrjujejo. Gre v bistvu za procese, v katerih so vedno samo dobljene bitke, nikoli pa ni dobljena vojna. V teh procesih je vrhunski šport šele na začetku. Normativna praznina je v njem prej pravilo kot izjema. Mnogi se pravnemu urejanju tega področja (kar pa ni edina oblika zaščite športnika) izogibajo. Zakonsko neurejeno področje jim za udejanjanje njihovih interesov očitno najbolj ustreza. Maver pravilno ugotavlja, da se športno pravo šele rojeva, in dodajmo, z veliko težavami in mnogimi odpori (Maver v: Petrovič in Doupona, 1996, str. 51).

Praktično doživljenjskost funkcij v športu (športni funkcionarji) je kot fenomen sui generis težko razložiti brez ostanka. Prav gotovo je ta pojav daleč od pred dolgimi leti v OZN sprejete norme, ki pravi: "Javne funkcije so po svojem bistvu časovno omejene, v njih ni mogoče videti ne posebnih prednosti, ne nagrad, temveč dolžnost." Zakaj o vsem tem, razen nekaj izjem, ni (bilo) na športnem področju (za)dosti govora? Vsaj dva razloga sta za to (Petrovič in Doupona, 1996, str. 51):

- Športniki so, kot smo že pisali, nepoučeni o svojih pravicah in na osnovi ustvarjalne biti obrnjeni k rezultatom in zato lahek predmet manipulacije. Športniki večinoma (praviloma začnejo z resnimi treningom in tekmovanji že v otroških letih) niso vzgajani v svobodi mišljenja in izražanja. Rojeni s talentom živijo praviloma v vseh družbenih sistemih v strahu, da jim bo onemogočeno talent dokazati. Tega se mnogi oblastniki dobro zavedajo in to s pridom zlorabljajo. "Športniki odhajate, mi (funkcionarji, trenerji) oblastniki ostajamo", je možganski zapis, ki ga dobi mladi talent, ko stopi na pot vrhunstva.

- Rešitve kršitev pravic športnikov niso samo v tem, da se zakonsko ali drugače uredijo, pač pa so predvsem odvisne od tistega, ki razpolaga z družbeno močjo. To pa je v športu – paradoksalno – v najmanjši meri športnik.

Mnogi, zlasti tisti, ki niso bili vrhunski športniki, se bodo nemara ob vsem zapisanem vprašali, zakaj vrhunski športniki ne odidejo iz takšnega načina življenja. Mnogi odidejo, a jim grenke izkušnje in spomini ostajajo za vse življenje. Mnogi pa so in seveda še vztrajajo ter plačujejo temu primeren davek. Tisoči so izigrani in zavrženi. Relativno maloštevilne, najbogatejše med bogatimi in medijsko poveličevane osebnosti pa to drago stane. Lep primer vsega tega je bila romunska telovadka Nadia Comaneci¹, ki je prebežala v Združene države Amerike. Čeprav so negativni spremljevalni dejavniki selektivnega športa zlasti v nekaterih zvrsteh prej pravilo kot izjema, so vendarle za vse, ki želijo športu vrniti njegove prvinske vrednote, prej izziv kot vzrok za malodušje. Pozitivni primeri, in tudi teh ni malo, celo čedalje več jih je, so tisto, na čemer je treba graditi v prihodnje. Sprevržene oblike vrhunstva, ki imajo svoje refleksije tudi na šport mladih, pa so v tem kontekstu opozorilo. Mnogi teoretiki iz različnih družboslovnih področij enotno ocenjujejo, da je obdobje tržnega sistema z vsemi, iz zahodnih držav znanimi negativnimi spremljevalci tega procesa, prineslo tudi v vrhunskem športu dodatno število razčlovečenih pojavov, ki bodo imeli negativne učinke tudi na tiste, ki se bodo ukvarjali s športom, čeprav ne vrhunskim. Naš moralni credo nas obvezuje, da tudi to možnost zapišemo in ponudimo rešitve (Petrovič in Doupona, 1996, str. 52).

Dober primer moralnih in etičnih načel v športu je Zavod za fair play in strpnost v športu. Zavod je neprofitna organizacija zasebnega značaja, ustanovljena januarja leta 2001 na pobudo Hosta. Zavod je bil ustanovljen za opravljanje dejavnosti preučevanja, popularizacije, spodbujanja, izobraževanja, svetovanja in razvoja na področju etike športa ter za spodbujanje in uvajanje novih vzgojno-izobraževalnih programov, prijemov, znanj in metod na področju športa, fair-playa in strpnosti v športu. Sportikus je registrirana blagovna znamka, s katero upravlja Zavod in je hkrati tudi njegov znak. Znak je stiliziran steber z žogo in napisom Sportikus. Steber predstavlja temelj in trdno podporo, hkrati pa daje pridih antike, ki ponazarja večni duh etičnih idealov. Žoga je simbol športa, ki po svoji naravi združuje ljudi. Sportikus je akronim, ki povzema način ukvarjanja s športom, ki ga Zavod promovira.

Zavod s svojimi akcijami (Sportikus, 2001):

- promovira športne ideale in vzgaja v duhu poštene igre;
- spodbuja kakovostno delo športnikov, trenerjev, sodnikov, organizatorjev in drugih delavcev v športu;
- podpira raziskovalno dejavnost na področju etike športa.

---

¹ Prva telovadka, ki je na dvovišinski bradlji na Olimpijskih igrah osvojila oceno 10. Leta 1986 je zaradi nevdržnih športnih razmer prebežala v ZDA, kjer živi še danes. Leta 2003 je napisala avtobiografijo z naslovom Letters To A Young Gymnast, v kateri opisuje vse tegobe njene vrhunske športne poti.

Trenerji in tudi športni funkcionarji težijo k čim boljšim rezultatom, tudi za ceno opustitve šolanja. Tekmovalec, ki je v podrejenem položaju, se v veliki meri podredi trenerjevemu predlogu, popolnoma se posveti vrhunskemu športu in ne razmišlja, kaj bo po karieri. Tudi v povezavi z zaposlovanjem vrhunskih športnikov med kariero je treba biti še kako pazljiv na kršenje pravic športnikov. Zato je zelo pomembno, da zaposlovanje poteka transparentno in po točno določenih kriterijih. Tako med kariero kot tudi po njej pa je pomembno športnike obravnavati v delovnih razmerjih v skladu z delovno zakonodajo.

2.4 ZAKONSKE OPREDELITVE ŠPORTA

Do leta 1991 v Sloveniji nismo imeli posebne zakonske ureditve športa. Po osamosvojitvi se je pojavila potreba po ureditvi športnega področja, saj je sodelovanje športnikov v mednarodnem prostoru pomenilo zastopati Slovenijo. Država se je čutila odgovorno, da opredeli to dejavnost za javno ter jo tako podpira s svojimi sredstvi (državni proračun in proračun lokalnih skupnosti). Toda ne glede na to, je šport še vedno predvsem zasebna oz. osebna dejavnost, saj se vsakdo ukvarja z njo zaradi sebe in ne zato, ker jo je država opredelila kot javno. Leta 1998 je bil sprejet Zakon o športu (Zšpo). Zakon posega predvsem na področja, na katerih vidi država svoj interes. Temeljni akt, ki opredeljuje poslovanje društev, med katera sodijo tudi športna društva, je Zakon o društvih iz leta 2006. Zakon se uporablja tudi za zveze društev, kadar se dve ali več društev odloči za ustanovitev skupne zveze. Tipičen primer so panožne športne nacionalne zveze. Zakon opredeljuje določila, ki jih morajo športna društva kot pravne osebe upoštevati pri svojem finančno materialnem poslovanju (Bednarik, 1999, str. 8).

Isti avtor opredeljuje tudi društvo. Društvo je samostojno in nepridobitno združenje, ustanovljeno na podlagi Zakona o društvih. Vrhunski šport, društva in tudi klubi so v neposredni povezavi. Brez društev in klubov ne bi bilo tudi vrhunskega športa. Ti dve obliki združenj pomenita osnovno izhodišče za vsakega športnika. Vsak športnik slej kot prej začne svojo resno športno pot v društvu oziroma klubu. Zato je zelo pomembno, da je tudi to področje zakonsko ustrezno urejeno, da društva in klubi poslujejo v korist svojih članov – tekmovalcev in omogočajo kvaliteten razvoj mladih športnikov, ki so potencial za bodoče rodove vrhunskih slovenskih športnikov.

2.5 FINANCIRANJE ŠPORTA

Različni izvajalci športa financirajo svojo dejavnost iz različnih virov. Nasploh lahko razvrstimo viire financiranja športa v različne skupine, med katerimi so najvažnejše naslednje (Šugman et al., 2002, str. 69):

a) Proračunska (javna) sredstva:

- sredstva državnega proračuna, ki se vsako leto opredelijo v državnem proračunu. Za pridobitev teh sredstev velja načelo javnih razpisov kot za vsa druga proračunska sredstva,

- sredstva lokalnih skupnosti (občin), ki se določajo vsako leto v proračunu občin,
  - sredstva Fundacije za šport, ki jih ta pridobi od iger na srečo. Upravlja jih svet fundacije in tudi za pridobitev teh sredstev velja načelo razpisov.
- b) Neproračunska (zasebna) sredstva:
- sredstva sponzorjev,
  - sredstva donatorjev,
  - sredstva gospodinjestev (članarine, vstopnine),
  - volila, darila,
  - druga lastna sredstva (tombole, srečelovi, prodaja značk in podobno).

Tako kot na veliko področjih se tudi na področju športa v marsikateri panogi pojavlja problem nezadostnih finančnih sredstev. Med panožnimi zvezami so precejšnje razlike v letnih finančnih načrtih, odvisno od same specifikke športa. V letih po osamosvojitvi se je veliko spremenilo predvsem na področju neproračunskih – zasebnih sredstev. V preteklosti je bilo "sponzoriranje" zelo podobno planskemu sistemu, v katerem so bila podjetja že v naprej določena, katero bo finančno podprlo določeno panogo. S tržnim sistemom pa so se tovrstna financiranja precej spremenila. V današnjem tržnem sistemu gospodarstva morajo lastniki kapitala v prvi vrsti videti pozitivne učinke sponzoriranja in želijo za vložen denar dobiti pozitivne povratne učinke. Če teh ni, jih nihče ne more prisiliti v nadaljnje sponzoriranje določene panoge ali posameznika. Danes na sponzorskem trgu finančno uspe le peščica najboljših in najbolj zanimivih športnikov ter panog, ostale pa sredstva, ki niso velika, pridobivajo predvsem na podlagi poznanstev, simpatij in naklonjenosti sponzorjev določeni panogi. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo so se odprle tudi možnosti črpanja denarja iz evropskih skladov. Pri tovrstnih prijavih oziroma kandidaturah pa so športne panožne zveze nemalokrat zaradi površno pripravljenih vlog neuspešne. Končna ocena financiranja športnih panog je takšna, da bodo dolgoročno preživeli le tisti športi, v katerih bodo športniki v prvi vrsti uspešni, dobro medijsko pokriti ter zanimivi za gledalce.

3 OBVEZNOSTI VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV IN ZAČETKI ZAPOSLOVANJA VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

Vrhunski športnik v športni karieri podredi treningom in seveda posledično končnemu cilju – tekmovanjem večji del svojega časa. V življenju vrhunškega športnika ni prostora ali zelo malo za kakršnokoli drugo dejavnost². Športniki preživijo večino leta na pripravah in v tekmovalni sezoni na tekmovanjih. Za tekmovalca v zimskem športu - biatlonu to pomeni povprečno letno odsotnost okoli 200 dni. Ostalih 165 dni pa poteka trening doma. Edin prost termin, ki ga lahko omenjeni tekmovalec preživi po lastni izbiri, je prva polovica meseca aprila.

3.1 REGENERACIJSKI ČAS VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

Prosti čas vrhunškega športnika bi lahko opredelili kot regeneracijski čas med dvema treningoma, saj imajo vrhunski športniki deljen delovni čas (treningi potekajo v štirih časovnih zaporedjih: zjutraj, dopoldne, popoldne in zvečer). Torej mu prostega časa ne ostane veliko. ko je na pripravah z ekipo, zato je ta čas bolje opredeliti kot regeneracijski čas. Ta čas služi za regeneracijo oziroma obnovitev izčrpanih telesnih zalog zaradi trenajžnih procesov.

V t. i. regeneracijski čas lahko vštujemo tudi obveznosti do medijev ter obveznosti do sponzorjev ter nujen počitek. Sodelovanje z mediji in obveznosti do sponzorja so bolj kot ne obvezujoče, saj mora vsak vrhunski športnik ohranjati pozitivno sliko med mediji in širšo javnostjo. To zaseda bolj kot ne veliko regeneracijskega časa, le malo pa ga ostane za izobraževanje, ne glede na to, ali gre za formalno ali neformalno. Kljub temu da nekateri vrhunski športniki dosežejo višjo raven izobrazbe (visoka ali višja šola), pa pridobljeno znanje zaradi obsežnih treningov ne morejo tudi preizkušati v praksi. S tem se jim tako lahko manjša zaposlitvena možnost po končani športni karieri. Nekateri vrhunski športniki si želijo ostati v organizaciji, kjer so trenutno zaposleni, nekateri pa žal te možnosti nimajo. Prosti čas vrhunškega športnika bi lahko torej definirali nekoliko drugače kot regeneracijski čas. Pri tem je potrebno izpostaviti čas, ki ga lahko namenijo izobraževanju, pri vseh obveznostih, ki jim jih določajo mediji in sponzorji. Ob tem si je lažje predstavljati, kako pomembno je za vrhunškega športnika, da je lahko ves ta čas, ki ga ne moremo šteti za prosti čas, popolnoma osredotočen na treninge in tekmovanja in se ukvarja s čim manj možnimi postranskimi zadevami, ki nimajo povezave s športno kariero. Tudi to je eden od poglobitnih razlogov in prednosti zaposlovanja vrhunskih športnikov med kariero. Praksa zaposlovanja športnikov med kariero je v drugih državah stalnica, predvsem so s tem mišljene vzhodne države (Vodičar-Pušnik, 2008, str. 5-6).

---

² Ukvarjanje z različnimi hobiji, izobraževanje, zabavno življenje v nočnih urah, družinsko življenje.

Še nekaj splošnih definicij prostega časa, katere pa bi za vrhunske športnike lahko veljale le dva do tri tedne na leto:

- "Prosti čas – neobvezni čas, čas brez dolžnosti, izbrani čas, osvobojeni čas. Prosi čas, je čas, v katerem je možna svobodna izbira aktivnosti". (Černigoj-Sadar 1991, str. 7).
- "Prosti čas je v raziskovanju porabe časa tisti čas, ki nam še ostane, potem ko od 24 ur odštejemo čas za spanje, prehranjevanje, zaposlitev, gospodinjska opravila ter skrb za otroke in čas za šolanje" (SL, 2003: 257).
- "Prosti čas – s katerim lahko človek po opravljenem poklicnem delu sam razpolaga, ker nima določene obveznosti s svojim časom" (SSKJ, 1994: 95).

3.2 PRVE ZAPOSLOTITVE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV V SLOVENIJI

V Sloveniji se je zaposlovanje vrhunskih športnikov pojavilo po osamosvojitvi. Prvi vrhunski športniki so bili zaposleni 1. 7. 1991. Takrat je bilo na podlagi sklepa vlade zaposlenih šest športnikov v športni enoti takratne teritorialne obrambe. Pozneje je športna enota postala sestavni del vojaške policije v slovenski vojski. 1. 2. 1993 so bile izvedene prve zaposlitve vrhunskih športnikov v slovenski policiji, kar se šteje za prve zaposlitve vrhunskih športnikov v policiji. V carini se v tistih letih vrhunski športniki še niso zaposlovali. Vse te zaposlitve so bile izvedene predvsem na podlagi dogovorov med panožnimi zvezami in ministrstvi brez prave pravne podlage.

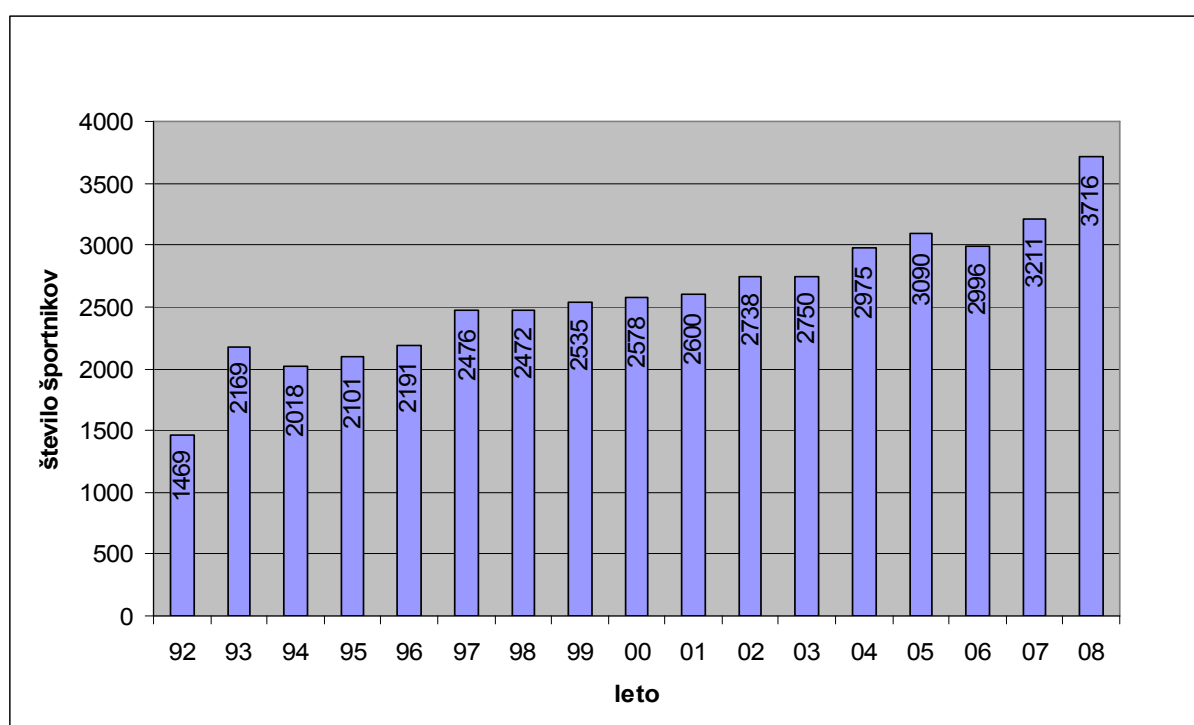
Prva pravna podlaga za zaposlovanje vrhunskih športnikov je bil leta 2006 podpisan Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Ministrstvu za obrambo, Ministrstvu za notranje zadeve in Ministrstvu za finance – Carinski upravi. Takrat je bilo po merilih Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez v Sloveniji okrog 220 vrhunskih športnikov. V Sporazumu je bilo med drugim zapisano: "Menimo, da bi 200 delovnih mest v Ministrstvu za notranje zadeve, Ministrstvu za obrambo in Ministrstvu za finance – Carini izboljšalo pogoje dela vrhunskih športnikov in trenerjev, ki bi se želeli zaposliti v državni upravi" (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1996, str. 2).

4 ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV V ČASU AKTIVNE KARIERE

4.1 SPORAZUM O ZAPOSLOVANJU VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

Slovenski vrhunski šport se je po osamosvojitvi Slovenije izredno razvil in številčno razširil, saj je število vrhunskih športnikov naraslo od dobrih 1400 leta 1994, na več kot 3700 športnikov svetovnega, mednarodnega, perspektivnega, državnega in mladinskega razreda leta 2008, kar je razvidno iz grafikona 1.

Grafikon 1: Število kategoriziranih športnikov v letih 1992–2008

Vir: OKS, 2008

Slovenija ima glede na število prebivalcev izjemno veliko nosilcev olimpijskih medalj (kar 67) in še več tistih, ki so osvojili medalje na drugih velikih mednarodnih športnih tekmovanjih. Slovenski vrhunski športniki se na največjih mednarodnih tekmovanjih pogosto uvrščajo v sam svetovni vrh. Vrhunski športni dosežki pomembno prispevajo k promociji države in slovenskega športa nasploh. Nosilci vrhunskih športnih dosežkov so posredno športni klubi, nacionalne športne zveze, predvsem pa trenerji in neposredno tekmovalci. Država podpira razvoj vrhunškega športa na številne načine; od podpore razvoja športne infrastrukture, podpore pri pripravah in nastopih na največjih mednarodnih prireditvah do strokovnih meritev, analiz in svetovanj ter podpore na področju usposabljanja in izpopolnjevanja strokovnega kadra. Pomemben ukrep podpore vrhunskemu športu je zagotovo tudi področje

zaposlovanja vrhunskih športnikov in trenerjev v organih državne uprave. Slovenija z zaposlovanjem vrhunskih športnikov v državni upravi, ki se je začelo s podpisom sporazuma o zaposlovanju leta 1996, sledi zgledom številnih držav Evropske unije. Dosedanje zaposlovanje vrhunskih športnikov v Slovenski vojski, Policiji in Carinski upravi se je za športnike pokazalo kot zelo koristno. Zaposlitev v državni upravi zagotavlja vrhunskim športnikom kvalitetne pogoje za nemoteno treniranje in tekmovanje, obenem pa zaposlovanje omogoča promocijo državnih organov, kjer so vrhunski športniki in trenerji zaposleni, in posledično tudi države. Ker je vrhunski športni dosežek produkt, ki ima povsod po svetu svojo ceno, moramo dvigniti kriterije uspešnosti. To je še posebej smiselno takrat, ko istočasno dvigujemo kriterije uspešnosti tudi v drugih dejavnostih, ki imajo nacionalni in širši družbeni pomen. Spremembe na področju pravne ureditve zaposlovanja v državni upravi narekujejo tudi potrebne spremembe v Sporazumu o zaposlovanju športnikov in trenerjev, saj ti z zaposlitvijo v slovenski vojski policiji in carinski upravi postanejo zaposleni v državni upravi, torej javni uslužbenci, ki pa morajo istočasno imeti zagotovljene pogoje za nemoteno treniranje in tekmovanja. Športniki in trenerji, zaposleni v državni upravi, postajajo tudi vedno bolj pomembni oblikovalci podobe institucij, v katerih so zaposleni (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 1).

Splošni učinki zaposlovanja vrhunskih športnikov v državnih organih so (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 1):

- promocija države s športom; športniki k promociji pripomorejo z vrhunskimi dosežki (naslov olimpijskega ali svetovnega prvaka),
- sistemska pomoč vrhunskemu športu,
- dvigovanje ugleda države,
- reševanje programskih zasnov.

Učinki za šport so (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 2):

- podpora vrhunskim športnikom in trenerjem, ki delujejo v tržno manj zanimivih športih; športniki in trenerji se lahko v celoti posvetijo treningom in tekmovanjem,
- izboljšanje splošnih pogojev dela v športu,
- dvig rezultatov in promocija športa.

Učinki za državno institucijo, ki zaposluje športnike (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 2):

- promocija državnih institucij na svetovnih prvenstvih, mednarodnih tekmovanjih in na svetovnih prvenstvih teh institucij; policijsko in vojaško svetovno prvenstvo v letnih in zimskih športih ter svetovne igre carinikov,
- večja prepoznavnost institucij, v katerih so zaposleni vrhunski športniki in trenerji; objave v medijih,
- povečana delovna usposobljenost posameznih institucij oziroma njihovih enot; nasveti in pomoč vrhunskih športnikov pri pripravi programov usposabljanja,
- možnost, da se delavci teh institucij identificirajo z vrhunskimi športniki,
- promocija športa in njegovih učinkov v posameznih organih,

- višja raven športne kulture v institucijah, kjer je dobra psihofizična priprava eden izmed osnovnih pogojev uspešnega dela.

V Sloveniji je po merilih Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez 1. 10. 2008 795 vrhunskih športnikov s svetovnim, mednarodnim in perspektivnim razredom (OKS, 2008). Sistemsko in učinkovito se lahko dvigne splošno raven uspešnosti vrhunskih športnikov tudi tako, da se ob večjem številu zaposlenih športnikov v državni upravi zaposlili tudi določeno število trenerjev (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 2).

4.1.1 Strategija zaposlovanja vrhunskih športnikov

Strategija zaposlovanja vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi predvideva, da se bo v skladu z novimi možnostmi za zaposlitev do leta 2010 povečalo število delovnih mest za najmanj 44 v Ministrstvu za obrambo – Slovenski vojski od sedanjih 66 na 110. Ciljno število, 200 zaposlenih športnikov in trenerjev v državni upravi, bodo podpisnice sporazuma zagotovile do leta 2015, in sicer v okviru skupnega kadrovskega načrta organov državne uprave, ki zaposlujejo športnike in trenerje. S tem bodo dosežene pričakovane potrebe po zaposlitvi vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi. Posamezno ministrstvo bo določilo število športnikov in trenerjev, ki jih bo zaposlilo v posameznem obdobju. Kandidati za zaposlitev bodo morali biti na prednostni listi (priloga 1), ki jo na predlog nacionalne panožne športne zveze pripravlja vsakih 6 mesecev Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez. Zaposlovanje bo potekalo po določenih merilih. Merila so predstavljena v nadaljevanju (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 4).

4.1.2 Merilo športne kakovosti

Merilo športne kakovosti temelji na doseženih mednarodno primerljivih športnih rezultatih, ki jih razvrščajo kriteriji za kategorizacijo športnikov v Republiki Sloveniji. Podrobneje je razvrstitev športnih rezultatov opredeljena s kriteriji za oblikovanje prednostnega seznama športnih rezultatov, prikazanih v tabeli 1 na strani 21. Enak prednostni model velja tudi za trenerje športnikov, ki te športne rezultate dosegajo s svojimi varovanci.

V državni upravi se zaposlijo športniki svetovnega, mednarodnega in perspektivnega razreda. Vsako ministrstvo, ki zaposluje vrhunske športnike in trenerje, se samo odloči, s katero stopnjo izobrazbe bodo zaposlovali, pri čemer se zaposlitev izvede praviloma z najmanj srednjo stopnjo izobrazbe, in sicer glede na interes ministrstva. V ministrstvih se ne zaposluje vrhunskih športnikov v kolektivnih športih (nogomet, košarka, rokomet), kljub temu da imajo status vrhunškega športnika.

Tabela 1: Kriteriji za oblikovanje prednostne liste

PRIORITETNA SKUPINA ZA ZAPOSILITEV	1	2	3	4	5	6	7	8
KATEGORIZACIJA (GLEJ LEGENDO KRATIC)	SR	MR	MR	MR	PR	MR	PR	PR
OLIMPIJSKE IGRE	1.-3. MESTO	4.-16. MESTO		17.- MESTO				
SVETOVNO PRVENSTVO	1.-3. MESTO	4.-16. MESTO		17.- MESTO				
KONČNA UVRSITITEV V SVETOVNEM POKALU	1.-3. MESTO	4.-12. MESTO						
EVROPSKO PRVENSTVO	1.-3. MESTO	4.-8. MESTO		9.-12. MESTO				
SVETOVNI REKORD	X							
EVROPSKI REKORD	X							
UVRSITITEV NA POSAMEZNI TEKMI SVETOVNEGA POKALA		1.-3. MESTO		4.-6. MESTO				
SVETOVNA RANG LESTVICA		1.-16. MESTO		17.- MESTO				
SVETOVNO PRVENSTVO - NEOLIMPIJSKE DISCIPLINE			1.-4. MESTO					
EVROPSKO PRVENSTVO -NEOLIMPIJSKE DISCIPLINE			1.-3. MESTO					
SVETOVNI REKORD - NEOLIMPIJSKE DISCIPLINE			X					
EVROPSKI REKORD - NEOLIMPIJSKE DISCIPLINE			X					
ALPINIZEM			PRVA 1/3					
SREDOZEMSKA IGRE				1.-3. MESTO				
MLAJŠE ČLANSKO SVETOVNO PRVENSTVO				1.-3. MESTO			4.-16. MESTO	
MLAJŠE ČLANSKO EVROPSKO PRVENSTVO				1.-3. MESTO			4.-12. MESTO	
MLADINSKO SVETOVNO PRVENSTVO					1.-3. MESTO		4.-16. MESTO	
MLADINSKO EVROPSKO PRVENSTVO					1.-3. MESTO		4.-8. MESTO	
OLIMPIJSKI FESTIVAL EVROPSKE MLADINE					1.-3. MESTO		4.-6. MESTO	
SVETOVNO PRVENSTVO - DISCIPLINE NEPRIZNANE Z MOK ³						1.-2. MESTO		
EVROPSKO PRVENSTVO - DISCIPLINE NEPRIZNANE Z MOK						1. MESTO		
MLAJŠE ČLANSKO ALI MLADINSKO SVETOVNO P. - NEOLIMPIJSKE D.							1.-4. MESTO	
MLAJŠE ČLANSKO ALI MLADINSKO EVROPSKO P. - NEOLIMPIJSKE D.							1.-3. MESTO	
MLADINSKI ALPINIZEM							PRVA 1/3	
MLAJŠE ČLANSKO ALI MLADINSKO SVETOVNO P. - NEPRIZNANE Z MOK.								1.-2. MESTO
MLAJŠE ČLANSKO ALI MLADINSKO EVROPSKO P. - NEPRIZNANE Z MOK.								1. MESTO

LEGENDA KRATIC V TABELI

SR - svetovni razred

MR - mednarodni razred

PR - perspektivni razred

Vir: OKS, 2006

³ Mednarodni olimpijski komite.

4.1.3 Merilo prednosti športne panoge

Zaradi športno-tekmovalnih potreb posameznih ministrstev je prednostni red posameznih športov pri zaposlovanju naslednji:

- športne panoge, ki so na programu nacionalnih in mednarodnih športnih iger posameznih ministrstev,
- športne panoge, ki so v ministrstvih zajete kot redno usposabljanje,
- vsi ostali individualni športi.

Kot primer vrhunskih športnikov, ki imajo prednost na podlagi tega merila, lahko navedemo tekmovalce v disciplini judo. Ta disciplina je na programu svetovnih policijskih iger, obenem pa je judo kot samoobrambna veščina umeščena tudi v program usposabljanja kandidatov za policiste.

4.1.4 Merilo posebnih potreb ministrstva

Za usposabljanje delavcev posameznega ministrstva so še posebno pomembni določeni športi oziroma športna znanja. Ker lahko tako zaposleni športniki pomembno izboljšajo delovno usposobljenost posamezne organizacijske enote ministrstva, se lahko ministrstvo odloči, da zaposli določeno število športnikov ne glede na merilo športne kakovosti. Zaposlitev po tem merilu je treba vedno ustrezno pisno utemeljiti. Tukaj lahko kot primer navedemo vrhunske športnike alpiniste, ki jih policija lahko uporablja pri urjenju svojih elitnih enot za najtežje naloge v visokogorju.

4.1.5 Merilo za zaposlovanje trenerjev

Na predlog nacionalnih panožnih športnih zvez Olimpijski komite Slovenije Združenje športnih zvez predlaga koordinaciji zaposlitev trenerja državnih reprezentanc, in sicer praviloma v primeru, ko so v določenem ministrstvu zaposleni najmanj 3 športniki iz istega športa.

4.1.6 Koordinacija zaposlovanja športnikov in trenerjev znotraj ministrstev in med ministrstvi

Za pripravo predlogov za zaposlitev športnikov in trenerjev v državni upravi in za pripravo predlogov za prenehanje delovnega razmerja je zadolžena Koordinacijska skupina za zaposlovanje vrhunskih športnikov in trenerjev. Sestavljajo jo po en predstavnik ministrstev, ki zaposlujejo športnike in trenerje, predstavnik Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenje športnih zvez ter predstavnik Ministrstva za šolstvo in šport, ki koordinacijo tudi vodi. Koordinacija poslovnika o delu koordinacije za zaposlovanje vrhunskih športnikov in trenerjev, kjer natančneje opredeli način svojega dela ter postopek sprejemanja predlogov za zaposlitev oziroma prenehanje delovnega razmerja športnikov in trenerjev v državni upravi.

4.2 SKLENITEV DELOVNEGA RAZMERJA

Športniki oz. trener mora vlogi za zaposlitev priložiti poseben obrazec (priloga 2), ki ga mora potrditi nacionalna panožna športna zveza in Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez.

4.2.1 Sklenitev pogodbe o zaposlitvi

Pogodba o zaposlitvi se sklone v skladu z zakonom o javnih uslužbencih, z zakonom, ki ureja delovna razmerja, in v skladu s področnimi zakoni. Prosto delovno mesto objavi pristojno ministrstvo v skladu z veljavnimi predpisi. Športnike in trenerje o prostih delovnih mestih seznanja Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez. Pristojno ministrstvo izvede postopek sklenitve pogodbe o zaposlitvi s športnikom oz. trenerjem, pri čemer upošteva predlog koordinacijske skupine. Pogodba o zaposlitvi s športnikom in trenerjem se sklone za določen čas. Pogodba se lahko podaljšuje, vendar najdlje do prenehanja statusa vrhunškega športnika.

4.2.2 Posebne obveznosti športnikov in trenerjev

V prvi vrsti so vrhunski športniki na podlagi doseženih rezultatov v državni upravi zaposleni zato, da lahko čim bolj nemoteno opravljajo svoj trenažni proces in se udeležujejo tekmovanj. V času, ko niso odsotni zaradi treningov ali tekmovanj, pa se v dogovoru z odgovornimi v državnem organu, v katerem so zaposleni, domenijo na katerih področjih lahko sodelujejo v korist delodajalca. Zaposleni športniki in trenerji (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 5):

- nastopajo na mednarodnih vojaških ali policijskih prvenstvih ali tekmovanjih ter prvenstvih in tekmovanjih delavcev carinske uprave z identifikacijo in simboli ministrstev oz. organov, za katere tekmujejo (policija, vojska, carina);
- sodelujejo na promocijskih, propagandnih, protokolarnih in drugih prireditvah, ki jih organizirajo ministrstva;
- nudijo strokovno pomoč pri športnih in profesionalnih pripravah, pri usposabljanju profesionalnih delavcev in vojakov pri služenju vojaškega roka in strokovno svetujejo pri pripravi programov in analizi dela;
- skrbijo za ohranjanje osebne športne pripravljenosti za doseganje vrhunskih športnih dosežkov;
- redno dostavljajo poročila o delu (treningih) in dosežkih (športnih rezultatih) delodajalcu v skladu s pogodbo o zaposlitvi.

Vrhunskim športnikom so v promocijske, protokolarne in športne namene, ki jih opravijo v korist delodajalca, dodeljene tudi službene uniforme posameznih državnih organov (policije, slovenske vojske in carine).

4.2.3 Pravice športnikov in trenerjev

Za lažjo in bolj jasno predstavitev obveznosti in pravic vrhunskih športnikov in trenerjev do delodajalcev je bil izdan Kodeks⁴ ravnanja za športnike in trenerje, ki je priložen kot priloga številka 3. Med drugim imajo športniki in trenerji pravico do (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007, str. 5):

- sofinanciranja oziroma do zagotovitve ustrezne tekmovalne opreme za potrebe nastopov, v okviru katerih zastopajo delodajalca;
- nemotenega treninga;
- sodelovanja pri usklajevanju koledarja športnikovih in trenerjevih nastopov na tekmovanjih z nastopi iz obveznosti pri delodajalcu,
- nastopanja za klub in panožno športno zvezo oz. reprezentanco, pri čemer imajo praviloma prednost obveznosti do delodajalca – razen v primeru udeležbe športnika na olimpijskih igrah, svetovnem ali evropskem prvenstvu;
- izpopolnjevanja in usposabljanja.

Sporazum je začel veljati z dnem podpisa ministrov, pristojnih za ministrstva, v katerih se športniki in trenerji zaposlujejo, ministra, pristojnega za javno upravo, ministra, pristojnega za šolstvo in šport in predsednika Olimpijskega komiteja Slovenije - Združenja športnih zvez.

4.3 KRITERIJI ZA ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

Na podlagi ugotovitev analize stanja trenutno zaposlenih vrhunskih športnikov in postopka zaposlovanja vrhunskih športnikov v državni upravi je Odbor za vrhunski šport, Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez (OKS – ZŠZ) oblikoval kriterije za izdelavo prednostnih list športnikov in trenerjev kandidatov za zaposlitev v državni upravi ter postopek zaposlovanja.

Osnovno izhodišče za zaposlovanje športnikov predstavlja Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Ministrstvu za obrambo – Slovenski vojski, Ministrstvu za notranje zadeve – Policiji, Ministrstvu za finance – Carinski upravi RS sklenjen oktobra leta 2007 (nadomestil je sporazum iz leta 1996), ki sta ga poleg omenjenih ministrstev podpisala še Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za javno upravo ter Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez, v katerem so opredeljena merila za zaposlovanje.

Ob predvideni reviziji sporazuma je Odbor za vrhunski šport pri Olimpijskem komiteju Slovenije – Združenju športnih zvez pregledal kriterije športne uspešnosti in način zaposlovanja športnikov in trenerjev. Glede na kriterije za kategoriziranje športnikov je bilo smotno pri oblikovanju prioritet upoštevati poglobljen kategorizacijski model, na osnovi katerega so podeljeni statusi kategoriziranega športnika svetovnega,

---

⁴ 22. junija leta 2002 je Olimpijski komite Slovenije v Moravskih Toplicah na srečanju vseh zaposlenih vrhunskih športnikov v državni upravi predstavil Kodeks ravnanja za športnike in trenerje.

mednarodnega in perspektivnega razreda. Na ta način bo možno tudi znotraj kategorizacijskega razreda objektivneje pripraviti prioritete, ki jih bo moč uporabiti pri nadaljnjem zaposlovanju.

4.3.1 Razlaga kategorizacijskega modela

Brez dvoma obstajajo športi, ki so razširjeni po vsem svetu in v katerih je konkurenca večja, spet drugi pa so bolj popularni v manjšem številu držav in imajo v absolutnem smislu manjšo konkurenco. To pa seveda ne pomeni, da je pri teh praviloma potrebno manj napora in nadarjenosti za doseganje vrhunskih storitev. Ne glede na to, da se z nekim športom ukvarja ves svet ali samo del njega, je za vrhunsko športno storitev potrebno izjemno veliko dela in nadarjenosti. Pri tem gre za zelo občutljivo, obsežno in velikokrat prepleteno problematiko, ki je povezana z življenjskimi odločitvami mladih in ima dolgoročne posledice. Vrhunski športnik je v prvi vrsti težaški delavec, da je lahko potem ustvarjalec športnih vrhunskih storitev (Pediček v: OKS, 2007, str. 22).

Doseganje visokih in najvišjih športnih dosežkov v svetovnem merilu je veliko dejanje ne samo za posameznega športnika, ampak tudi za širšo družbeno skupnost (regijo, državo, mednarodno javnost, splošno-človeško skupnost) (Kolar v: OKS, 2007, str. 22). Pa vendar je nedvomno res, da imajo športi, s katerimi se ukvarja več držav in imajo torej več nacionalnih zvez v mednarodni zvezi, posledično, ne pa nujno, tudi več nacij na svetovnem prvenstvu, večji potencial konkurence. S tem ni rečeno, da pri drugih športih zmaga ni vrhunski dosežek. Res pa je, da je v primeru vrhunskosti lažje zmagati, saj je možnost, da se pojavi nekdo z enako vrhunskostjo, objektivno manjša. Nedvomno je, da če hočeta oba glavna producenta, tekmovalca in trener, vedeti, ali je njun proizvod resnično vrhunski dosežek, ga morata izpostaviti primerjavi, s tem pa tudi neposrednemu in posrednemu spremljanju javnosti (Bednarik v: OKS, 2007, str. 22).

Odziva javnosti pa ne moremo ločiti od trenutka in okolja, v katerem živi športnik. To pomeni, da je pri vrednotenju športnega rezultata zelo pomembno tudi mnenje domače javnosti. Če povzamemo te ugotovitve, lahko posplošimo, da je vrhunski rezultat v absolutni mednarodni konkurenci, torej na tekmovanjih, na katerih nastopajo vsi najboljši v posamezni športni panogi, vrhunski ustvarjalni dosežek. Toda vsa tekmovanja znotraj enega športa, še manj pa med različnimi športi, ne predstavljajo enakega potenciala mednarodne konkurenčnosti in ne enakega potenciala možnega vrednotenja uspešnosti v domačem okolju – vrednotenje domače javnosti. Glede na predstavljena spoznanja in izhodišča je za opredeljevanje vrhunškega športnega dosežka pripravljen model vrednotenja, ki poenostavlja problematiko, pri tem pa upošteva vidik konkurenčnosti športnega dosežka in njegovega priznanja v družbenem prostoru. Pri tem model ne temelji na vrednotenju športnega rezultata na osnovi vrednotenja športne panoge, temveč športni rezultat posameznika in ekipe vrednotimo na osnovi tekmovanj, na katerih je dosežen. Glede na dosežen rezultat na določenem tekmovanju lahko ocenjujemo konkurenčnost

športnega dosežka in njegovega priznanja v družbenem prostoru. Lahko bi upoštevali tudi druge parametre, ki jih znamo objektivno spremljati in so vezani na posamezno športno tekmovanje, kot so npr. gledanost posameznega tekmovanja, sponzorska zanimivost. Zdi pa se, da ti in podobni parametri nimajo neposredne zveze z vrednotenjem vrhunstva. To je lahko med slovenskimi prebivalci visoko vrednoteno, četudi ni gledano in posledično ni sponzorsko zanimivo – primer športne gimnastike (OKS, 2007, str. 22).

4.3.2 Metodološki vidik

Določiti je potrebno športna tekmovanja, na katerih lahko športnik doseže določeno uvrstitev, na podlagi katere se vrednoti posameznikov dosežek za potrebe kategorizacije. Uvrstitev na tekmovanju je kot merilo dosežka izbrana zato, ker gre za splošno primerljivo vrednost dosežka med vsemi športnimi panogami ne glede na njihovo medsebojno različnost in je obenem upoštevana in cenjena v strokovni in drugi javnosti. Tekmovanja, ki so skupna vsem športnim panogam in na katerih se praviloma zbere najmočnejša konkurenca, so praviloma svetovna in evropska prvenstva. Ob teh imajo poseben status vsekakor olimpijske igre, kjer je zgoščenost konkurence praviloma največja. Za posamezne športne panoge je potrebno ugotoviti in določiti še nekatera druga tekmovanja, ki so po osnovnih parametrih primerljiva in na katerih imajo športniki tudi možnost doseči zahtevano uvrstitev za kategorizacijo (npr. svetovne igre, svetovni pokal, ipd.) in potrditi svojo vrhunskost. Na podlagi razpoložljivih podatkov smo za vrednotenje športnih dosežkov oblikovali model, ki temelji na objektiviziranih vrednostih spremenljivk (raziskovalni in analitični podatki). Za vzpostavitev začetnega stanja so bili uporabljeni trenutno razpoložljivi podatki o posameznih spremenljivkah, pridobljeni iz navedenih virov, medtem ko se za določanje posameznega parametra lahko uporabi tudi drugačne spremenljivke (OKS, 2007, str. 23):

1. Potencial mednarodne konkurenčnosti na posameznem tekmovanju:
  - članstvo posamezne mednarodne športne federacije (podatki MOK, mednarodnih panožnih zvez) – določa globalni potencial konkurenčnosti;
  - število sodelujočih držav na zadnjem svetovnem oz. evropskem prvenstvu ob upoštevanju značilnosti tekmovalnih sistemov (podatki MOK, OKS, mednarodnih panožnih zvez) – določa dejansko konkurenco;
  - prisotnost panoge na OI – upošteva veliko zgoščenost konkurence.
2. Nacionalni pomen športne panoge (podatki Kovač et al., 2004):
  - pomen za razvoj športa,
  - pomen za nacionalno identiteto,
  - pomen za prepoznavnost Slovenije.

Uporabljene spremenljivke na podlagi zbranih vrednosti objektivizirajo navedena vidika vrednotenja športnega dosežka. Surove vrednosti vsake spremenljivke so pretvorjene v range. Seštevek vseh rangov znotraj enega vidika predstavlja vrednost

za posamezen vidik. Za seštevek obeh rangov so uporabljeni deleži, ki jih predstavlja posamezna enota glede na seštevek vsote rangov vseh enot. Na podlagi navedene metodologije so se oblikovale tri podobno velike skupine z različnimi vstopnimi pogoji za uvrščanje posameznih tekmovanj v posamezni razred kategorizacije. Glede na rang, ki ga zasede svetovno prvenstvo (oz. evropsko in nekatera druga tekmovanja) v določeni športni panogi, se nato določijo uvrstitve, ki so na svetovnem prvenstvu oz. ostalih tekmovanjih posamezne panoge pogoj za razvrščanje v posamezni razred. Ob tem se zopet upošteva pravila oz. hierarhijo posameznih tekmovalnih sistemov. V predlaganem modelu se torej vrednotenje rezultatov športnikov izvaja na podlagi značilnosti tekmovanja, na katerem je bil rezultat dosežen, to je potenciala mednarodne konkurenčnosti in nacionalnega pomena športne panoge. Športnik, ki doseže rezultat na tekmovanju z manjšim potencialom mednarodne konkurenčnosti in slabšim nacionalnim pomenom športne panoge, mora za oceno iste stopnje vrhunškega rezultata oz. za priznanje vrhunškega rezultata doseči boljši tekmovalni rezultat oz. po modelu višje mesto na tekmovanju primerljive ravni.

Merila za uvrščanje športnega rezultata v posamezni razred so v modelu določena na podlagi spoznanj zadnjih raziskav o primerljivosti športnih dosežkov (Kovač in sodelavci, 2004; Kolar, 2005). Ko je strokovna javnost z oceno od 1 do 6 ocenila uvrstitev na svetovnem prvenstvu od 17. do 32. mesta, od 9. do 16. mesta in od 4. do 8. mesta, je velika večina športnih panog za uvrstitev do 16. mesta dobila oceno nad 3,50, kar pomeni, da je to dobra uvrstitev. Zato se zdi, da je 16. mesto na svetovnem prvenstvu prava osnovna mera za razvrščanje športnika v mednarodni in perspektivni razred. Brez dvoma je osvojitve medalje na svetovnem prvenstvu dobra osnovna mera za ovrednotenje najvišjega vrhunstva, to je športnika svetovnega razreda. Strokovna javnost je uvrstitve med 4. in 8. mestom v panogah, ki so v Sloveniji tradicionalno najuspešnejše, ocenila z ocenami 4,30 do 5,00, torej zelo dobro. Strokovna javnost skozi vprašalnik ne vrednoti medalj na svetovnih prvenstvih v vseh panogah enako. V primeru, da glede na vrednotenje medalje svetovna prvenstva razdelimo v 3 skupine, ki po uvrščenosti v veliki meri sovpadajo s skupinami svetovnih prvenstev, razvrščenimi glede na potencial mednarodne konkurenčnosti in nacionalni pomen športnih panog, lahko ugotovimo, da je medalja v prvi skupini ovrednotena z oceno 5, v drugi z oceno 4 in v tretji z oceno 3 (OKS, 2007, str. 23-24).

Na podlagi izhodiščnih razmerji ocen strokovne javnosti glede vrednotenja vrhunstva in ocene članov projektne skupine so izdelani splošni kriteriji, ki na podlagi doseženih uvrstitev na tekmovanjih, rangiranih v skupine, kategorizirajo športnike v posamezne razrede. Ob navedenih splošnih ugotovitvah raziskave o primerljivosti športnih dosežkov pa je potrebno pri končni pripravi kriterijev upoštevati še specifičnost tekmovalnih sistemov (več krožni, izločilni, itd.), zato se kriteriji med posameznimi panogami po vrednosti razlikujejo kljub izhodiščnemu splošnemu modelu. Ločeno od predlaganega splošnega modela je izdelan model za skupino tekmovanj v športu invalidov in miselnih igrah, ki se vsebinsko ne morejo primerjati s tekmovanji v ostalih športnih panogah. Vsa izhodišča modela (predvsem vidik konkurenčnosti) pa so smiselno upoštevana tudi pri omenjenih dveh skupinah (OKS, 2007, str. 23-24).

4.3.3 Splošni pogoji zaposlovanja vrhunskih športnikov in trenerjev

4.3.3.1 Za športnike

Kandidate za zaposlitev predlagajo nacionalne panožne športne zveze, kandidati morajo soglašati s predlogom. Kandidati za zaposlitev morajo imeti najmanj izpolnjene pogoje za pridobitev statusa kategoriziranega športnika svetovnega, mednarodnega ali perspektivnega razreda. Kandidati za zaposlitev morajo imeti najmanj srednjo stopnjo izobrazbe. Za razvrščanje kandidatov na skupni prednostni listi se uporabljajo kriteriji, ki vrednotijo rezultate, dosežene v zadnjih dveh sezonah, upošteva se najboljša uvrstitev na velikih mednarodnih tekmovanjih (izjema so ocene alpinističnih vzponov). V primeru enakega rezultata kandidatov se za razvrstitev na prednostni listi upošteva dodatne kriterije (OKS, 2006, str. 1):

- poleg absolutne uvrstitve se upošteva tudi uvrstitev v prvo 1/3 uvrščenih,
- uvrstitve v individualnih disciplinah imajo prednost pred ekipnimi (štafete, ...),
- upoštevajo se drugi doseženi rezultati na olimpijskih igrah, svetovnih prvenstvih, evropskih prvenstvih v zadnjih dveh sezonah,
- prednost ima kandidat za naslednje olimpijske igre (letni ali zimski cikel),
- prednost ima kandidat, ki je prej dosegel rezultat.

Športnika se izbriše iz prednostne liste po izteku statusa kategoriziranega športnika svetovnega, mednarodnega ali perspektivnega razreda ali po zaključku njegove športne kariere oz. prej, če tako predlaga NPŠZ. Zaposlitev se mu prekine ob izteku pogodbe o zaposlitvi (OKS, 2006, str. 1).

4.3.3.2 Za trenerje

Kandidate za zaposlitev predlagajo nacionalne panožne športne zveze (NPŠZ), kandidati morajo soglašati s predlogom. Kandidati za zaposlitev morajo imeti ustrezno strokovno usposobljenost in izdano ustrezno licenco. Kandidati za zaposlitev morajo imeti pod svojim okriljem najmanj športnika iz druge prioritete skupine. Prednostno se upošteva kandidate, ki so trenerji državnih reprezentanc in tiste, ki imajo pod svojim okriljem večje število športnikov iz prve in druge skupine prednostne liste. Skupno število zaposlenih trenerjev ne sme presegati 10 % od skupnega števila zaposlenih športnikov. Trenerja se izbriše iz prednostne liste po izgubi statusa nacionalnega trenerja ali v primeru, da pod svojim okriljem nima več kategoriziranih športnikov svetovnega, mednarodnega ali perspektivnega razreda ali po zaključku njegove trenerske kariere oz. prej, če tako predlaga NPŠZ. Zaposlitev se mu prekine ob izteku pogodbe o zaposlitvi (OKS, 2006, str. 2).

4.3.4 Postopek zaposlovanja vrhunskih športnikov

Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez (OKS – ZŠZ) pozove Nacionalne panožne športne zveze (NPŠZ), da pripravijo prednostne sezname športnikov kandidatov za zaposlitev vsaj 1-krat letno ob zaključku tekmovalne sezone (1.6. in

1.12.). NPŠZ na podlagi kriterijev izdelajo prednostni abecedni seznam športnikov kandidatov za zaposlitev. Seznam, na katerem so športniki z osebnim privoljenjem, NPŠZ posreduje na OKS – ZŠZ ob zaključku sezone. Na seznamu so lahko samo športniki z veljavnim statusom vrhunškega športnika (svetovni, mednarodni, perspektivni razred). Za pridobitev omenjenega statusa so izdelani kriteriji na podlagi športnih dosežkov. Te kriterije potrjuje OKS – ZŠZ na podlagi predlogov NPŠZ (OKS, 2006, str. 2).

Celotna kategorizacija vrhunskih športnikov je pregledno zbrana in urejena v knjižici "Obvestila", ki jo Odbor za vrhunski šport pri OKS – ZŠZ ažurira in izdaja trikrat letno (februar, junij, oktober). Kategorizacija športnikov je dostopna tudi na spletnem portalu OKS – ZŠZ. OKS pri koordiniranju z ministrstvi uporablja prednostne sezname NPŠZ. Koordinacijska skupina, ki jo sestavljajo odgovorni za športne vsebine v ministrstvih ter predstavnik OKS – ZŠZ in Ministrstva za šolstvo in šport (MŠŠ), se sestaja po potrebi (3- do 5-krat letno). Na koordinaciji sodelujoči predstavijo aktualen seznam svojih zaposlenih vrhunskih športnikov in možnosti za nove zaposlitve oziroma zamenjave za tiste športnike, ki jim poteče status svetovnega oz. mednarodnega razreda ali so končali kariero vrhunškega športnika. Ministrstva imajo možnost izbire kandidatov za zaposlitev na podlagi prednostnih športov, ki bi bili lahko praktično uporabni za specifično ministrstvo. Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) izbere naprimer borilne športe, plezanje, biatlon, ..., kar pa ni pogoj! Koordinacijska skupina za zaposlovanje obvesti športnike, ki izpolnjujejo pogoje za zaposlitev, za oddajo vloge za zaposlitev na ustrezno ministrstvo ter obenem obvesti NPŠZ in OKS – ZŠZ. Športnik na podlagi obvestila odda vlogo za zaposlitev na ustrezno ministrstvo. Ministrstva posredujejo aktualne sezname zaposlenih vrhunskih športnikov na OKS – ZŠZ ob vsaki spremembi ali po potrebi. OKS – ZŠZ na svoji spletni strani objavlja sezname vrhunskih športnikov, ki so zaposleni v državni upravi (OKS, 2006, str. 2).

4.4 STATUSNE PRAVICE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

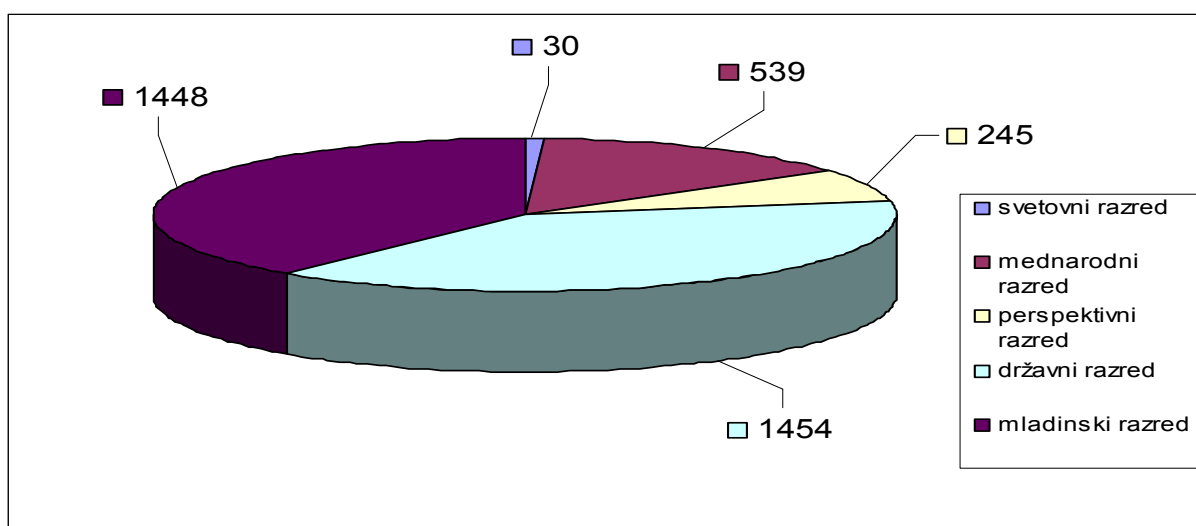
Statusne pravice športnikov izhajajo iz statusa kategoriziranega športnika Republike Slovenije svetovnega, mednarodnega, perspektivnega, državnega ali mladinskega razreda. Seznam kategoriziranih športnikov, ki ga trikrat letno objavi OKS – ZŠZ, je oblikovan na podlagi doseženih rezultatov in v skladu z veljavnimi kriteriji.

Odbor za vrhunski šport pri OKS – ZŠZ v knjižici "Obvestila" ter na spletni strani OKS trikrat letno objavi seznam športnikov, ki so si na podlagi doseženih rezultatov in v skladu z veljavnimi kriteriji pridobili status kategoriziranega športnika Republike Slovenije svetovnega, mednarodnega, perspektivnega, državnega ali mladinskega razreda. Predlog z utemeljitvijo za uvrstitev na seznam kategoriziranih športnikov dostavi posamezna panožna športna zveza.

Po aktualnih podatkih je trenutno v Republiki Sloveniji skupaj 3716 kategoriziranih športnikov (grafikon 2), od tega (OKS, 2008):

- 30 (0,8 %) s svetovnim razredom; od tega 5 plavanje, 4 jadranje, judo in veslanje, 3 atletika, 2 gimnastika ter 1 kajak kanu na divjih vodah, biatlon, deskanje na snegu, smučarski skoki, smučarski teki, strelstvo, taekwondo in tenis.
- 539 (14,5 %) z mednarodnim razredom,
- 245 (6,6 %) s perspektivnim razredom,
- 1454 (39 %) z državnim razredom,
- 1448 (38,9 %) z mladinskim razredom.

Grafikon 2: Število športnikov po razredih

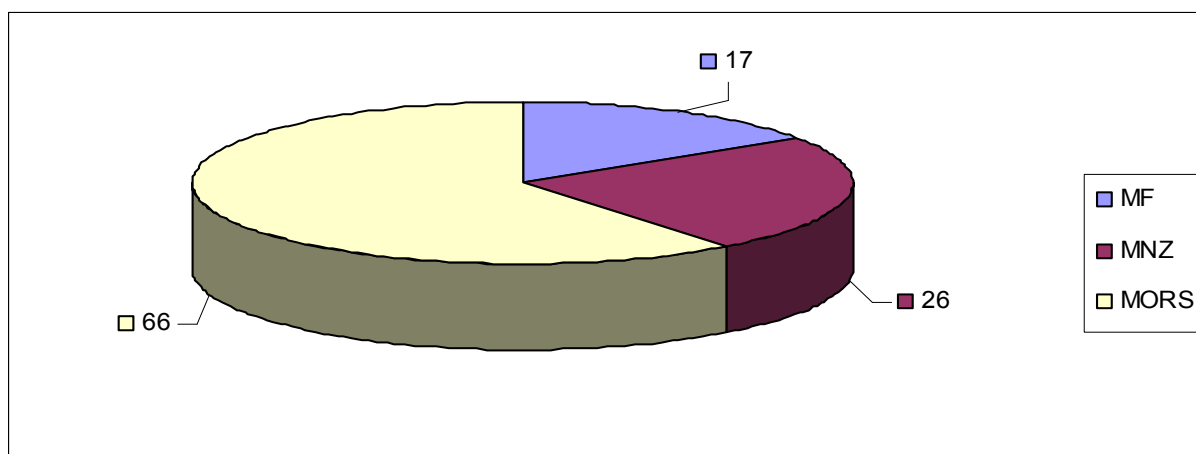
Vir: OKS, 2008

Kot je bilo omenjeno v Sporazumu o zaposlovanju vrhunskih športnikov, imajo možnost zaposlitve športnikov s svetovnim, mednarodnim ter perspektivnim razredom po hierarhičnem zaporedju. Če seštejemo vse športnike z omenjenimi tremi

statusi, v Sloveniji trenutno zaposlitvene pogoje izpolnjuje kar 814 športnikov. Trenutno pa je v vseh treh ministrstvih zaposlenih 109 športnikov (grafikon 3) (Oddelek vrhunskih športnikov, Seznam zaposlenih, Ljubljana, 2008):

- 17 (15,6 %) v Ministrstvu za finance – Carinski upravi RS,
- 26 (23,8 %) v Ministrstvu za notranje zadeve – Policiji,
- 66 (60,6 %) v Ministrstvu za obrambo – Slovenski vojski.

Grafikon 3: Število zaposlenih po ministrstvih

Vir: OVŠ, 2008

Predvsem zaradi števila športnikov, ki teoretično izpolnjujejo pogoje za zaposlitev v državni upravi, je nujno, da so postopki zaposlovanja točno določeni in da zaposlovanje poteka transparentno.

Kategorizirani športniki v času aktivnega udejstvovanja v športu lahko uveljavljajo statusne pravice, ki jih določata Zakon o športu ter Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji.

Ker tudi športno gibanje sledi razvoju informacijske tehnologije, je pregled kategoriziranih športnikov v Republiki Sloveniji objavljen na nov način. Olimpijski komite Slovenije je z Zavodom za šport razvil internetno aplikacijo za oddajo prijav za uveljavljanje statusa kategoriziranega športnika, ki bo v prihodnje omogočila kakovostnejše spremljanje športnikov in njihovih dosežkov.

Vsi kategorizirani športniki svetovnega, mednarodnega in perspektivnega razreda ter njihovi spremljevalci (4 osebe) so v obdobju trajanja statusa nezgodno zavarovani preko zavarovalne police, sklenjene med Ministrstvom za šolstvo in šport ter Zavarovalno družbo Adriatic Slovenica d. d.. Športniki in njihovi spremljevalci so upravičeni do zavarovalne premije v primeru smrti, invalidnosti in dnevnega nadomestila zaradi nezgode.

OKS – ZŠZ v sodelovanju z Ministrstvom za šolstvo in šport ter Fundacijo za financiranje športnih organizacij omogoča slovenskim vrhunskim športnikom

svetovnega, mednarodnega in perspektivnega razreda posebno nadstandardno zdravstveno zavarovanje. Gre za poseben paket, ki vsebuje štiri različna zavarovanja in obsega različne zdravstvene storitve, ki jih ne vključuje obvezno zdravstveno zavarovanje. Na podlagi koordinacije sofinancerjev projekta športnik oziroma v njegovem imenu druga športna organizacija (športni klub, športna zveza) plača le del zavarovalne premije. Ponudbo za sklenitev tovrstnega zavarovanja prejeme vsak športnik svetovnega, mednarodnega ali perspektivnega razreda po pošti marca in novembra.

Šport s svojim nenehnim razvojem, predvsem pa s čedalje večjim vplivom zasebnega kapitala na športnike, zahteva v sistemu upravljanja določene prilagoditve. V Evropi je že opazen trend tega, da nacionalni sistemi neposredno podpirajo svoje najboljše športnike. Višina podpore je odvisna od ekonomskih potencialov, vzrok tovrstnim podporam pa je poglobljeno in neposredno sodelovanje med športniki in organizacijami.

V letu 2006 je OKS – ZŠZ skupaj s Fundacijo za šport in Ministrstvom za šolstvo in šport začel oblikovati projekt finančne podpore aktivnim športnikom v individualnih športnih panogah na programu olimpijskih iger, ki so si na osnovi mednarodno primerljivih tekmovanj pridobili status svetovnega razreda. Višina sredstev tako imenovanega "Športnega dodatka" se določa na podlagi športnih rezultatov (osvojena olimpijska medalja, medalja na svetovnem ali evropskem prvenstvu) in na podlagi letnih dohodkov, katere športniki dokazujejo z odmero dohodnine.

Mednarodni olimpijski komite (MOK) je marca 2005 skupaj s svojim poslovnim partnerjem, kadrovske agencijo Adecco razvil program, ki v 15 korakih športnikom pomaga skozi proces zaposlovanja – od analize osebnostnih lastnosti in zaposlitvenih želja do priprav na pogovore z delodajalci. Projekt je v letu 2005 zagotovil zaposlitev 18 bivšim športnikom, ki so svoje delovno mesto našli v gospodarstvu na področjih turizma, oglaševanja, kadrovanja, kemične industrije oziroma so ostali dejavni v športu kot trenerji. Sopodpisnik tega programa je tudi OKS – ZŠZ.

Namen projekta Pomoč pri zaposlovanju vrhunskih športnikov je zagotavljanje pomoči vrhunskim športnikom po končani športni karieri pri iskanju zaposlitve. S programom zaposlovanja je profesionalnim športnikom ob koncu njihove športne kariere zagotovljena strokovna pomoč pri prehodu na trg delovne sile. Posebna metodologija vključuje profesionalno osebnostno analizo, načrtovanje kariere, dodatno izobraževanje, svetovanje ter posredovanje dela in moralno oporo. Pri tem so znanje in sposobnosti športnikov, ki so si jih pridobili v času športne kariere, izjemno pomembni. Odgovornost vključenih organizacij, predvsem kadrovske agencije Adecco, je, da športnikom pomagajo uspeti tudi v svetu dela. Z željo okrepiti zavest športnikov o možnostih kariere zunaj športa je OKS – ZŠZ v letu 2005 in 2006 povezal svoje partnersko podjetje s košarkarsko zvezo, z biatlonsko zvezo, teniško zvezo, roketnim klubom Krim in številnimi drugimi športnimi zvezami in klubi, v katerih so športniki program pomoči zaposlovanja sprejeli z velikim zanimanjem (OKS, 2008).

Težave, s katerimi se soočajo vrhunski športniki po zaključku športne kariere, ter podroben pregled Programa zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri so obdelani v poglavjih 5 in 6.

5 KONEC KARIERE VRHUNSKEGA ŠPORTNIKA

Večina športnikov se vsaj enkrat sreča z dejstvom, da mora po končani karieri začeti razmišljati o povsem drugačni – zaposlitveni karieri. Nepoznavanje trga dela in občutek neobvladljivosti položaja lahko povzročita pravo življenjsko krizo. Ko so v ritmu treningov in tekmovanj, imajo skoraj za vsak dan s planom določeno, kaj bodo počeli. So v središču medijske pozornosti, skratka življenje se jim osredotoča le na šport. Z zaključkom kariere pa se jim večina tega konča. Upoštevajoč dejstvo, da si mnogi vrhunski športniki med športno kariero niso mogli pridobiti delovnih izkušenj, nekateri pa so zaradi popolne predanosti športu opustili tudi šolanje in druge oblike izobraževanja, je to za mnoge resnično izredno težek položaj. Pogosto si postavljajo vprašanja: Kaj naj zdaj počnem? Kaj sploh znam? Saj nimam nobenih izkušenj!

Velika prelomnica lahko mnogim popolnoma spremeni življenje. Nekaterim na boljše, drugim na slabše. "Seveda imamo problem, ne vsi, večina pa gotovo. Posebej so pred dilemo tisti športniki, ki morajo predhodno končati svojo kariero, ne da bi se sami za to odločili (poškodbe, zdravstvene težave ...). Vsi seveda dolgoročno ne moremo ostati del športa, časa za vzporedne interese pa je v vrhunskem športu izredno malo. Nujno je potrebno tako imenovano obdobje mirovanja, da se najde nova pot. Ko si aktiven športnik, ti to ne povzroča nikakršnih težav. Če se ne posvetiš športu, ne dosežeš uspeha. Malokdo je sposoben dveh karier hkrati, športne in študijske. Mogoče je problem v medijski izpostavljenosti in zasluženemu denarju, ki ti daje navidezno varnost. Eno od rešitev vidim v športnih šolah, kjer bi bila združena tako šport kakor tudi šola. Oboje je namreč ključnega pomena za razvoj mladega športnika. In to nalogo bi morali osnovnošolcem izpostaviti prav mi, starejši športniki. Ko obiščemo šole in nas sprejmejo kot svoje idole, jim moramo predstaviti tudi vse (nelepe) plati profesionalizma. Veliko vlogo pa vidim tudi na strani staršev, ki morajo svojim otrokom postaviti uresničljive cilje," so besede nekdanjega vrhunskega košarkarja Slavka Duščaka (M. Š., 2008, str. 8).

V istem članku je podobno mnenje izrazil še aktiven smučarski skakalec Jernej Damjan: "Ozaveščanje mladih športnikov, ki se šele podajajo na aktivno športno pot, je ključnega pomena. Sam sem se znašel v težkem položaju, popolnoma na tleh (slab v skokih in slab v šoli), in šele v tistem trenutku sem se začel zavedati, kaj to pomeni in sem krenil na pravo pot. Menim, da je danes zavedanje tovrstne problematike premajhno. Z ustreznim ozaveščanjem bi mlajšim generacijam športnikov prihranili podobne težave in jih podrobno seznanili s pozitivnimi in negativnimi vidiki področja, v katerega se podajajo. Pomembno pa je, da pri tem sodelujejo vsi – tako starši, kot tudi trenerji – in da kdorkoli od udeleženi ne zagovarja izključno enostranskih interesov (starši, da mora otrok narediti le šolo, trenerji pa v slogu "pusti šolo, ti raje treniraj." Športnikom bi morali prej predstaviti, kaj v celoti pomeni biti del vrhunskega športa.

Podobnih izkušenj oziroma pričevanj športnikov ob zaključku kariere bi lahko našli še precej. Verjetno gre najbolj verjeti izkušnjam in občutkom prav njim, ker omenjene

probleme najbolj občutijo na lastni koži. Zato je potrebno področju ozaveščanja mladih športnikov, ki se podajajo na pota vrhunskega športa, posvetiti več pozornosti.

5.1 RAZVOJNO IN ŠPORTNO PSIHOLOŠKI VIDIKI KONCA ŠPORTNE KARIERE

Zadnja izmed stopenj je konec športne kariere. Literatura konec športne kariere povezuje tudi s terminom "športna upokojitev"⁵, vendar tega termina zaradi konotativnega pomena upokojitve v slovenskem jeziku ne uporabljamo. Konec športne kariere označuje zaključek posameznikovega tekmovalnega športnega udejstvovanja in prehod v pošportno življenje. Ta od posameznika zahteva prilagoditev na psihološkem, poklicnem in finančnem področju življenja. To pomeni, da se mora prilagoditi novemu načinu življenja, novemu statusu in novi socialni mreži (Cecič Erpič, 2002, str. 10).

Na zaključek športne kariere običajno ne vpliva le en vzročni dejavnik, temveč kombinacija več dejavnikov. To, da prehoda običajno ne sproži le en izoliran dejavnik, ampak kombinacija več, ugotavljajo tudi študije z drugih področij psihologije. Taylor in Ogilvie med vzročne dejavnike konca športne kariere uvrščata kronološko starost, proces selekcije, poškodbe in posameznikovo lastno izbiro. Vpliv teh dejavnikov na zaključek športne kariere ugotavljajo tudi številne empirične študije. Na konec športne kariere vplivajo še nekateri drugi dejavniki. Med takšne sodijo finančni dejavniki, ki lahko pomembno vplivajo na posameznikovo odločitev o nadaljevanju ali zaključku športne kariere. Kljub temu da ima skoraj polovica športnikov zaradi aktivnega športnega udejstvovanja finančne težave tudi v pošportnem življenju, le manjši delež športnikov konča športno kariero neposredno zaradi finančnih dejavnikov (Taylor in Ogilvie, 1993, str. 98).

Na posameznikovo odločitev o koncu aktivne športne kariere vpliva tudi pomanjkanje socialne opore pri športniku. Športniki končajo aktivno športno kariero zaradi pomanjkanja opore v družini, pri prijateljih in trenerjih. Ob zaključevanju kariere je za športnike posebno pomembna opora trenerja, ki jo udeleženci študije navajajo kot tretji najpomembnejši dejavnik, ki je vplival na njihovo odločitev o koncu športne kariere. Med dejavnike, ki pomembno vplivajo na odločitev o koncu kariere, sodijo tudi slabi medosebni odnosi in konflikti s trenerji ter slabi odnosi s krovnimi športnimi zvezami, klubi in drugimi športnimi organizacijami. Na odločitev o koncu športne kariere vplivajo tudi slabi medosebni odnosi s sotekmovalci in pomembnimi drugimi v športnem okolju (Cecič Erpič, 1998, str. 59)

Na kakovost prilagoditve na pošportno življenje posredno vplivajo značilnosti posameznika, okolja in prehoda. Taylor in Ogilvie navajata, da na prilagajanje na pošportno življenje vplivajo naslednji dejavniki: identiteta, socialna identiteta,

---

⁵ Ang. Sports retirement.

prostovoljnost konca športne kariere oz. percepcija kontrole nad koncem kariere, finančna odvisnost od športa, družinski status, zdravstveno stanje, starost, socialno-izobrazbeni status in subjektivna vrednost športnih dosežkov. Proces prilagajanja medijajo tudi socialna opora, načrtovanje pošportnega življenja in strategije spoprijemanja s težavami (Taylor in Ogilvie, 1993, str. 99).

Na uspešnejšo prilagoditev na pošportno življenje vpliva novo središče zanimanja, ki se mu posamezniki posvetijo po zaključku športne kariere. Najmanj težav pri prilagajanju imajo tisti posamezniki, ki se neposredno po koncu kariere popolnoma osredotočijo na novo dejavnost. Večina slovenskih športnikov se po koncu športne kariere osredotoči na družino, partnerski odnos, izobraževanje in poklicno kariero. Športniki se večinoma zavedajo pomena načrtovanja pošportnega življenja in njegovega vpliva na proces adaptacije na pošportno življenje, vendar kljub temu pošportnega življenja ne načrtujejo v času aktivne športne kariere. Športniki vzrok za nenačrtovanje pošportnega življenja pripisujejo svoji intenzivni osredotočenosti na šport in na s športom povezano okolje (Cecič Erpič, 1998, str. 33).

Pomembnosti načrtovanja pošportnega življenja se večinoma zavedajo tudi trenerji. Po njihovem mnenju so za načrtovanje pošportnega življenja in sodelovanje v programih, ki športnikom nudijo pomoč pri tem, odgovorni športniki sami. Čeprav več kot polovica trenerjev (57 %), ki so sodelovali v študiji Hawkinsa in sodelavcev (Havvkins et al., 1994, v: Lavallee et al., 2000), meni, da je načrtovanje pošportnega življenja bistveni del procesa zaključevanja športne kariere, tega podatka ne moremo posploševati. Izsledki študij kažejo, da tako športniki kot njihovi trenerji menijo, da načrtovanje pošportnega življenja lahko negativno vpliva na potek športne kariere, saj odvrča posameznikovo osredotočenost na športno dejavnost in doseganje tekmovalnih dosežkov. Zanimivo je, da je takšnega mnenja tudi velik del športnikov (avtorji ne navajajo natančnejšega odstotka), ki so bili vključeni v delavnice programa za pomoč športnikom ob koncu športne kariere (CAPA – Career Assistance Program for Athletes), na katerih so Petitpas in sodelavci ugotavljali stališča do načrtovanja pošportnega življenja (Petitpas et al., 1990, str. 78).

Zaključek športne kariere je sprememba, ki pomembno vpliva na posameznikovo življenje. Spremembe, ki spremljajo konec športne kariere in prilagajanje na pošportno življenje, vplivajo na večino področij posameznikovega življenja, med njimi na osebno, socialno in poklicno sfero. V prilagajanju na pošportno življenje se kažejo medindividualne razlike, saj se nekateri športniki ob koncu športne kariere soočajo s številnimi težavami, drugi pa to storijo dokaj netežavno. Različni avtorji (npr. Madden, 1995; Murphv, 1995; Pearson in Petitpas, 1990; Taylor in Ogilvie, 1994, 1998) ugotavljajo, da gre razliko doživljanju konca športne kariere pripisati posameznikovim strategijam spoprijemanja s težavami⁶. Športniki, ki imajo razvitih več in ustrežnejše strategije spoprijemanja s težavami, se ob koncu kariere soočajo z manjšim številom težav. Sinteza rezultatov različnih študij kaže, da je celotna prilagoditev na pošportno življenje močno odvisna od posameznikovih strategij

---

⁶ Ang. coping strategies.

spoprijemanja s težavami. Po definiciji je spoprijemanje s težavami⁷ trud posameznika na kognitivni in vedenjski ravni, da bi ustrezno nadziral specifične zunanje in notranje zahteve, ki jih ocenjuje kot ogrožajoče ali prekomerne za sebe samega ali za svoje sposobnosti. Trud posameznika na kognitivni in vedenjski ravni opredeljujeta kot konstantno spreminjajočega se. Za spoprijemanje s težavami se v splošni psihološki literaturi pogosto uporablja tudi sinonim spoprijemanje s stresom oziroma stresnimi dogodki. Spoprijemanje je pravzaprav mediacijski proces med stresnimi dogodki in indikatorji prilagoditve, kot so psihološko in somatsko zdravje. Na prilagajanje na pošportno življenje vpliva tudi posameznikovo zdravstveno stanje. Zdravstvene težave in poškodbe so v večini primerov dejavnik, ki na prilagajanje na pošportno življenje vpliva negativno. Nenadna huda poškodba povzroči nepričakovan konec športne kariere, hkrati pa medira proces prilagajanja. Poškodbe vplivajo tudi na posameznikov občutek športnega dosežka, saj onemogoči izpolnjevanje športnih ciljev (Taylor in Ogilvie, 1993, str. 102).

Različni avtorji (Hill in Lowe, 1974; Svoboda in Vanek, 1981; Wylleman et al., 1993) navajajo še druge mediacijske dejavnike konca športne kariere. Na konec športne kariere in prilagajanja na pošportno življenje vpliva tudi socialno-ekonomski status, vendar vpliv še ni natančno znan. Študija Hilla in Lova (1974) je pokazala, da se na pošportno življenje lažje prilagodijo tisti posamezniki, ki izhajajo iz družin s srednjim ekonomskim statusom, kot pa tisti iz družin z nižjim ekonomskim statusom. Ker je socialno-ekonomski status povezan tudi s finančno odvisnostjo od športa, se na pošportno življenje lažje prilagodijo tisti posamezniki, ki so manj finančno odvisni od športa. S socialno-ekonomskim statusom se povezuje tudi pojem izobrazbe in izobrazbenega statusa. Literatura večinoma eksplicitno ne navaja, kako izobrazba vpliva na posameznikov zaključek športne kariere in njegove občutke ob prilagajanju na pošportno življenje (Cecič Erpič, 1998, str. 56).

Rezultati ene redkih študij, ki je raziskovala vpliv izobrazbe na konec športne kariere, so pokazali, da se športniki z višjo izobrazbo lažje in hitreje vključijo v pošportno življenje (Haerle, 1975 v: Gorbett, 1985). Ne glede na to, da je omenjena študija starejša, je možno takratne ugotovitve smiselno povezati tudi s sedanjimi razmerami. Študija, v kateri so sodelovali bivši slovenski vrhunski športniki, je pokazala nekatere razlike med udeleženci s srednjo izobrazbo in tistimi, ki so končali visokošolsko izobraževanje. Bivši vrhunski športniki, ki so zaključili srednjo šolo, sebe pogosteje ocenjujejo znotraj družinskega okolja. S socialnimi vlogami so zadovoljni in imajo stabilno življenjsko strukturo. To pomeni, da je za športnike, ki so dosegli visoko izobrazbeno raven, manj značilna psevdo prilagoditev in bolj značilna kontinuirana prilagoditev na pošportno življenje kot za športnike s srednješolsko izobrazbo. Bolj izobražene športnike torej v večji meri opredeljuje enostaven, gladek prehod iz aktivnega športnega v pošportno življenje. Na proces konca športne kariere in prilagoditve na pošportno življenje vpliva tudi družinski status posameznika. Ta se povezuje z dejavnikom socialne opore. Posameznikov družinski status in njegovo

---

⁷ Ang. coping.

zadovoljstvo v družini sta povezana z oporo, ki mu jo nudi družinski sistem, le ta pa pozitivno vpliva na celoten proces prilagajanja (Crook in Robertson, 1991, str. 116).

5.2 SOCIO-EKONOMSKE IN FINANČNE TEŽAVE OB KONCU ŠPORTNE KARIERE

Zaključku aktivnega športnega udejstvovanja lahko sledijo težave na socio-ekonomski oziroma finančni ravni. Športniki se po koncu kariere soočajo z upadom prihodkov, s težavami pri iskanju zaposlitve in zagotavljanju socialne varnosti. Denarne težave spremljajo konec športne kariere približno polovice športnikov (Werthner in Orlick, 1986) in pomembno vplivajo na potek in značilnosti konca športne kariere ter prilagajanja na pošportno življenje. Manjše število športnikov se sooča s tako intenzivnimi finančnimi težavami, da zaradi tega opredeljujejo konec športne kariere kot težaven in travmatičen.

Broom poudarja, da eksistenčne in denarne težave pogosto spremljajo konec športne kariere in posameznikovo prilagajanje na pošportno življenje zato, ker je športna kariera običajno kratkotrajna. Večina športnikov se posveti pošportnemu življenju v tridesetih letih, le redki med njimi pa s športnim udejstvom zaslužijo dovolj denarja. Kljub temu da so zaslužki večine aktivnih športnikov povprečni, vendar še vedno višji od dohodkov posameznikov, zaposlenih v s športom nepovezanih poklicih, se športniki ob koncu kariere pogosto soočajo z denarnimi težavami. Isti avtor to povezuje tudi s tem, da ima večina športnikov, ki so mladi odrasli, svoje družine, ki jih morajo vzdrževati. Zaradi aktivnega športnega udejstvovanja športniki pogosto opustijo šolanje, številni športniki se šolanju in izobraževanju posvetijo šele po koncu kariere (Broom v.; Werthner in Orlick, 1986, str. 188-190).

Vrhunska športna kariera zahteva od posameznika popolno osredotočenost in številni posamezniki športu prilagodijo vse druge dejavnosti, tudi šolanje in izobraževanje. Zaradi tega imajo športniki ob koncu kariere pogosto nižjo in slabšo izobrazbo kot njihovi vrstniki nešportniki. Športniki so pogosto slabše pripravljeni na delo v poklicu. Zaradi neustrezne izobrazbe morajo bivši športniki sprejemati slabše plačana in manj zahtevna dela. Financiranje nadaljevanja izobraževanja še poveča športnikove eksistencialne težave v pošportnem življenju. Koncu športne kariere običajno sledi iskanje zaposlitve, pri čemer imajo športniki pogosto težave. Športniki, ki so med aktivno kariero prekinili in zanemarili izobraževanje, v pošportnem življenju zaradi pomanjkljive izobrazbe veliko težje dobijo ustrezno zaposlitev. Prijatelji so pomemben vir socialne opore športnikom, ki zaključujejo športno kariero in se prilagajajo na pošportno življenje. Proces izbire prijatelja je podoben izbiri partnerja. Posamezniki si večinoma izberejo take prijatelje, ki so njim samim podobni glede na starost, izobrazbo, družinski in ekonomski status ter imajo podobne interese in stališča. Mladi odrasli si prijatelje večinoma izbirajo med tistimi, ki živijo v bližini (Werthner in Orlick, 1986, str. 188-190).

5.3 POKLICNI RAZVOJ

Poklicna vloga je ena pomembnih vlog mladega odraslega. Športniki zaradi aktivnega športnega udejstvovanja vstopajo v poklicni svet kasneje kot njihovi vrstniki nešportniki. Poklicna priložnost in možnost zaposlitve sodita med pogoste vzročne dejavnike za zaključek športne kariere, kar med drugim kaže na sovplivanje posameznikovega športnega udejstvovanja in poklicne vloge. Poklicna dejavnost je ena od pomembnih determinant identitete odraslega posameznika, saj vpliva na oblikovanje koncepta o samem sebi. Zaradi pomena, ki ga ima poklic za posameznika, sodijo spremembe, vezane na delo in poklic, med pomembne življenjske dogodke. Pomen in vpliv poklicne vloge za posameznika se spreminjata skozi razvojna obdobja. S starostjo običajno naraščata. Na oblikovanje koncepta o samem sebi imata pomemben vpliv dva dejavnika poklicne kariere; cenjenost izbrane poklicne kariere v socialnem okolju in posameznikov individualni poklicni uspeh (Cecič Erpič, 1998, str. 62).

V letih 1976–1996 se je z razvojem tekmovalnega in še posebno vrhunskega športa povečalo zanimanje za vsebine, povezane s koncem športne kariere. Kljub povečanju števila študij s tega področja znanstvena in strokovna javnost nista konsistentni v pojmovanju, kako težaven je konec športne kariere za večino športnikov in koliko je športnikov, ki se ob tem soočajo z intenzivnimi težavami. Natančna opredelitev odstotka športnikov, ki se ob koncu aktivnega športnega udejstvovanja soočajo s težavami, je pomembna predvsem zaradi oblikovanja psihološke pomoči športnikom. Povečanje zanimanja za teme, povezane s koncem športne kariere in prilagajanjem na druga področja življenja, se kaže tudi v pregledu strokovne literature, ki navaja precejšnje število različnih pristopov psihološke pomoči, namenjenih športnikom ob koncu kariere. Oblike psihološke pomoči se razlikujejo predvsem po temeljnem izhodišču, saj nekatere izhajajo iz predpostavke, da je konec športne kariere nujno travmatičen. To pomeni, da pojmujejo konec kariere kot nekakšno bolezensko stanje, iz česar sledi, da mora psihološka pomoč temeljiti na kliničnem pristopu. V nasprotju s tem pa večina sodobnejših oblik temelji na domnevah, da konec športne kariere ni nujno težaven. Takšno psihološko svetovanje in programi so usmerjeni k izboljševanju kakovosti posameznikovega življenja, z namenom, da športnik po koncu kariere doseže optimalno subjektivno in življenjsko zadovoljstvo ter se optimalno prilagodi na pošportno življenje. Naloga strokovnjakov, ki sodelujejo v takšnih oblikah pomoči je, da športnikom pomagajo ob soočanju z različnimi težavami in optimalnem prilagajanju na pošportno življenje (Konrad, 1996, str. 24).

Strokovna literatura, ki obravnava konec športne kariere, deli pristope svetovanja na preventivne in kurativne, torej na tiste, ki preprečujejo nastajanje težav, in na tiste, ki obravnavajo nastale težave po končani športni karieri. Jasne distinkcije med obema vrstama pristopov ni. Poudarjajo, da morajo biti vse oblike psihološke pomoči športnikom ob koncu kariere multidimenzionalne in da morajo vsebovati komponente spodbujanja, opore in svetovanja. V programih, ki potekajo v času aktivne športne kariere in priprave na njen zaključek, prevladujejo intervencije, ki spodbujajo posameznikov razvoj. V sklopu teh psiholoških pomoči je potrebno posameznika

informirati in izobraziti o prihodnjih prehodih ter identificirati njegove sposobnosti, ki so pomembne za prilagajanje na prehod. Športnika je potrebno naučiti novih spretnosti, ki so pomembne za pošportno življenje, in tega, kako učinkovito prenesti spretnosti, ki jih je razvil v športu, v pošportno življenje. Med zaključevanjem športne kariere so najpomembnejše intervencije opore. Cilj teh strategij je ublažiti stresne dejavnike in športniku pomagati pri oblikovanju mreže, ki mu nudi oporo. Intervencije, vezane na čas po koncu športne kariere, morajo temeljiti na svetovanju, ki je namenjeno pomoči športniku, da najde nov pomemben cilj, s katerim bo nadomestil šport in s športom povezane vloge. Cilj svetovanja sta identificiranje in pomoč pri razvoju virov in strategij spoprijemanja s težavami (Baillie, 1993, str. 399).

Ob koncu športne kariere se uporabljajo številni tradicionalni terapevtski pristopi kot intervencijske strategije za pomoč športnikom s težavami ob koncu kariere. Med različnimi pristopi je izpostavljeno kognitivno restrukturiranje, ki je široko uporabna metoda za zniževanje ravni stresa. Ker je lahko konec športne kariere za posameznika vir stresa, je metoda uporabna tudi v kontekstu prilagoditve na pošportno življenje. S pomočjo metode kognitivnega restrukturiranja naj bi se posameznik zavedal negativnih misli, ki se lahko pojavijo ob koncu kariere. Z usmerjeno pozornostjo na negativne misli ter njihovo analizo se raven stresa zniža. Prilagajanje na pošportno življenje olajšata tudi metoda upravljanja stresa in metoda izražanja emocij, ki sta uporabni tudi izven konteksta športa in konca športne kariere (Beck v: Alfermann, 2000, str. 48).

Ob povečanem zanimanju za vsebine, povezane s koncem športne kariere, so, predvsem v zahodnih državah, razvili različne programe za pomoč v razvoju športne kariere⁸. Ti programi so večinoma nastali v Združenih državah Amerike, Veliki Britaniji, Avstraliji in Kanadi, v Evropi pa v Belgiji in na Nizozemskem. Večino programov financirajo nacionalni odbori olimpijskega komiteja in različne športne organizacije, nacionalne športne zveze ali neodvisne športne organizacije. Večji del programov je namenjen potrebam vrhunskih amaterskih športnikov, nekateri pa so posebej prirejeni potrebam profesionalnih športnikov. Obravnavanje vsebin, vezanih na konec kariere, je dolgotrajen proces, ki naj bi se začel na začetku športne kariere in nadaljeval vso športno pot. Le takšno dolgotrajno obravnavanje pozitivno vpliva na prilagajanje na pošportno življenje. Namen programov je pomoč pri reševanju konfliktov in dilem, ki se lahko pojavijo ob zaključevanju aktivne športne kariere. Številni športniki se ob koncu kariere soočajo z dilemo, ali naj nadaljujejo športno kariero ali naj se posvetijo ciljem v pošportnem življenju. Programi za pomoč v razvoju športne kariere naj bi posamezniku olajšali odločitev. Oblikovanje takšnih programov je pogosto vezano na velike športne dogodke, kot so olimpijske igre in svetovna prvenstva, po koncu katerih konča športno kariero večje število športnikov. Programi za pomoč v razvoju športne kariere se med seboj razlikujejo po obliki in trajanju. Nekateri vsebujejo poleg delavnic še seminarje, izobraževalne module in individualno svetovanje. Programi so namenjeni predstavitvi informacij, izobraževanju, učenju različnih spretnosti in tudi vodenju športnika skozi proces

---

⁸ Ang. career assistance programs.

prilagajanja na pošportno življenje. Programi se med seboj razlikujejo tudi po vsebini, večina pa poudarja socialne vidike (npr. odnose s prijatelji, družinskimi člani) in poklicne ter zaposlitvene vidike. Programi so osredotočeni tudi na posledične dejavnike konca športne kariere, posameznikove spretnosti, znanja in sposobnosti (npr. strategije spoprijemanja s težavami, poklicna znanja, finančno načrtovanje) ter vidike, ki se nanašajo na uravnoteženo pošportno življenje (Alfermann, 2000, str. 48-49).

Cilj programov za pomoč v razvoju športne kariere je pomoč posamezniku pri načrtovanju poklicne kariere ter oblikovanje in razvoj novih poklicnih možnosti. Zaradi osredotočenosti na šport športniki pogosto odlašajo z načrti za zaposlitev in poklicno kariero. Poleg tega želijo čim uspešneje prenesti v pošportno življenje spretnosti in sposobnosti, ki so jih razvili v času aktivne športne kariere. Analiza potreb in želja športnikov, ki so sodelovali na olimpijskih igrah, je pokazala, da si jih dve tretjini želita v programu za pomoč v razvoju športne kariere naučiti, kako čim uspešneje prenesti spretnosti in specifična znanja iz športnega v pošportno življenje. Četrtnina športnikov je od programa pričakovala pomoč pri spretnostih, pomembnih za zaposlitev (npr. pisanje življenjepisa, prošnje za zaposlitev in podobno), (Hilliard, 1988, v: Murphv, 1995). Programi za pomoč v razvoju športne kariere so osredotočeni tudi na poklicno področje, saj športnikom pomagajo pri razvoju poklicnih znanj. Športniki ob koncu športne kariere navajajo, da so kompetentni le na področju športa in da nimajo zadosti poklicnih znanj (Cecič Erpič, 2002, str. 121).

Programi so usmerjeni tudi na vidike, ki se nanašajo na posameznikovo uravnoteženo življenje oziroma na težave s pojmom o sebi, samospoštovanjem, identiteto, socialno identiteto, socialnimi vlogami, prioritetami in odgovornostjo. Športnik naj bi skozi proces svetovanja in različnih drugih oblik pomoči oblikoval stališče, da mu konec športne kariere ponuja možnosti za dokazovanje na drugih področjih. Konca kariere naj ne bi videl kot izgube pomembnega področja. Razmišljanje o pošportnem življenju in vse oblike priprave na to obdobje posameznikovega življenja zmanjšujejo socialno in emocionalno deprivacijo, ki nastopi s koncem kariere. Baillie (1993) ugotavlja, da to ne pomeni zanikanja ali potlačevanja negativnih emocij, ki spremljajo konec športne kariere, saj naj bi svetovalni proces športniku omogočil rekognicijo negativnih čustev in oblikovanje novega pomembnega cilja. Glede na to, da se športniki ob koncu kariere srečujejo tudi s težavami na socialnem področju, so programi usmerjeni tudi na športnikove socialne odnose in težave v njih. (Baillie, 1993, str. 78).

Poleg vzročnih dejavnikov npr. kronološka starost, proces selekcije, poškodbe in posameznikova lastna odločitev na prilagajanje na pošportno življenje vplivajo tudi mediacijski dejavniki, kot so: prostovoljnost in postopnost konca kariere, socialna opora, načrtovanje pošportnega življenja, športna identiteta, finančna odvisnost od športa, izobrazbeni status, subjektivna vrednost doseženih športnih dosežkov in strategije spoprijemanja s težavami. Konec športne kariere je smiselno proučiti tudi z

vidika s športom nepovezanih življenjskih dogodkov⁹, ki naj bi prav tako vplivali na posameznikovo športno kariero in njen konec. Med s športom nepovezane življenjske dogodke avtorji uvrščajo dogodke, vezane na posameznikov psihosocialni razvoj, na primer dogodke, povezane s poklicno kariero in šolanjem. Koncept s športom nepovezanih življenjskih dogodkov vključuje normativne in nenormativne dogodke v odraslosti in je kot tak skladen s pojmovanjem Neugartnove (Turner in Helms, 1993). Neugartnova (1976, v: Papalia in Wendkos Olds, 1993) predpostavlja, da je razvoj predvsem socialno opredeljen in da ga označujejo dogodki, ki zahtevajo reorganizacijo pričakovanj ali načina življenja. Pomembni življenjski dogodki (npr. zaključek šolanja, poroka, zaposlitev, starševstvo, partnerski odnos, upokojitev) vplivajo na posameznikov razvoj v odraslosti. Konec športne kariere lahko definiramo kot enega izmed pomembnih življenjskih dogodkov, ki vplivajo na posameznikovo življenje v odraslosti. Razumevanje s športom nepovezanih življenjskih dogodkov in njihovega vpliva na konec športne kariere v odraslosti predstavlja razvojno psihološko perspektivo proučevanja konca športne kariere. (Cecič Erpič, 2002, str. 113).

---

⁹ Ang. non - athletic transition.

6 ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV PO KARIERI

Ideali olimpizma sežejo precej dlje kot samo v šport. Kdor želi biti član uspešne poslovne ekipe, mora vložiti enako mero energije na področju motivacije, usmerjenost k ciljem, sposobnost prevzeti izzive, kakor vrhunski športnik za dosego želenih športnih dosežkov. Rogge¹⁰ je ob prevzemu mesta predsednika Mednarodnega olimpijskega komiteja leta 2001, izpostavil dve delovni prioriteti med njegovim predsedovanjem:

- brezkompromisen boj proti nedovoljenim poživilom – doping,
- skrb oziroma pomoč vrhunskim športnikom po zaključku kariere na področju zaposlovanja.

Predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja Rogge je med slovesnim podpisom dogovora med Mednarodnim olimpijskim komitejem in podjetjem Adecco v Torinu februarja 2005 dejal: "Vi športniki ste jedro olimpijskega gibanja. Vaše življenje posvetite športu in edino pravilno je, da vam šport vsaj nekaj vrne ob zaključku športne kariere. Mednarodni olimpijski komitej verjame, da je ta program velik korak za olimpijsko gibanje in je prepričan v uspešnost sodelovanja s podjetjem Adecco v najboljšo korist športnikom" (Adecco, 2005, str. 6).

Sporazum, ki je bil podpisan med Mednarodnim olimpijskim komitejem in podjetjem Adecco, februarja leta 2005 je bil prenesen tudi na večino Nacionalnih olimpijskih komitejev. Do februarja leta 2007 je bilo po Programu zaposlovanja vrhunskih športnikov (Athlete Career Programme) uspešno na trgu dela zaposlenih 1000 bivših vrhunskih športnikov po svetu. Ob tej priložnosti je gospod Jacques Rogge dejal: "Dejstvo, da je 1000 športnikov poiskalo strokoven nasvet od leta 2005, kaže na uspešnost in dvig prepoznavnosti našega programa. Obdobje po zaključku športne kariere je pogosto težko in Athlete Career Programme pomaga pri izbiri prave karierni poti in usmeritvi športnikovega poklicnega življenja po zaključku športne poti" (IOC, 2007, str. 1).

Interes Mednarodnega olimpijskega komiteja in tudi Nacionalnih olimpijskih komitejev ter seveda med prvimi tudi panožnih zvez je razvoj športnika na športnem in na kariernem oziroma zaposlitvenem področju. Adecco je kot vodilno podjetje v rešitvah na področju kadrovanja in upravljanja s človeškimi viri prava povezava med športniki in delodajalci. Športno udejstvovanje zahteva veliko osebnih odrek, kar velikokrat otežuje zaposlitveno prihodnost vrhunskim športnikom. Mnogi športniki končajo svojo športno kariero v poznih letih, kar jim oteži prehod na trg dela. Na podlagi sporazuma med Mednarodnim olimpijskim komitejem in med Adeccom je bil 17. januarja 2006 podpisan tudi sporazum o sodelovanju med Slovenskim olimpijskim komitejem in Adeccom Slovenija (priloga 3).

---

¹⁰ Jacques Rogge je predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja od leta 2001.

Program na mednarodni ravni in tako tudi v Sloveniji poteka od leta 2005. Zaposlitev je v obdobju od leta 2005 do leta 2008 našlo 30 športnikov. "Tekmovalni šport zahteva veliko osebne zavzetosti, tako da športniki pogosto pozabijo na profesionalno prihodnost po koncu športne kariere", ugotavljajo pri Adeccu. "Podjetjem želimo športnike predstaviti predvsem kot delovne, zagnane timske delavce, pri čemer pa ima pomembno vlogo tudi izobrazba. Težave se pogosto skrivajo v pričakovanjih športnikov, ki pogosto niso povsem stvarna. Veliko je pri iskanju zaposlitve odvisno tudi od njih, saj jih mi samo usmerjamo in jim predstavimo, na kakšen način naj iščejo službo, na kaj naj bodo pozorni. Naš cilj ni, da se športnik popolnoma odpove športu. Gre za uskladitev športnih obveznosti in načrtovanja prihodnosti," so še povedali pri Adeccu.

Marca 2008 je v Lozani potekal že tretji forum o programu zaposlovanja športnikov, ki ga je do zdaj aktiviralo 25 nacionalnih olimpijskih komitejev, v program pa se je vključilo več kot 2000 športnikov. Nacionalni komiteji naj bi si še naprej prizadevali za povezovanje z nacionalnimi športnimi zvezami, s trenerji in tudi s starši vrhunskih športnikov. "Vodje programov v drugih državah so posebej poudarili slabo komunikacijo z nacionalnimi olimpijskimi komiteji, zato smo na Adeccu Slovenija še toliko bolj veseli, ker z Olimpijskim komitejem Slovenije zelo dobro sodelujemo. Naš izziv za prihodnost bo predvsem delo z mladimi obetavnimi športniki, tako da bomo program promovirali tudi v srednjih šolah. Mladi se morajo zavedati, da je izobrazba res pomembna, saj po končani karieri brez primerne izobrazbe in izkušenj tudi na Adeccu ne moremo delati čudežev" (A. U., 2008, str. 3).

6.1 PROGRAM ZAPOSLOVANJA VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV PO KARIERI (ATHLETE CAREER PROGRAMME)

Program zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri je namenjen vsem športnikom, ki si želijo pridobiti dodatna znanja in sposobnosti za uspešno prihodnost po športni karieri. Čas, namenjen za program, je odvisen od vsakega posameznika in njegovih ciljev. Program obsega skupinska in individualna srečanja s svetovalcem za kadre.

Športniki pridobijo med aktivno kariero naslednje bistvene osebnostne lastnosti in sposobnosti (Adecco, 2005):

- delovne navade,
- samodisciplina,
- sposobnost prenašanja vzponov in padcev v karieri,
- motivacija in profesionalni interes,
- dinamičnost,
- sposobnost prilagajanja,
- visok razvojni potencial,
- inteligenca,
- odgovornost,
- sposobnost vodenja,
- komunikacijske sposobnosti,

- želja po učenju,
- sposobnost preseči postavljene cilje,
- sposobnost dela v timu,
- odpornost na stres.

To pa so tudi lastnosti in sposobnosti, ki jih preko programa zaposlovanja vrhunskih športnikov, športniki poizkušajo unovčiti tudi na trgu dela.

Program zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri naj bi praviloma začel vrhunškega športnika obravnavati že začasa njegove aktivne športne kariere. Športnik si v tem času z doseganjem rezultatov gradi svojo osebnost in pozitivne sposobnosti. Vzpenja se po športni karierni lestvici in je osredotočen le na športno kariero. Ob zaključku kariere uspešen vrhunski športnik na podlagi doseženih rezultatov v družbi doseže določen ugled oziroma status, ki ga lahko primerjamo s statusom nekoga drugega, ki je ves ta čas namenil izobraževanju in poslovni karieri ter ravno tako zaseda nek ugleden položaj v poslovnem svetu.

Ob zadnjem dnevu "vrhunškega športnika" nastopi šok. Vrhunski športnik nima zadostne izobrazbe ter nima delovnih izkušenj. Pojavi se problem nizke možnosti zaposlitve bivšega vrhunškega športnika. To je ključen trenutek, ko si športnik pomaga sam ali pa se vključi v program zaposlovanja vrhunskih športnikov, ki športnikom pomaga načrtovati prihodnost. Pri športniku se pojavijo želje po ustrezni zaposlitvi. Do uresničitve teh želja ga program zaposlovanja vrhunskih športnikov vodi postopoma v sodelovanju s podjetji. Podjetjem je potrebno predstaviti prednosti zaposlitve vrhunškega športnika predvsem iz tega vidika, kako izkoristiti sposobnosti, ki si jih vrhunski športnik pridobi med športno kariero.

6.2 POSTOPEK REALIZACIJE PROGRAMA ZAPOSLOVANJA VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

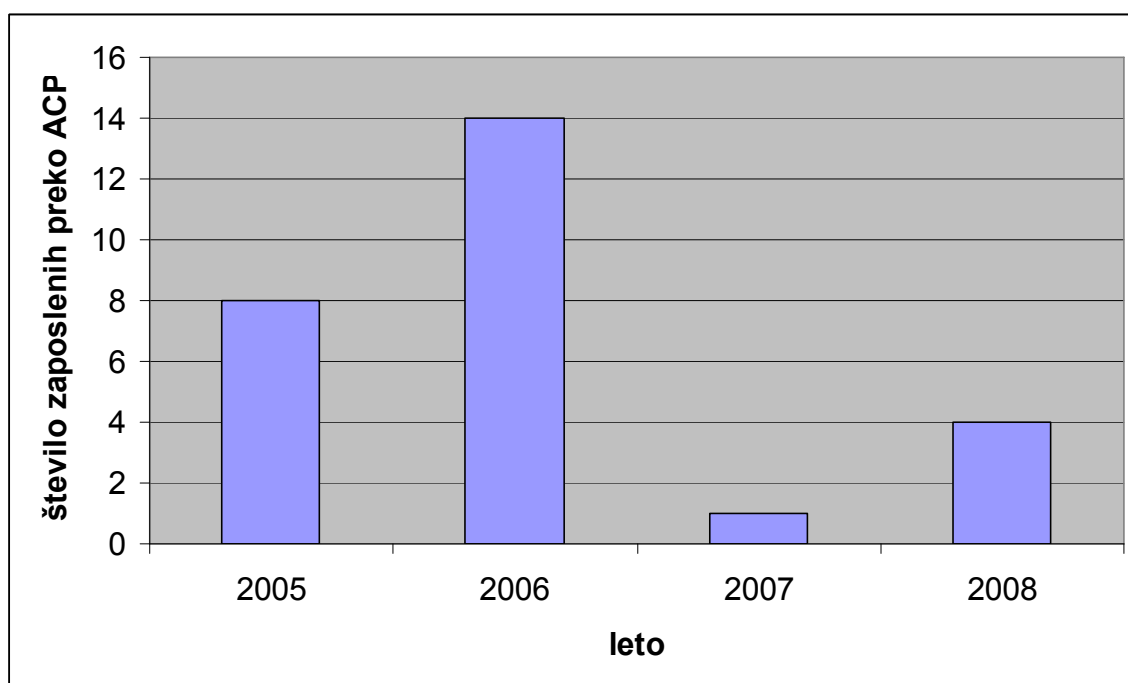
Vodenje vrhunškega športnika skozi program zaposlovanja bi lahko razdelili v naslednje tri sklope (Adecco, 2005):

1. Seminar o prehodu na zaposlitev:
  - psihološka podpora,
  - orodja za predstavitev sebe (CV, predstavitevno pismo, igra vlog - intervju),
  - skupinsko/individualno,
  - osebna analiza (prvi razgovor),
  - motivacija, sposobnosti in znanja, analiza zaposlitvenih ciljev,
  - analiza možnosti nastopa dela (kdaj, mobilnost, uvajanja/izobraževanje).

2. Profesionalna priprava (drugi razgovor):
  - definiranje profila, ciljev, zaposlitvenih želja in potrebnih znanj,
  - osebni načrt razvoja,
  - simulacija razgovorov za zaposlitev.
3. Zaposlitev
  - predstavitev športnika naročnikom Adecca; možnosti preizkušanja različnih del.

V grafikonu 4 je prikazano stanje na področju zaposlovanja preko Programa zaposlovanja vrhunskih športnikov od leta 2005, ko je bil podpisan sporazum o zaposlovanju pa do prve polovice leta 2008.

Grafikon 4: Število zaposlenih na podlagi Programa zaposlovanja vrhunskih športnikov

Vir: (Addeco, 2008)

V povprečju je v letih med 2005 in 2008 zaposlitev iskalo 27 športnikov, ki so zaključevali kariero. Nekateri od teh so v letu pristopa v program zaposlovanja nadaljevali s kariero, nekateri pa so si zaposlitev pridobili sami. Največjo zaposlitev preko programa zaposlovanja oziroma končanje športne kariere v letu 2006 gre pripisati koncu olimpijskega cikla. Leta 2006 so bile olimpijske igre v Torinu in kar nekaj zimskih športnikov je po igrah zaključilo športno kariero.

6.3 PREDSTAVITEV IZVAJALCA PROGRAMA ZA ZAPOSLOVANJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV PO KARIERI

Tudi v Sloveniji na področju zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku kariere pogodbeno skrbi podjetje Adecco. To je vodilno podjetje na svetu za zagotavljanje rešitev na področju upravljanja s človeškimi viri. Poslovalnica v Sloveniji je v 100 % tuji lasti SA Švica. Slovensko podjetje je bilo ustanovljeno aprila leta 2000. Deluje na podlagi koncesijske pogodbe sklenjene z Ministrstvom za delo. Adecco je organizacija, v kateri so izbrali šport kot eno izmed najbolj pomembnih komunikacijskih poti. Z izrazom komunikacijska pot so mišljene vse povezave s športniki, športnimi organizacijami in tudi športnimi prireditvami, preko katerih se podjetje poskuša poistovetiti z vrednotami, ki so prisotne v športu. Kot zatrjujejo v podjetju, so vrednote skupine močno povezane z vrednotami v športu. Te so (Adecco, 2005):

- timsko delo,
- zaupanje,
- lojalnost,
- predanost
- in energičnost.

Podjetje v skladu s svojim poslanstvom sponzorira različne športne dogodke in tesno sodeluje z več športnimi organizacijami na svetovnem in tudi na nacionalnem nivoju (Mednarodni olimpijski komite, Olimpijski komite Slovenije, športne zveze, ...) Podjetje pri iskanju zaposlitve pomaga mladim, invalidnim, starejšim osebam ter vrhunskim športnikom po zaključku športne kariere.

Podjetje je bilo prisotno na naslednjih večjih športnih dogodkih:

- Zimske olimpijske igre Torino 2006,
- Davis Cup,
- Euro 2000 Football Cup,
- Olimpijske igre Sidney 2000,
- Commonwealth Igre, London,
- IAAF World Championship Edmonton.

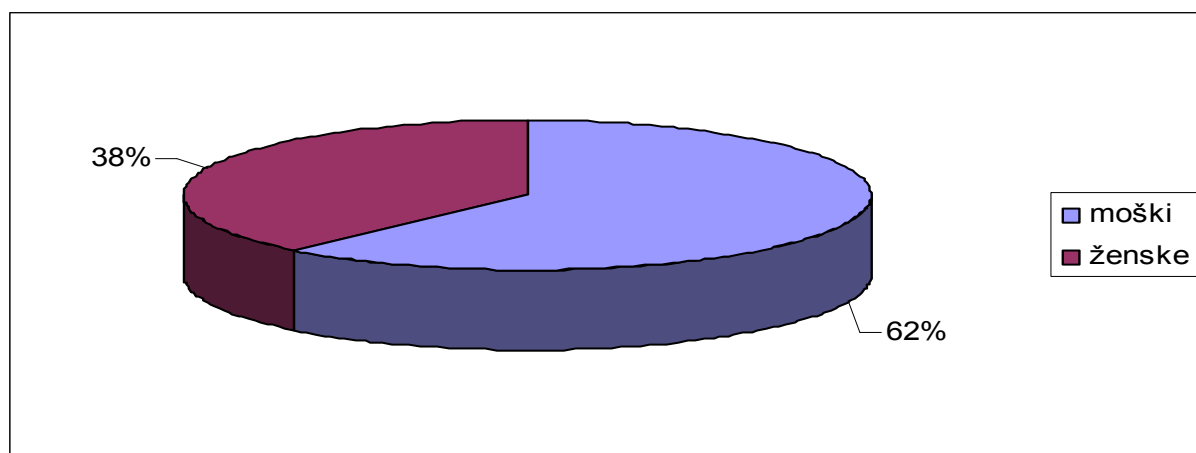
Podjetje Adecco sodeluje kot agencija za posredovanje dela in kot sponzor.

7 RAZISKAVA MED VRHUNSKIMI ŠPORTNIKI ZAPOSLENIMI V DRŽAVNI UPRAVI

Raziskava Zaposlovanje vrhunskih športnikov med in po karieri je bila izvedena z namenom pridobiti mnenja vrhunskih športnikov, zaposlenih v državni upravi, v zvezi z njihovimi osebni podatki, športnimi podatki, izobraževanjem, sistemom zaposlovanja med aktivno športno kariero ter pogledi na sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere.

Raziskava je bila izvedena s pomočjo ankete (priloga 4), ki je bila v avgustu leta 2008 odposlana vrhunskim športnikom, zaposlenim v državni upravi. Poslana je bila na 92 naslovov po elektronski pošti. Prejeli so jo vrhunski športniki, zaposleni v Ministrstvu za obrambo – Slovenski vojski, Ministrstvu za notranje zadeve – Policiji ter Ministrstvu za finance – Carini. Do meseca novembra je bilo vrnjenih 55 izpolnjenih raziskav. V nadaljevanju sledi analiza raziskave, ki je predstavljena tudi v grafikonih. V raziskavi je sodelovalo 21 žensk in 34 moških (grafikon 5). Podatek je možno primerjati tudi s celotnim številom zaposlenih vrhunskih športnikov v državni upravi, kjer je zaposlenih 71,5 % moških in 28,5 % žensk.

Grafikon 5: Sodelujoči v raziskavi glede na spol

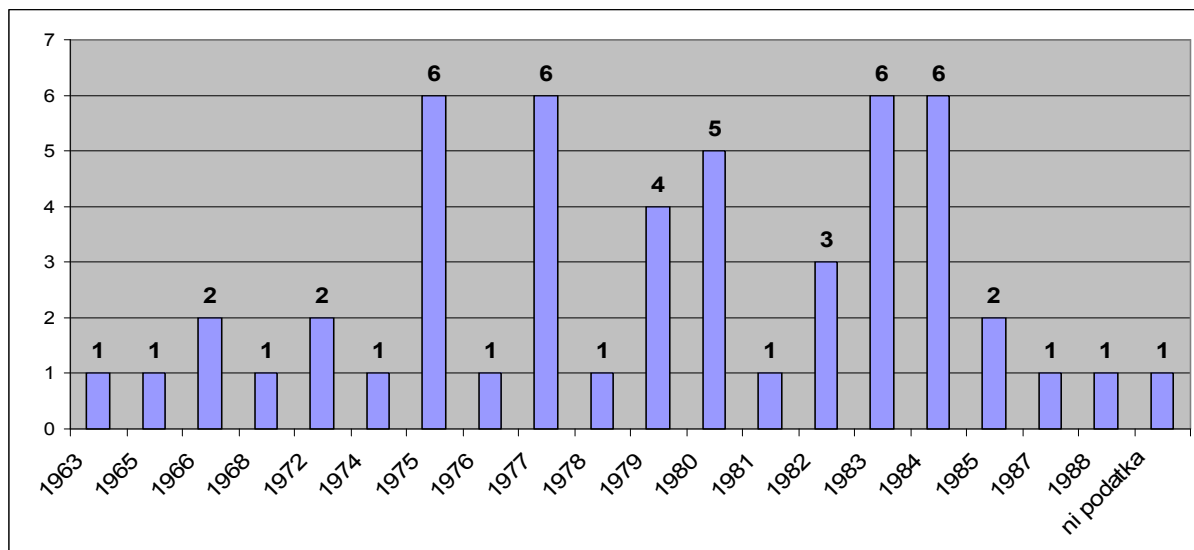

Vir: Lastni (2008)

Grafikon 6 prikazuje udeležence raziskave, razvrščene po letu rojstva. Razvidno je, da je v povprečju največ zaposlenih vrhunskih športnikov v državni upravi starih med 24 in 35 let. Najstarejši anketiranec je star 45 let, najmlajši pa 20 let, kar pomeni razliko 25. let. Glede na to so tudi opredelitve udeležencev do določenih vprašanj v raziskavi precej različne. Starost aktivnega vrhunškega športnika je pogojena s športno disciplino. V nekaterih športnih disciplinah, kot na primer strelstvo, tekmovalci ostajajo športno aktivni in tudi uspešni še v starejših letih.

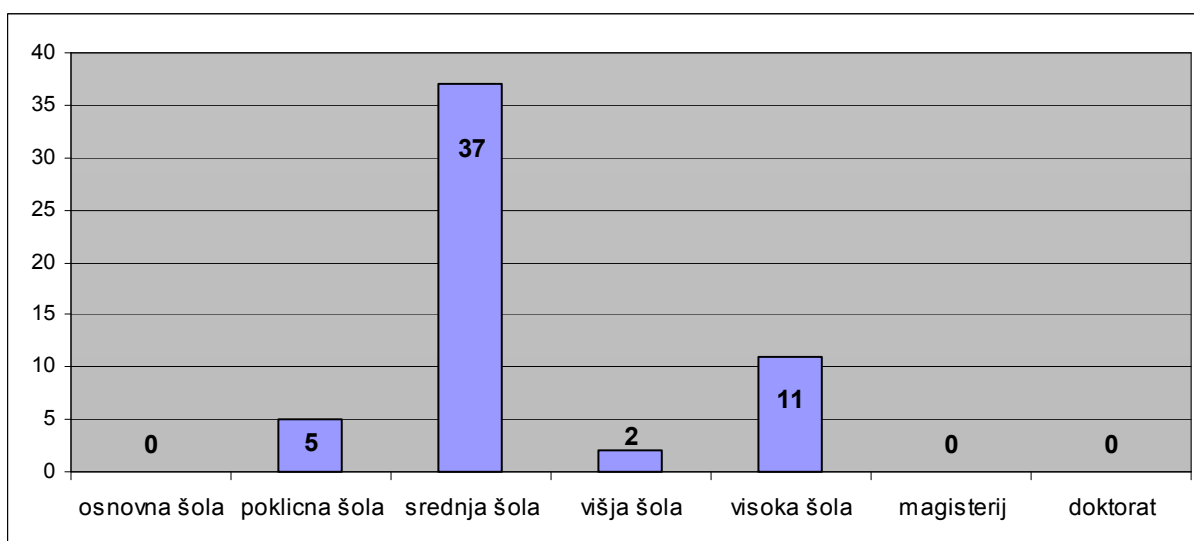
Grafikon 6: Letnik rojstva udeležencev raziskave

Vir: Lastni (2008)

Z raziskavo je bilo ugotovljeno, da ima dobrih 76 % vrhunskih športnikov, ki so sodelovali v raziskavi in so trenutno zaposleni v državni upravi, srednješolsko izobrazbo in poklicno izobrazbo (grafikon 7). Na podlagi tega je moč sklepati, da tudi v celotnem številu zaposlenih vrhunskih športnikov v državni upravi prevladuje srednješolska izobrazba. Izobrazba je eden od ključnih problemov za pridobitev zaposlitve ob zaključku športne kariere. Srednješolska izobrazba ali manj v večini primerov vrhunskim športnikom ob zaključku športne kariere ne omogoča zelene zaposlitve. Vsi tisti, ki imajo možnost vplivati na vrhunske športnike, bi morali vztrajati na vzporednem izobraževanju ob športni karieri.

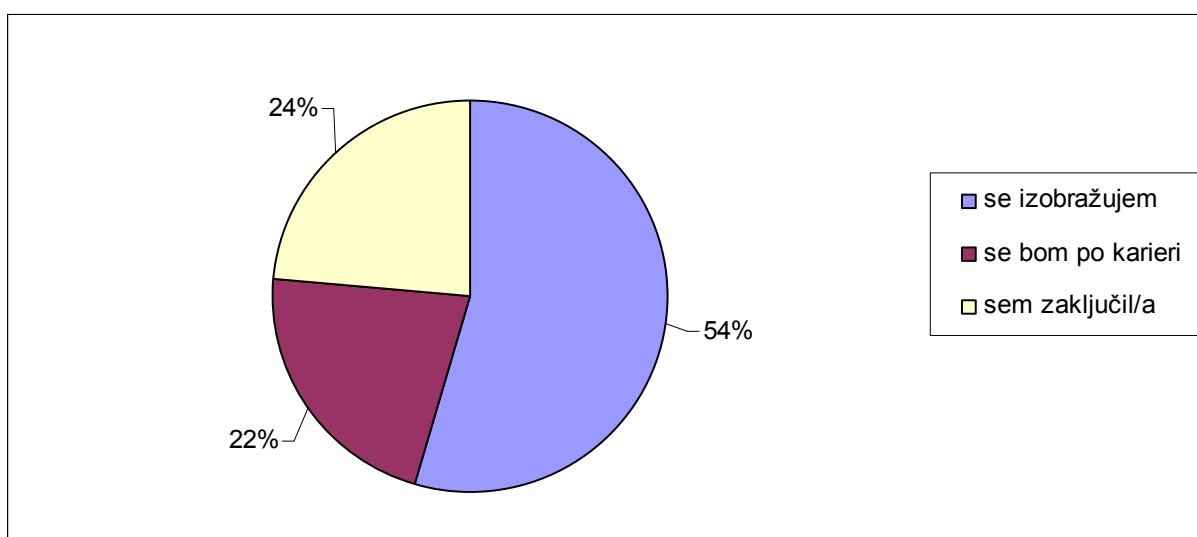
Grafikon 7: Izobrazba udeležencev raziskave

Vir: Lastni (2008)

Več kot polovica 30 (54 %) anketiranih vrhunskih športnikov zaposlenih v državni upravi se izobražuje že začasa aktivne športne kariere, kar je spodbuden podatek (grafikon 8). Iz grafikona 7 pa je razvidno, da gre pri tistih, ki se izobražujejo, v večini primerih za izobraževanje na srednješolskem nivoju. V preteklosti je med športniki veljalo mišljenje, da je potrebno dokončati srednjo šolo in je to dovolj. Razmere na trgu dela pa so se spremenile in spremeniti bi se morala tudi miselnost, da je srednja šola dovolj, ter nivo zaželene izobrazbe premakniti na visokošolsko izobrazbo, ki omogoča veliko več možnosti za lažjo zaposlitev po zaključku kariere. Precej velik delež 13 (24 %) je tistih, ki so se odločili za zaključek izobraževanja, kljub temu da je današnja družba usmerjena k vseživljenjskemu izobraževanju, 12 (22 %) pa jih je označilo, da se bodo izobraževali po zaključku kariere.

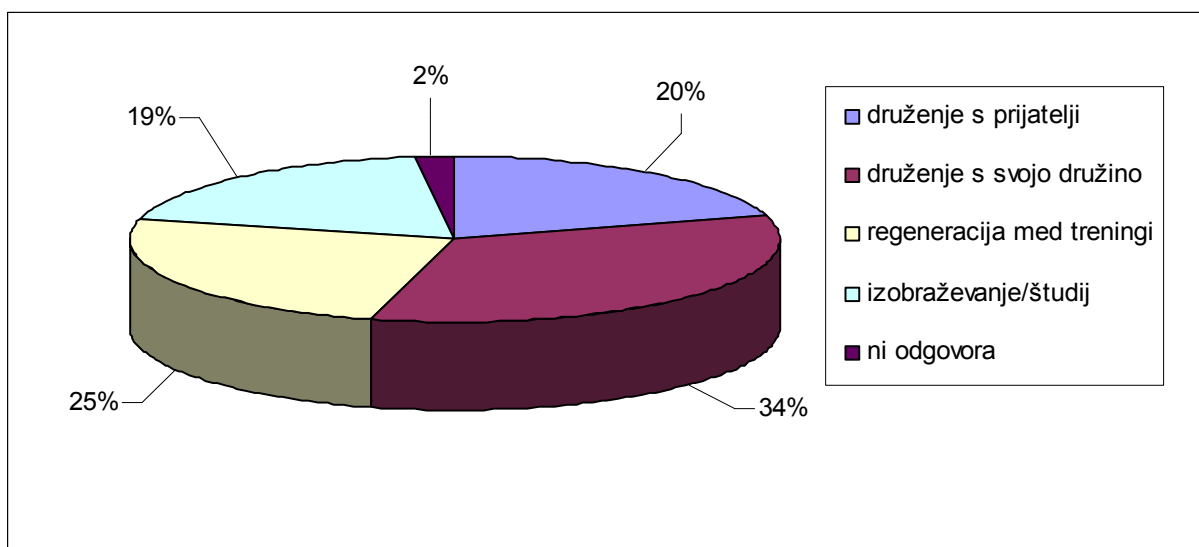
Grafikon 8: Vrhunskih športniki na področju izobraževanja

Vir: Lastni (2008)

Vrhunski športniki so pri vprašanju, kako preživljajo čas, ki ni namenjen treningom in tekmovanjem, t. i. regeneracijski čas, v večini primerov izbrali več kot eno ponujeno možnost, saj se ponujene možnosti v regeneracijskem času največkrat prekrivajo oziroma dopolnjujejo. Največ svojega prostega, boljše rečeno regeneracijskega, časa preživijo v družinskem krogu (37 odgovorov) ali pri svojih prijateljih (22 odgovorov). Ostale ponujene opcije so športniki izbrali v primerljivih deležih (grafikon 9). Iz rezultatov raziskave lahko sklepamo, da zaradi velike odsotnosti vrhunskih športnikov od doma, čas ko so doma, najraje preživijo v domačem okolju ali pri prijateljih. Regeneracija med treningi je mišljena kot čas, ke je namenjen le pasivnemu počitku, ko športnik ne počne nobene druge aktivnosti, kot le počiva (27 odgovorov). Dva raziskovanca pa se nista opredelila za nobeno od možnosti.

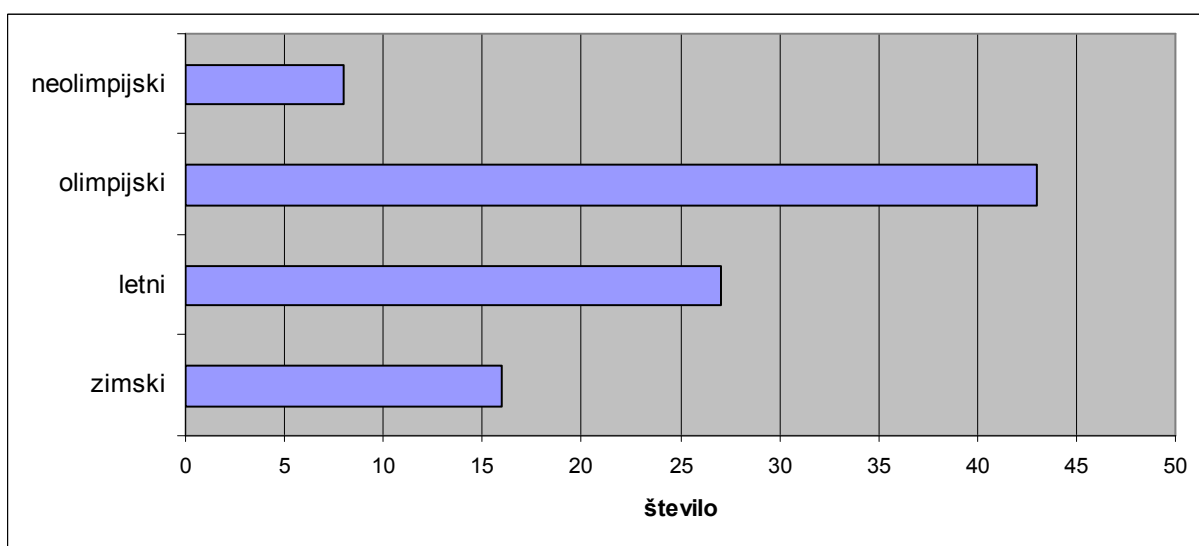
Grafikon 9: Dejavnosti vrhunskih športnikov v prostem/regeneracijskem času

Vir: Lastni (2008)

Na podlagi raziskave lahko ugotovimo, da je trenutno v državni upravi zaposlenih največ vrhunskih športnikov, ki nastopajo v disciplinah, katere so zastopane na olimpijskih igrah, z neolimpijskimi športi se ukvarja le 15 % udeleženi v raziskavi. Če razvrstimo vrhunske športnike glede na zimske in letne športe, ugotovimo, da se jih več kot 60 % ukvarja z letnim športom bodisi z olimpijskim ali neolimpijskim. Gledano v celoti pa lahko ugotovimo, da je v zaposlitveni strukturi več kot 74 % vrhunskih športnikov, ki nastopajo v letnih olimpijskih športih (grafikon 10).

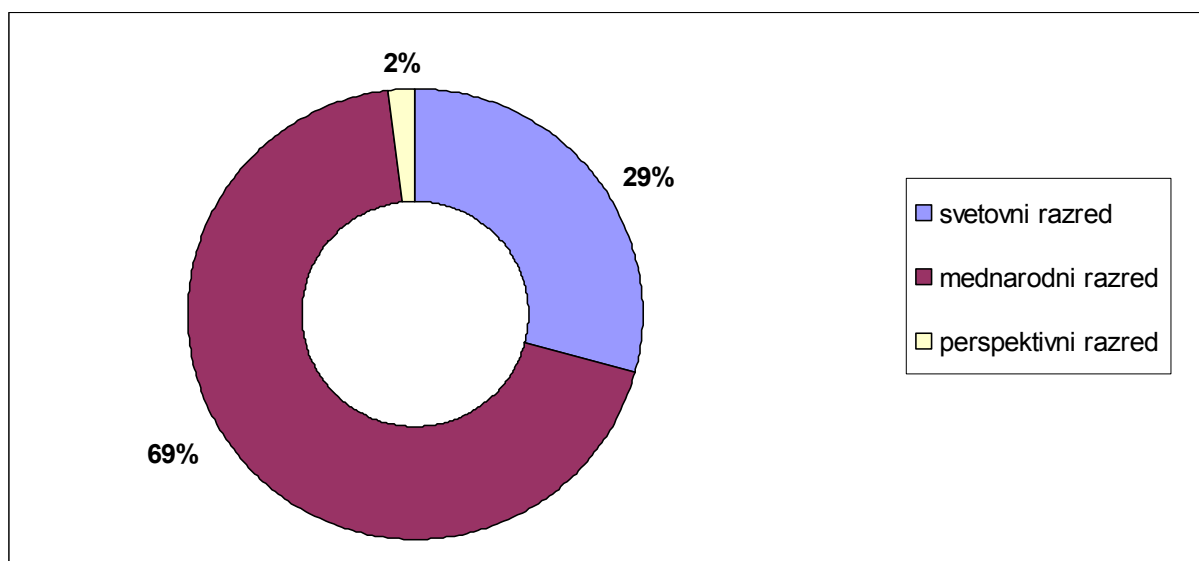
Grafikon 10: Umestitev vrhunskih športnikov glede na discipline

Vir: Lastni (2008)

Vrhunski športniki, ki so sodelovali v raziskavi, so umeščeni v naslednje kategorizacijske razrede: 16 vrhunskih športnikov si je z rezultati zagotovilo svetovni razred, 38 mednarodni razred ter 1 perspektivni razred (grafikon 11). Na podlagi rezultatov raziskave lahko posplošimo, da tudi v celotnem številu zaposlenih vrhunskih športnikov v državni upravi prevladujejo tisti z mednarodnim razredom. V državni upravi se prednostno zaposlujejo vrhunski športniki s svetovnim ali mednarodnim razredom, vrhunski športnik s perspektivnim razredom pa je zaposlen na podlagi merila posebnih potreb ministrstva.

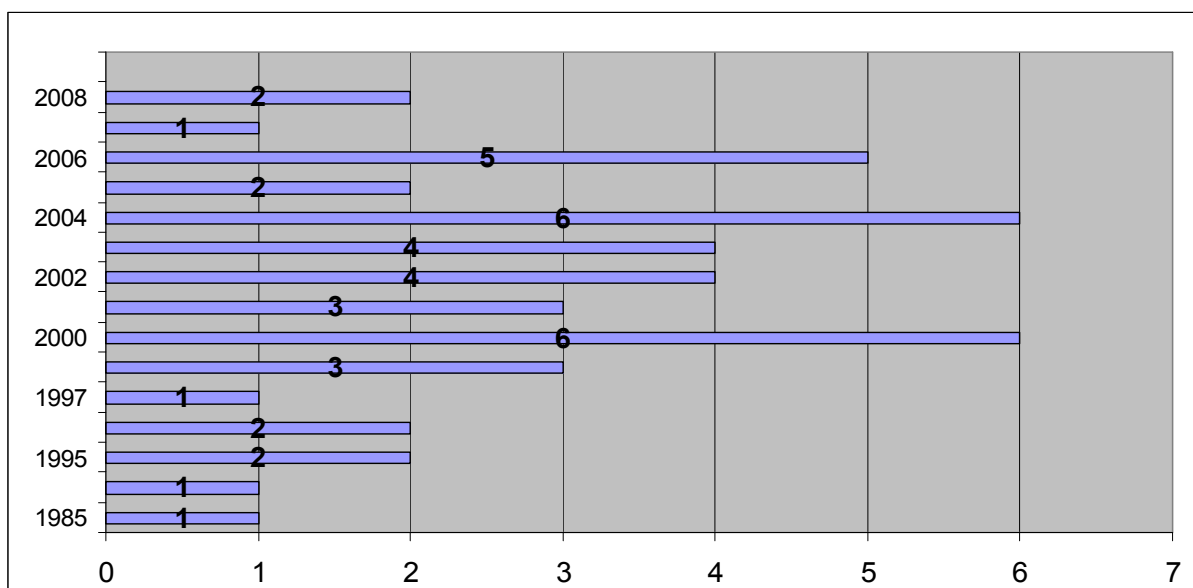
Grafikon 11: Vrsta kategorizacije zaposlenih vrhunskih športnikov

Vir: Lastni (2008)

Iz grafikona 12 je možno razbrati, da je največ kategorizacij pridobljenih v letih, ko potekajo olimpijske igre. Kriteriji za doseg mednarodnega razreda so "najlažje" dosegljivi prav na olimpijskih igrah in svetovnih prvenstvih, seveda pa morajo vrhunski športniki za uvrstitev na olimpijske igre ali na svetovna prvenstva predhodno potrditi visoke rezultatske normative, ki jih določi Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez. Kar dvanajst vrhunskih športnikov, sodelujočih v raziskavi, ni izbralo nobenega od možnih odgovorov, kar kaže na to, da odgovorni na panožnih zvezah vrhunske športnike o tem niso primerno obvestili.

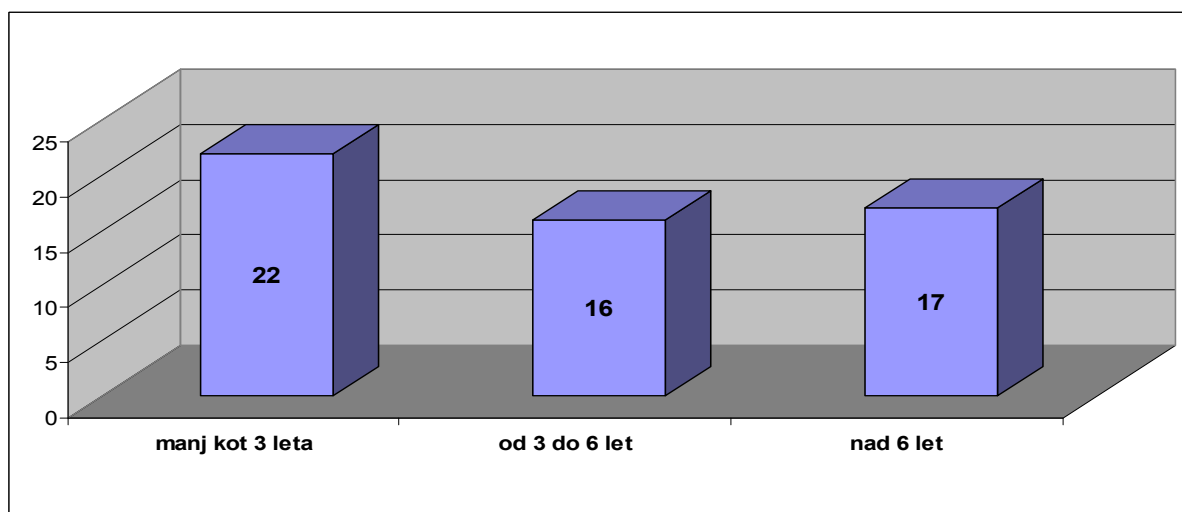
Grafikon 12: Leto pridobitve svetovnega, mednarodnega oz. perspektivnega razreda

Vir: Lastni (2008)

22 (40 %) vrhunskih športnikov, sodelujočih v raziskavi je bilo zaposlenih v državni upravi v zadnjih treh letih (grafikon 13). To je tudi posledica novega Sporazuma o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi iz leta 2007, ki je pravna podlaga za to, da se je v letu 2008 število zaposlenih vrhunskih športnikov iz 92 povečalo na 109. Po najnovejših podatkih s sestanka koordinacijske skupine 23. 9. 2008, ki pa še niso v uradnih evidencah, pa je 118 vrhunskih športnikov. 16 (29 %) jih je zaposlenih od 3 do 6 let, 17 (30 %) pa nad 6 let.

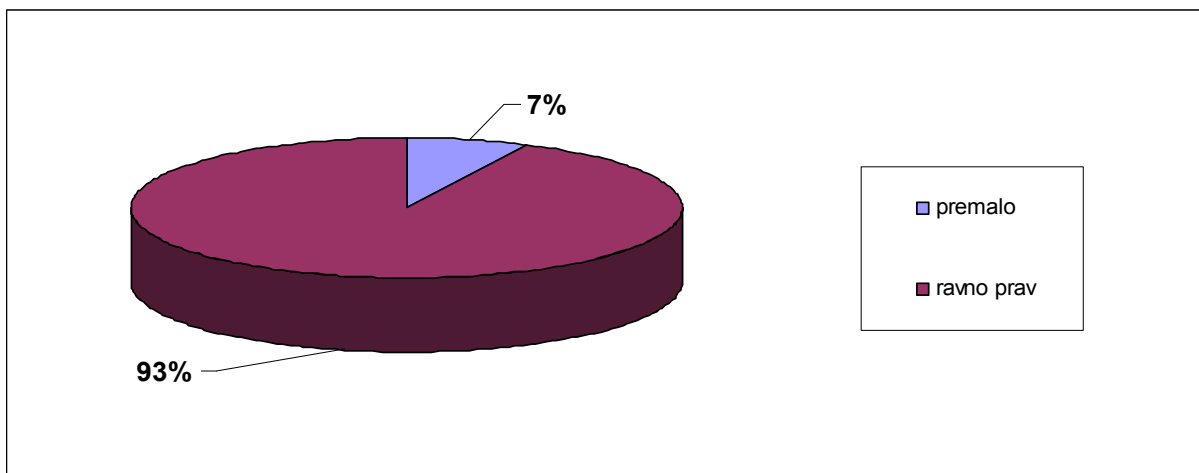
Grafikon 13: Obdobje zaposlenosti vrhunskih športnikov v oddelkih/enotah vrhunskih športnikov glede na število

Vir: Lastni (2008)

Velika večina (51 vrhunskih športnikov od 55 udeleženi v raziskavi) se je strinjala s količino obveznosti do ministrstva, v katerem so zaposleni, kar je pozitiven podatek za ministrstva (grafikon 14).

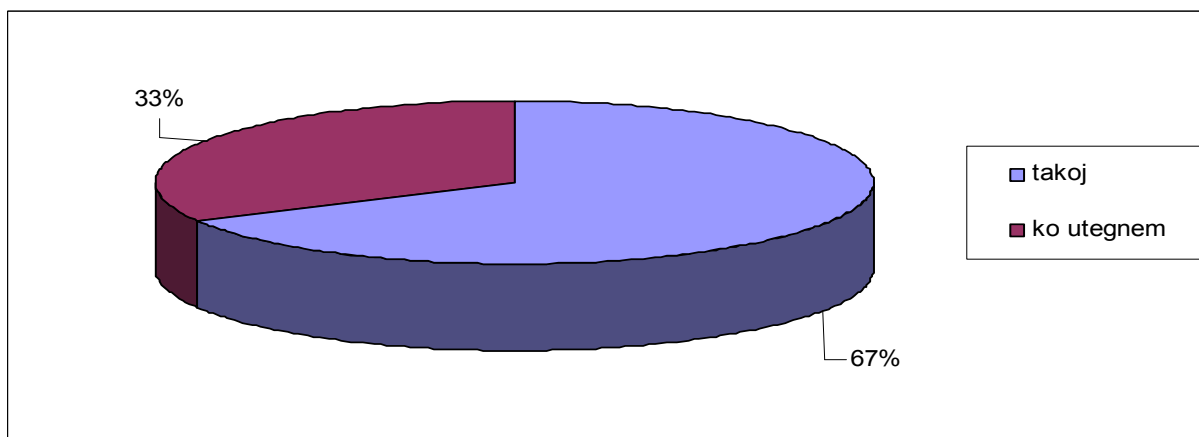
Grafikon 14: Količina obveznosti vrhunskih športnikov do ministrstev

Vir: Lastni (2008)

Grafikon 15 nam prikazuje, da 18 (33 %) anketiranih vrhunskih športnikov obveznosti odložijo na čas, ko utegnejo, 37 (67 %) jih obveznosti opravi takoj. Z obveznostmi je mišljeno upravno poslovanje (vračanje vročilnic, odzivanje na elektronska sporočila, podpis aneksov k pogodbam o zaposlitvi ...). Po izkušnjah ministrstev se velikokrat ta čas precej zavleče, kar pa gre opravičiti z veliko količino potovanj in odsotnosti vrhunskih športnikov. Ministrstva bodo v prihodnje morala podrobno preučiti, katere dokumente je vrhunskim športnikom sploh smiselno vročati. Trenutno se na primer vrhunskim športnikom vroča Sklep o dodelitvi letnega dopusta, ki pa je za njih popolnoma brezpredmeten. Po izločitvi nepotrebnih dokumentov bo upravno sodelovanje z vrhunskimi športniki še boljše kot sedaj.

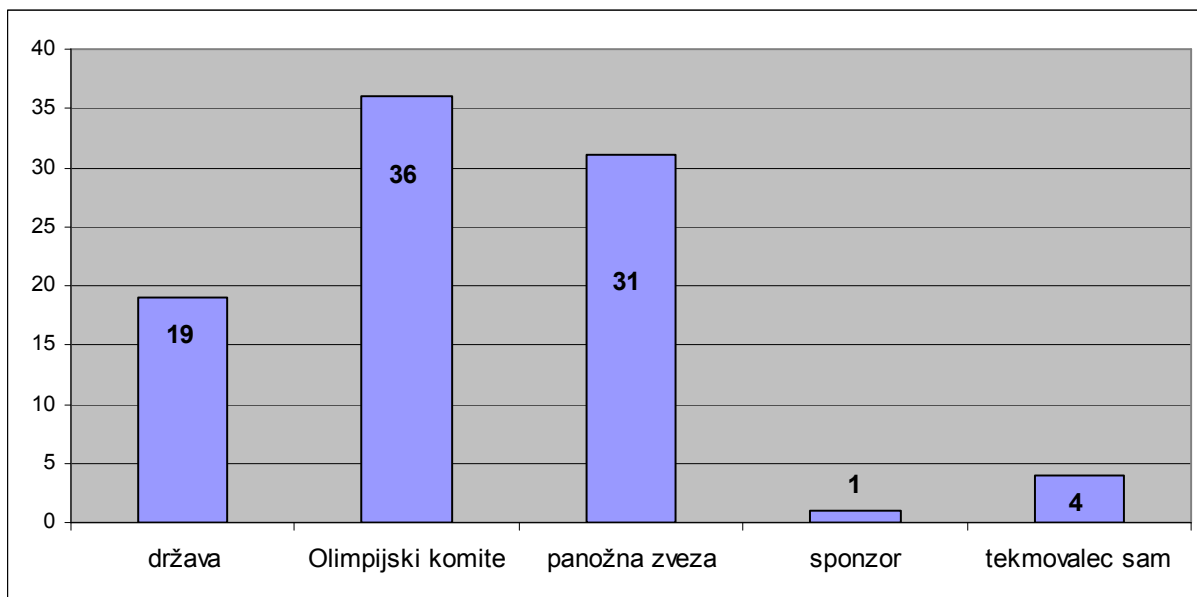
Grafikon 15: Realizacija obveznosti do ministrstev

Vir: Lastni (2008)

Pri odgovorih v grafikonu 16 so vrhunski športniki izbirali po več možnosti, ki so jim bile na razpolago. V več kot 73 % anketiranih vrhunskih športnikov pomoč pričakuje od Olimpijskega komiteja Slovenije in od lastne panožne zveze. Ti dve organizaciji sta že sedaj glavna akterja poleg ministrstev pri postopku zaposlovanja vrhunskih športnikov.

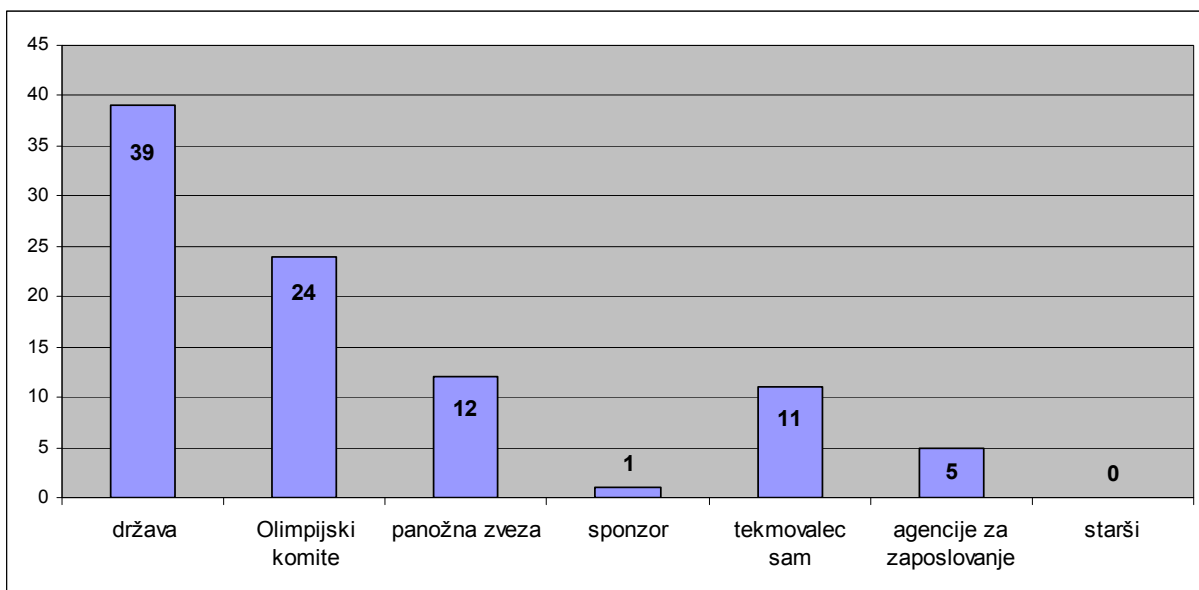
Grafikon 16: Nudenje pomoči vrhunskim športnikom pri pridobitvi zaposlitve med kariero

Vir: Lastni (2008)

Razmerje v grafikonu 17 je nekoliko drugače. Po karieri vrhunski športniki, zajeti v raziskavo, pričakujejo pomoč pri zaposlitvi predvsem od države in Olimpijskega komiteja. Ta je že storil korak v to smer s Programom zaposlovanja vrhunskih športnikov. Program izvaja podjetje Adecco, ki je pogodbo podpisalo z Mednarodnim olimpijskim komitejem, ki se je zavzelo za reševanje zaposlitvene problematike vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere. V omenjeno problematiko pa bi se lahko v večji meri vključila tudi država. Kot država so bila tukaj mišljena ministrstva, v katerih so vrhunski športniki zaposleni tudi v času aktivne kariere. Ministrstva pa so seveda vezana na vlado Republike Slovenije, ki mora potrditi povečanje zaposlovanja v državni upravi.

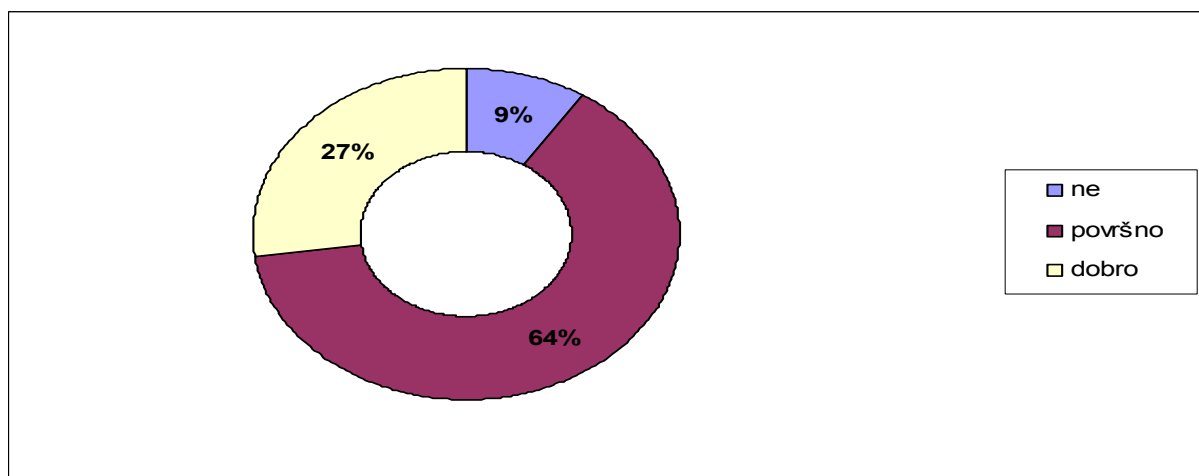
Grafikon 17: Nudenje pomoči vrhunskim športnikom pri pridobitvi zaposlitve po karieri

Vir: Lastni (2008)

Rezultati raziskave kažejo, da samo 27 % anketirancev dobro pozna temeljni dokument, na podlagi katerega so bili zaposleni v državni upravi (grafikon 18). Mnogokrat prihaja do zapletov oz. nesporazumov med vrhunskimi športniki in ministrstvi kot delodajalci ravno zaradi tega. Zelo priporočljivo bi bilo, da bi vsi zaposleni vrhunski športniki v državni upravi dobro poznali ta dokument, kajti v njem so zapisane dolžnosti in obveznosti zaposlenih vrhunskih športnikov v državni upravi in tudi ministrstev. Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi bi moral biti v prihodnje priloga Pogodbi o zaposlitvi.

Grafikon 18: Poznavanje Sporazuma o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi

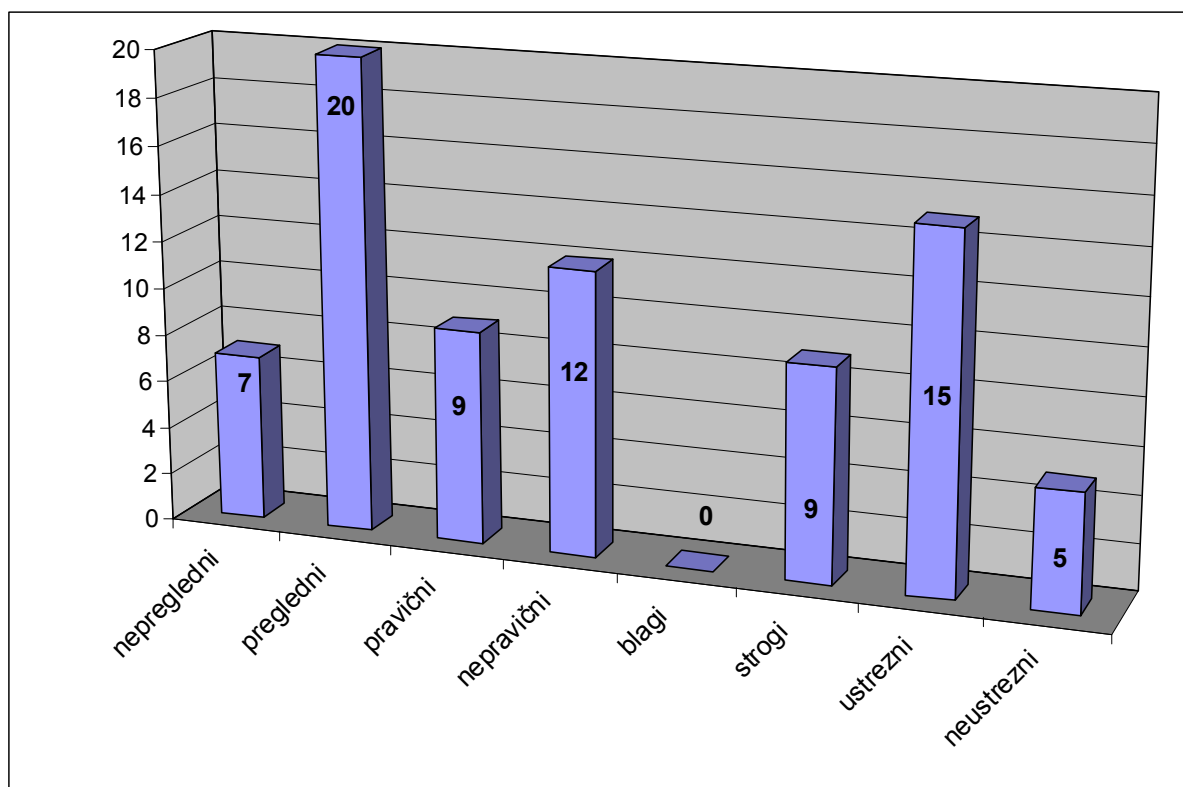

Vir: Lastni (2008)

Po mnenju vrhunskih športnikov v raziskavi so v večji meri kriteriji za zaposlitev vrhunskih športnikov v državni upravi pregledni in ustrezni (grafikon 19). Posamezni vrhunski športniki, sodelujoči v raziskavi, so izbrali več možnih odgovorov. Za 11 anketirancev so pogoji nepravični, kar gre v veliki meri verjetno pripisati temu, da so ministrstva v nekaterih primerih zaposlila vrhunske športnike na podlagi merila prednosti športne panoge, kar pa jim dovoljuje Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi, katerega pa vrhunski športniki žal ne poznajo podrobno.

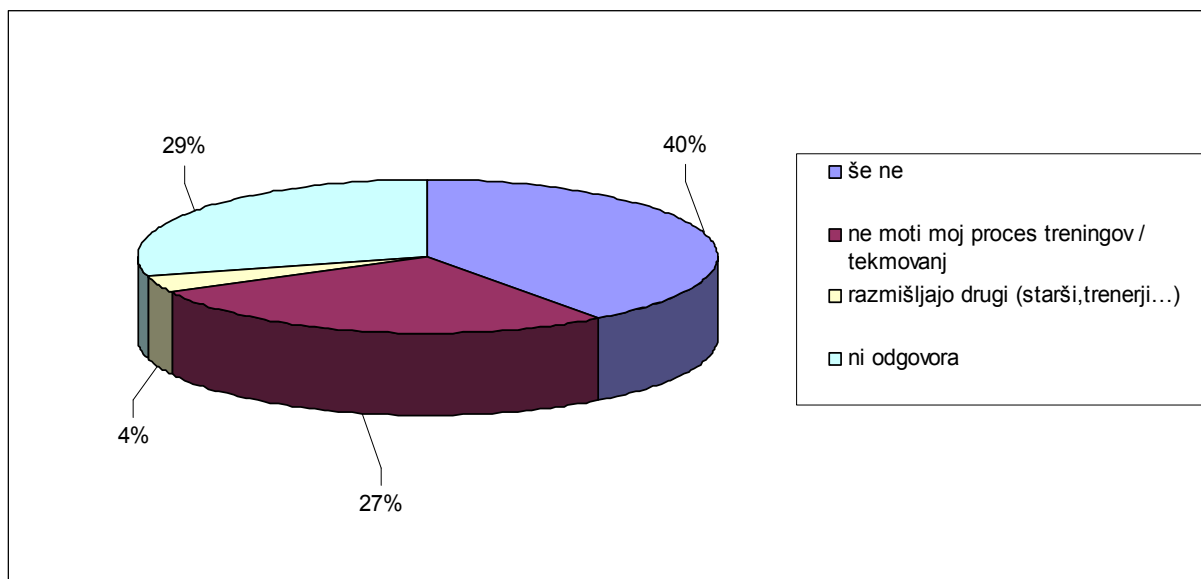
Grafikon 19: Kriteriji za zaposlitev vrhunskih športnikov v državni upravi

Vir: Lastni (2008)

Na vprašanje o razmišljanju o obdobju po zaključku športne kariere 16 vrhunskih športnikov ni odgovorilo na nobeno ponujeno možnost. Ostalih 39 vrhunskih športnikov, vključenih v raziskavo, pa je izbralo enega od ostalih treh možnih odgovorov. Te lahko združimo in zapišemo ugotovitev, da športniki zelo malo razmišljajo o času po karieri, kar posledično privede do težav ob koncu kariere, ko se vrhunski športnik odloča, kako in kje se zaposliti (grafikon 20).

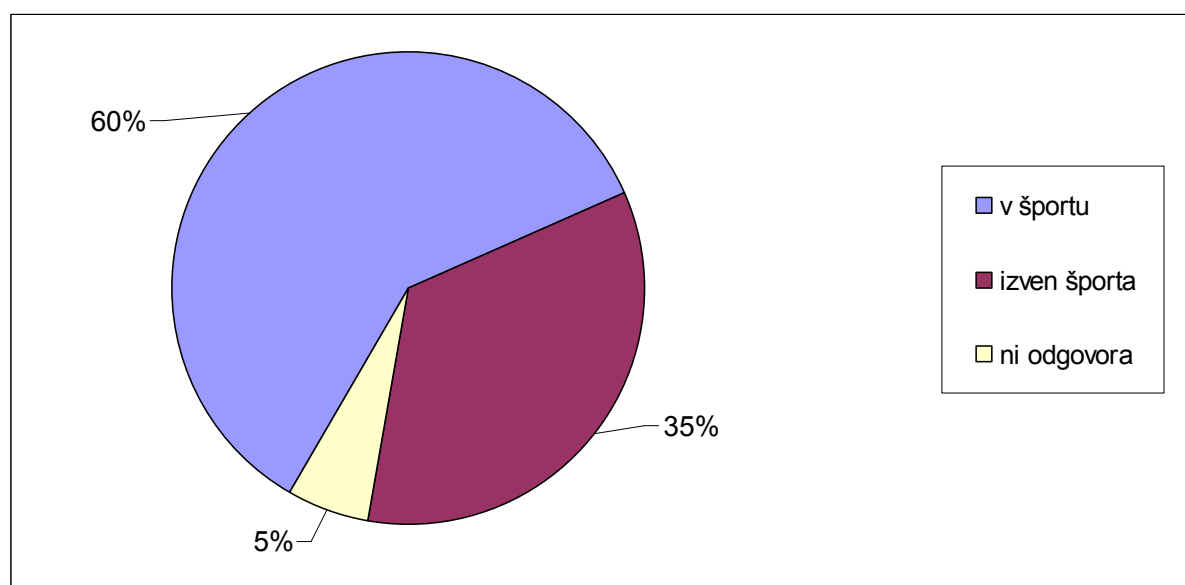
Grafikon 20: Razmišljanje o obdobju po zaključku kariere

Vir: Lastni (2008)

Kar 33 (60 %) anketiranih vrhunskih športnikov od 55 sodelujočih v raziskavi bi po športni karieri želelo ostati delovno aktivnih v športu. Takšen rezultat prikazan v grafikonu 21 gre pripisati predvsem temu, da se v okolju, v katerem se gibljejo kot aktivni športniki počutijo suvereno in domače. V večini primerov pa jim, ob zaključku športne kariere, tudi neustrezna izobrazba ne omogoča veliko drugih možnosti.

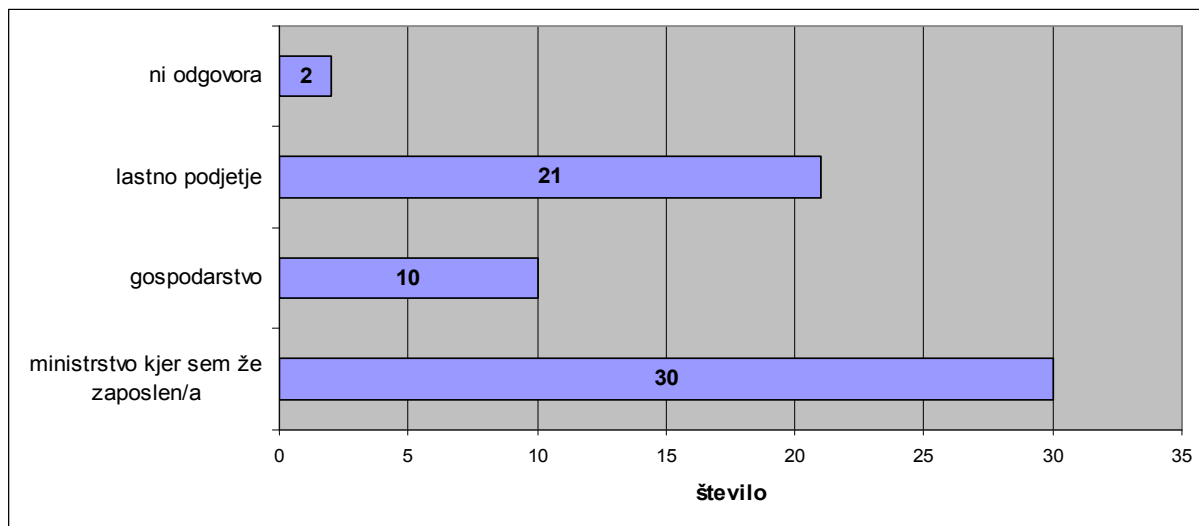
Grafikon 21: Opravljanje dela, povezanega s športom po aktivni karieri

Vir: Lastni (2008)

Iz grafikona 22 je razvidno, da si vrhunski športniki, udeleženi v raziskavi, in trenutno zaposleni v državni upravi poleg ostalih možnosti močno želijo po zaključku športne kariere obdržati zaposlitev v ministrstvu, v katerem so zaposleni že sedaj kot aktivni vrhunski športniki. Anketiranci so izbirali po več možnih odgovorov.

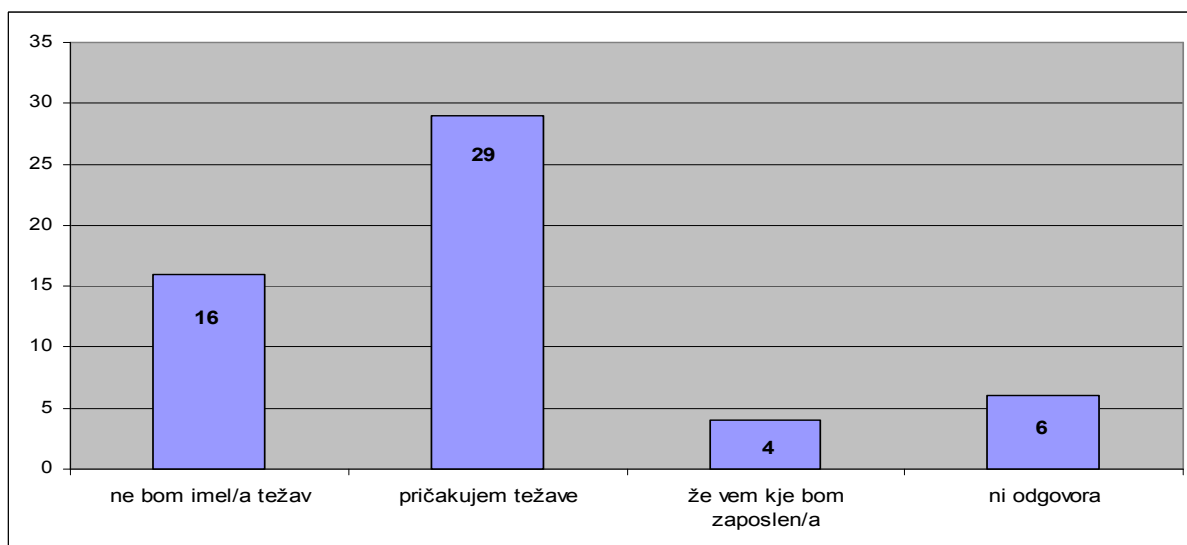
Grafikon 22: Želen sektor zaposlitve po zaključku športne kariere

Vir: Lastni (2008)

V raziskavi je 29 (53 %) vrhunskih športnikov označilo, da pričakuje težave z zaposlitvijo po karieri. Večinoma teh ima poklicno ali srednješolsko izobrazbo, 16 (29 %) jih težav ne pričakuje, 4 (7 %) pa že vedo, kje se bodo zaposlili (grafikon 23). Majhen delež tistih, ki vedo, kje se bodo zaposlili, nakazuje na pereč problem zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku kariere.

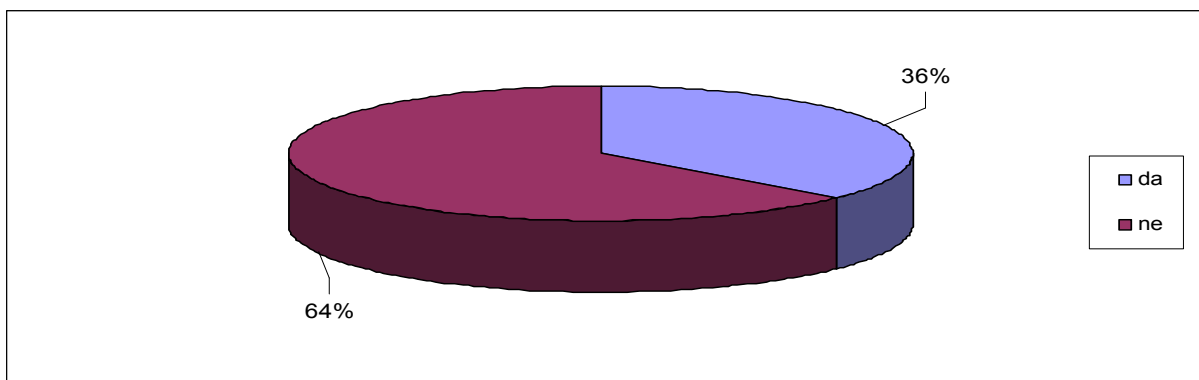
Grafikon 23: Težave z zaposlitvijo po zaključku športne kariere

Vir: Lastni (2008)

Težave z zaposlitvijo po karieri se poizkuša ublažiti s Programom zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere, katerega pa anketirani vrhunski športniki, takšnih je bilo v raziskavi kar 35 (64 %) ne poznajo. Program pozna 20 (36 %) raziskovancev (grafikon 24). Tudi za ministrstva bi bilo v prihodnje priporočljivo, da bi zaposlene vrhunske športnike seznanjala s tem programom in se tako izognila kritikam športnikov, ki jim ministrstva upravičeno prekinajo delovno razmerje zaradi izgube statusa mednarodnega oziroma svetovnega razreda.

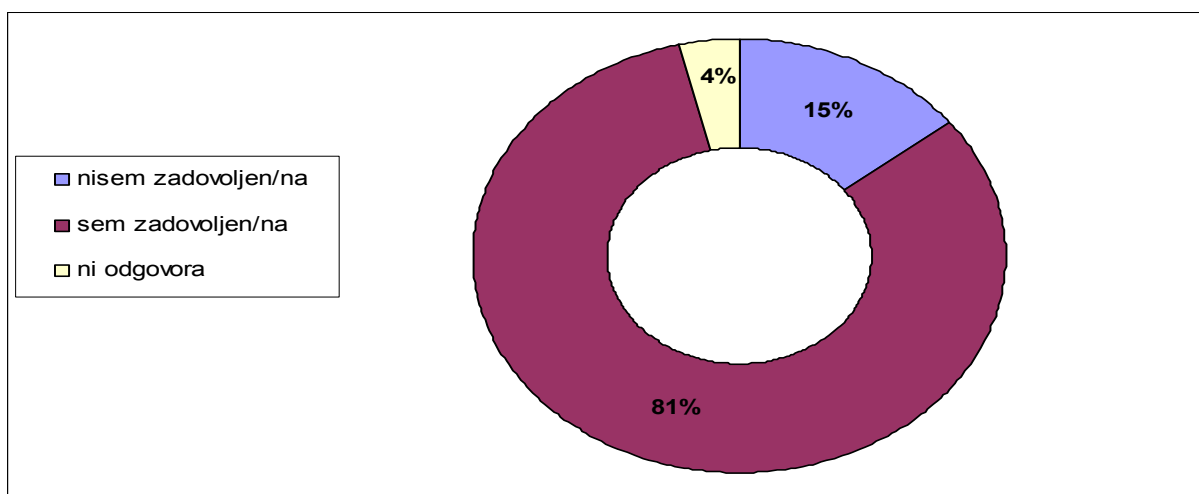
Grafikon 24: Poznavanje Programa zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere

Vir: Lastni (2008)

Velika večina anketiranih (45 vrhunskih športnikov) je zadovoljnih s sistemom zaposlovanja vrhunskih športnikov v državni upravi, 8 ni zadovoljnih, 2 pa nista odgovorila (grafikon 25). Podatek nakazuje pozitivno mnenje raziskovancev do obstoječega sistema zaposlovanja, kar je dobra usmeritev državi za nadaljevanje takšnega zaposlovanja.

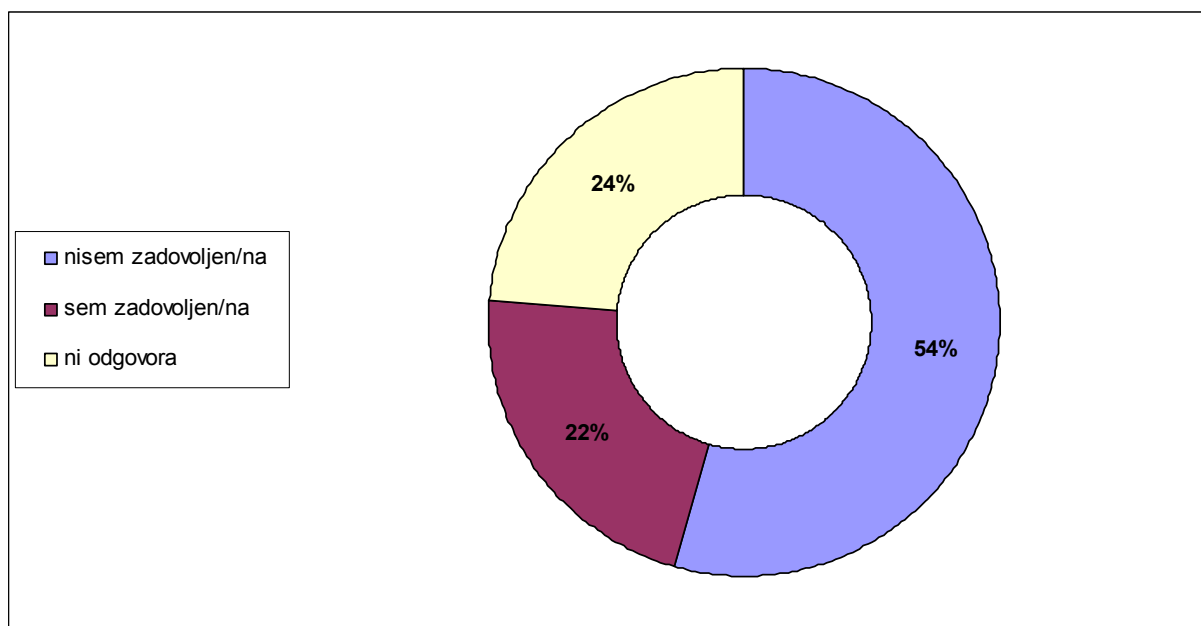
Grafikon 25: Sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov med kariero v državni upravi

Vir: Lastni (2008)

V grafikonu 26 so prikazani rezultati glede zadovoljstva s sistemom zaposlovanja po zaključku športne kariere. 30 (54 %) jih je označilo, da s sistemom niso zadovoljni, 12 (22 %) je zadovoljnih, 13 (24 %) pa se jih ni opredelilo. Večina jih s sistemom ni zadovoljnih, kar je sporočilo, da bo na tem področju potrebno postoriti še veliko. Področje pomoči oziroma zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere je v prihodnje velik izziv za državo in tudi za vse športne institucije, ki pri tem lahko sodelujejo.

Grafikon 26: Sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere

Vir: Lastni (2008)

8 PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE SISTEMA ZAPOSLOVANJA VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV MED IN PO KARIERI

Športna javnosti je zelo pozitivno sprejela cilj, ki so si ga zadala ministrstva v Sporazumu o zaposlovanju vrhunskih športnikov, podpisanem leta 2007. Za doseg želenega cilja bo potrebno voditi zelo aktivno politiko zaposlovanja vrhunskih športnikov. Zelo pohvalno je, da se postavljeni cilji že uresničujejo. Po zadnjih podatkih iz septembra 2008 je v državni upravi zaposlenih 118 vrhunskih športnikov (Koordinacijska skupina, 2008).

Eden od pglavitnih problemov vrhunškega športa je še vedno izobraževanje vrhunskih športnikov med kariero. Tudi na podlagi raziskave lahko ugotovimo, da je srednješolska izobrazba tista, ki jo lahko označimo kot povprečni nivo izobrazbe vrhunskih športnikov. Izobraževalne ustanove imajo prilagojene programe izobraževanja za dijake oziroma študente, ki imajo status vrhunškega športnika. S sodelovanjem prosvetne in športne stroke bi obstoječe programe lahko še nadgradili in približali vrhunskim športnikom (športni oddelki, športne gimnazije ter visokošolski športni programi).

Na delovnih mestih, ki so neposredno povezana z zaposlovanjem vrhunskih športnikov, bi morali biti ljudje, ki dobro poznajo slovenski športni prostor. Potrebno je podrobno spremljanje dosežkov vrhunskih športnikov in na podlagi teh pripravljati prednostno listo za zaposlitev, ki mora biti vseskozi ažurirana. S tem bodo zaposlitev v državni upravi pridobili tisti vrhunski športniki, ki si jo v danem trenutku najbolj zaslužijo. Dobro bi bilo, da bi takšna delovna mesta zasedali bivši vrhunski športniki z ustrezno izobrazbo ali pa bi se jih ustrezno došolalo. Ti dobro poznajo položaj vrhunškega športnika in športa nasploh. S tem bi v neki meri rešili problem zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri, obenem pa bi sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov med kariero oplemenitili s strokovnim kadrom.

Vrhunski športniki menijo, da imajo do ministrstev, v katerih so zaposleni, ravno prav obveznosti, kar so izrazili v raziskavi. Na podlagi izkušenj delodajalcev lahko zapišemo, da bi bilo sodelovanje vrhunskih športnikov z ministrstvi lahko boljše. Le nekajkrat v letu (3- do 4-krat) se od zaposlenih vrhunskih športnikov pričakuje sodelovanje na raznih prireditvah, pa je to sodelovanje težko realizirati. Po ugotovitvah na podlagi raziskave vrhunski športniki takrat, ko niso na tekmovanjih ali treningih, v t. i. regeneracijskem času, ta čas preživijo v krogu družine ali ga izkoristijo za pasivni počitek med treningi. Sodelovanje bi izboljšali, če bi oddelki oziroma enote v ministrstvih, v katerih so zaposleni vrhunski športniki, v sodelovanju z njimi izdelali letni plan prisotnosti vrhunskih športnikov. Tako bi bila organizacija prisotnosti vrhunskih športnikov, zaposlenih v državni upravi, na raznih preventivnih in promocijskih akcijah učinkovitejša in lažja v obojestransko zadovoljstvo.

Veliko nedoslednosti ali neodgovornosti je zaslediti pri podpisu uradnih listin (pogodb o zaposlitvi, aneksov k pogodbam, sklepov, vročilnic ...). Da na ministrstvih

prejemmo vrnjene podpisane dokumente, traja tudi po več mesecev. Na tem področju bo v prihodnje potrebno vzpostaviti več discipline in pripravljenosti za sodelovanje. Kljub temu da že od leta 2002 obstaja Kodeks ravnanja za športnike in trenerje, zaposlene v ministrstvih (priloga 5), se tega kodeksa ne upošteva v celoti. Težko je reči, kakšna struktura vrhunskih športnikov je najbolj problematična. Po izkušnjah ni povezave med rezultati, starostjo športnika ali dolžino zaposlitve v ministrstvu. Največ je to odvisno od značaja športnika, njegove samodiscipline in odnosa, ki ga goji do ministrstva, v katerem je zaposlen.

Vrhunski športniki pričakujejo največ pomoči na področju zaposlovanja med kariero od Olimpijskega komiteja Slovenije in od panožne zveze, kar so izrazili v raziskavi. S tem se je mogoče strinjati, kajti tekmovalec je tisti, ki dosega rezultate, ki mu omogočajo zaposlitev, potem pa je prepuščen drugim. Nekaj več angažiranosti pa bodo morali vrhunski športniki pokazati v zvezi z njihovo zaposlitvijo po karieri. Največkrat se izkaže, da športniki o zaposlitvi po karieri začnejo razmišljati takrat, ko kariero že zaključijo. To se odraža tudi v raziskavi, kar pa povzroči nemalo težav. Da bi se športniki izognili tem težavam se bodo že začasa aktivne športne kariere morali vključiti v Program zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri. Program pa vrhunski športniki poznajo slabo, kar je vidno iz raziskave. Dolžnost Olimpijskega komiteja Slovenije in panožnih zvez je, da vrhunske športnike seznanita s Programom zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri. Tako se bodo lahko izognili zelo neprijetni situaciji, ko športniki zaključijo športno kariero, sočasno izgubijo zaposlitev v ministrstvu in velikokrat ne vedo, kako naprej.

Glede na to, da vrhunski športniki, udeleženi v raziskavi, pričakujejo težave z zaposlitvijo po zaključku športne kariere in si jih sorazmerno veliko želi obdržati zaposlitev v ministrstvu, kjer so že zaposleni, bi bilo potrebno nadgraditi sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov v državni upravi tudi po karieri. Delodajalec bi predlagal delovno področje, kjer se lahko športnika zaposli, in ga potem glede na potrebe delovnega mesta v prehodnem obdobju tudi ustrezno došla. Tako bi v veliko primerih rešili tudi že večkrat omenjen problem nezadostne izobrazbe vrhunskih športnikov.

V raziskavi so bili podani tudi nekateri predlogi vrhunskih športnikov o sistemu zaposlovanja med športno kariero in tudi po njej. Predlagano je zaposlovanje vrhunskih športnikov že v mladinskih kategorijah po vzoru Nemčije. Po zaključku športne kariere pa so predlogi vrhunskih športnikov precej enotni. Izrazili so želje po večji pomoči državnih institucij pri zaposlovanju vrhunskih športnikov. Predlagajo, da sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri nadgradi agencija, ki izvaja omenjeni program. Razširile naj bi se možnosti rednega zaposlovanja v ministrstvih, v katerih so zaposleni v času aktivne kariere. Podanih pa je bilo nekaj enotnih predlogov, da bi se vrhunskim športnikom, nosilcem olimpijskih, svetovnih in evropskih odličij po zaključku športne kariere dodelila oblika rente oziroma zaslužne pokojnine. Ob koncu Olimpijskih iger 2008 v Pekingu je bila dana enaka ideja

oziroma zamisel, kako pomagati vrhunskim športnikom po zaključku športne kariere¹¹.

Zaradi velike odsotnosti vrhunskih športnikov je potrebno izobraževalne programe, ki so jim namenjeni graditi na podlagi študija na daljavo. Največ je za dvig izobrazbenega nivoja vrhunskih športnikov potrebno postoriti v panožnih zvezah. Vodilni delavci morajo v sodelovanju s trenerji in starši ozavestiti vrhunske športnike o nujnosti in pomembnosti izobraževanja že med aktivno športno kariero.

---

¹¹ Primož Kozmus, aktualni olimpijski prvak v metu kladiva, je podal predlog o dodelitvi doživljenjske rente vsem dobitnikom olimpijskih odličij. Tisti, na katere je bila naslovljena ta pobuda, tukaj sta mišljena Vlada Republike Slovenije in Olimpijski komite Slovenije, so večinoma enotno menili, da bi bila doživljenjska renta nesprejemljiva. S stališča specifik posameznega športa se je mogoče s tem mnenjem delno strinjati. V nekaterih športih lahko tekmovalci postanejo nosilci olimpijskih odličij že pri petnajstih ali šestnajstih letih (smučarski skoki, ritmična gimnastika ...). Z osvojitvijo olimpijskih odličij bi si prislužili doživljenjsko rento oziroma pokojnino, kar pa je v odnosu do ostalih državljanov nepošteno. Upravičeno pa bi bilo pričakovati pomoč države v prehodnem obdobju treh do štirih let po zaključku športne kariere ali ob prisilnem zaključku športne kariere zaradi poškodbe v obliki rente, verjetno pa še bolje z zaposlitvijo in došolanjem, tako da bi bili potem nekdanji vrhunski športniki pripravljene vstopiti v delovni vsakdanjik.

9 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu je širše predstavljen pogled na šport, še bolj podrobno vrhunski šport in njegovi glavni akterji – vrhunski športniki. Na podlagi izkušenj, dobrega poznavanja problematike vrhunškega športa ter zakonskih opredelitev je podrobno predstavljen sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov med kariero v organih državne uprave. V Republiki Sloveniji športnike zaposlujejo Ministrstvo za notranje zadeve – Policija, Ministrstvo za obrambo – Slovenska vojska ter Ministrstvo za finance – Carina. Opisane so težave, s katerimi se soočajo vrhunski športniki ob zaključku kariere, ter Program zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere, ki je namenjen bivšim vrhunskim športnikom pri vključevanju na trg dela.

Na podlagi predstavljenih dejstev lahko zapišemo, da je leto 1991 tisto leto, ki ga poleg glavnega zgodovinskega mejnika osamosvojitve Slovenije lahko štejemo tudi za začetek zaposlovanja vrhunskih športnikov v državni upravi. To zaposlovanje še ne moremo šteti kot sistematično, postavljeni pa so bili prvi temelji za dolgoročen razvoj in obstoj slovenskega vrhunškega športa. S pravnega stališča je bila problematika zaposlitve vrhunskih športnikov v državni upravi urejena dobrih pet let kasneje. Za pravo pravno podlago štejemo Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi, ki so ga sprejela in podpisala štiri ministrstva in Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez maja leta 1996. Sporazum je bil dopolnjen, delno spremenjen in na novo sprejet ter podpisan v oktobru leta 2007. Na podlagi ugotovitev je možno trditi, da je trenutno stanje na področju zaposlovanja vrhunskih športnikov na območju Republike Slovenije zadovoljivo.

Za Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi lahko na podlagi spoznanj trdimo, da dovolj podrobno določa postopek zaposlitve vrhunskih športnikov in trenerjev, kar so v raziskavi potrdili tudi vrhunski športniki, ki so trenutno zaposleni v državni upravi. V tem delu gre pohvaliti ministrstva, kot predstavnike države ter Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez, da so našli skupen interes za zaposlovanje vrhunskih športnikov v državni upravi v dobrobit slovenskega vrhunškega športa. Tudi cilji, ki so postavljeni v Sporazumu o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi, da se število zaposlenih športnikov v ministrstvih do leta 2015 z 92 zaposlenih poveča na 200 zaposlenih, so pokazatelj naklonjenosti države športu. Za dosego omenjenega cilja bo potrebna predvsem doslednost Olimpijskega komiteja Slovenije, da bo nenehno opozarjal in spodbujal ministrstva k postavljenemu cilju. Po zadnjih podatkih iz septembra 2008 se načrtani cilj že uresničuje. V septembru 2008 je bilo v državni upravi zaposlenih 118 vrhunskih športnikov in trenerjev, kar je 26 vrhunskih športnikov več kot ob podpisu Sporazuma o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi oktobra 2007.

Tisti, ki so zadolženi za izbor vrhunskih športnikov kandidatov za zaposlitev v ministrstvih (oddelkih/enotah vrhunskih športnikov), bodo morali podrobno argumentirati morebitne zaposlitve na podlagi merila potreb posameznega

ministrstva, kjer ni potrebno upoštevati meril športne kakovosti in prednostne liste za zaposlitev. Edino v tem segmentu zaposlitvenih pogojev je možna določena mera zaposlitvene korupcije oziroma zaposlovanje na podlagi poznanstev in simpatij. To bo moral dosledno nadzirati Odbor za vrhunski šport pri Olimpijskem komiteju Slovenije – Združenju športnih zvez. Tudi iz raziskave je bilo ugotovljeno, da vrhunski športniki zaradi možnosti zaposlovanja vrhunskih športnikov na podlagi merila potreb posameznega ministrstva označujejo Sporazum o zaposlovanju kot deloma nepravilčen.

Na podlagi izkušenj in razgovorov z vrhunskimi športniki v Sloveniji ni veliko vrhunskih športnikov, ki so si ali si bodo med aktivno športno kariero s svojimi rezultati zagotovili brezskrbno finančno prihodnost. Večini vrhunskih športnikov, ki si z rezultati zagotovijo zaposlitev v državni upravi, ta zaposlitev predstavlja edini reden vir prihodka. Zato se marsikateri od vrhunskih športnikov o nadaljevanju športne kariere odloča tudi na podlagi podaljšanja pogodbe o zaposlitvi v državni upravi.

Po navedenem v poglavju o zaposlovanju po karieri je razvidno, da je pomoč športnikom po karieri omogočena od leta 2005. Na področju zaposlovanja vrhunskih športnikov po karieri je poglobljen korak storil Mednarodni olimpijski komitej s podpisom pogodbe s podjetjem, ki skrbi za zaposlovanje človeških virov v konkretnem primeru vrhunskih športnikov. Od vrhunskih športnikov je odvisno, ali sprejmejo pomoč, ki jim je na voljo ob zaključku športne kariere. Največji problem na področju zaposlovanja po zaključku športne kariere je v to, da je podjetje, ki izvaja Program za zaposlovanje vrhunskih športnikov po športni karieri, dokaj neuspešno pri predstavitvi tega programa panožnim zvezam in vrhunskim športnikom. Zelo nazorno se to odraža v raziskavi, iz katere je razvidno, da velika večina vrhunskih športnikov ne pozna omenjenega Programa pomoči vrhunskim športnikom ob zaključku kariere. Prav zato se vanj tudi ne vključijo pravočasno, kar pa je ključnega pomena za zagotovitev zelenega delovnega mesta vrhunskim športnikom po zaključku kariere.

Pomembno dejstvo je, da je zelo pomembno ozaveščanje že mladih športnikov, ki se podajajo na pot vrhunškega športnika, o vseh negativnih in pozitivnih straneh vrhunškega športa. S tem je možno doseči največ predvsem na področju izobraževanja vrhunskih športnikov že med aktivno kariero. Le primerna izobrazba omogoča vrhunskim športnikom relativno prosto izbiro delovnega mesta po zaključku športne kariere. Obvezno pa je potrebno v preventivno seznanjanje o dobrih in slabih straneh vrhunškega športa vključiti starše mladih športnikov. Ti so najbolj odgovorni predvsem za izobraževalni razvoj svojih otrok. Iluzorno je pričakovati, da bi trenerji bolj zagovarjali šolanje kot trening. Njihov prioritetni cilj je doseganje vrhunskih rezultatov, kar pa pomeni podreditev načina življenja športu, tudi na račun zanemarjanja izobraževanja. Izobraževalne ustanove morajo s prilagojenimi izobraževalnimi programi vrhunskim športnikom omogočiti čim bolj nemoten študij, drugače bo nivo izobrazbe vrhunskih športnikov ostajal zgolj na srednješolski izobrazbi, kar je potrdila tudi raziskava.

Raziskava je pokazala, da vrhunski športniki sprejemajo obstoječ sistem zaposlovanja v državni upravi. Pozitivna ugotovitev je, da si športniki po zaključku športne kariere želijo zaposlitev v državni upravi, ki lahko s primerno usmeritvijo nekdanjih vrhunskih športnikov v svoje delovno okolje pridobi kakovostne kadre. Največji problem ob zaključku športne kariere je izobrazbeni nivo vrhunskih športnikov. V povezavi s tem so pričakovane težave pri iskanju zaposlitve, ki pa naj bi bile ob nujni boljši implementaciji Programa za pomoč vrhunskim športnikom ob zaključku kariere v prihodnosti vse manjše.

Na podlagi spoznanj, dejstev, informacij in ugotovitev v diplomski nalogi lahko zapišemo, da je obstoječ sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov med in po karieri uspešen. Z upoštevanjem predlogov in mnenj, navedenih v diplomskem delu, pa ga je možno še izboljšati in nadgraditi, kar bo pripomoglo k nadaljnjemu razvoju vrhunskega športa v Republiki Sloveniji.

LITERATURA

1. ALFERMANN, D. Causes and consequences of sport career termination. European Federation of Sport Psychology, Brussels, 2000.
2. BAILLIE, P. H. F. Understanding retirement from sports. The Counseling Psychologist, 1993.
3. BEDNARIK, Jakob. Nekateri vidiki financiranja in organiziranosti športa v Sloveniji. Fakulteta za šport, Ljubljana, 1999.
4. BERGANT RAKOČEVIČ, V., ILEŠIČ, M., GRILC P., PODOBNIK, K., VLAHEK, A., LEVOVNIK, J., JAGODIČ, T., MOŽINA D., GORNIK, M. Šport & Pravo, GV Založba, Ljubljana, 2008.
5. CECIČ ERPIČ, Saša. Konec športne kariere, Fakulteta za šport, Ljubljana, 2002.
6. ČERNIGOJ SADAR, N. Moški in ženske v prostem času: socialne in psihološke dimenzije načinov preživljanja prostega časa. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 1991.
7. CROOK, J. M. in ROBERTSON, S. E. Transitions out of elite sport. International Journal of Sport Psychology, New York, 1991.
8. KONRAD, E. Delovne kariere. Filozofska fakulteta, Ljubljana, 1996.
9. KOVAČ, Marjeta. Šport v Republiki Sloveniji, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana, 1995.
10. PETITPAS, A. J., DANISH, S., MCKELVAIN, R., MURPHY, S. A career assistance program for elite athletes, Journal of Counseling and Development, Morgantown, 1990.
11. PETROVIČ, Krešimir, DUPONA, Mojca. Sociologija športa, Fakulteta za šport, Ljubljana, 1996.
12. ŠUGMAN, Rajko., BEDNARIK, Jakob., KOLARIČ, Borut. Športni management. Fakulteta za šport, Ljubljana, 2002.
13. TAYLOR, J. in OGILVIE B. C. Career transition among elite athletes: Is there life after sport, Mayfield, 1998.
14. TUŠAK Maks in TUŠAK Matej. Psihologija športa. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana, 1997.
15. VODIČAR, J., PUŠNIK V. Ekonomski in socialni položaj vrhunskih športnikov zaposlenih v slovenski vojski, policiji in carini. Fakulteta za šport, Ljubljana 2008.
16. WERTHNER, P. in ORLICK, T. Retirement experiences of successful Olympic athletes. International Journal of Sport Psychology, Ottawa, 1986.

VIRI

1. ADECCO. Zaposlitveni plan za športnike, Ljubljana, 2005.
2. ADECCO. Focus the Athlete Career Programme, Lousane, 2007.
3. A. U. Načrtovanje prihodnosti je pomembno. Olimpijski krogi, št. 6, str. 3, 2008.
4. Koordinacijska skupina, Zapisnik sestanka. Ljubljana, 2008.
5. M. Š. Ljubljenec občinstva, toda... Ekipa, št. 28, str. 8, 2008.
6. Oddelek vrhunskih športnikov. Seznam zaposlenih. Ljubljana, 2008.
7. OECD. Generalna skupščina Združenih narodov. URL="<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=102>". 28.10.2008.
8. OECD. Sportikus. URL="<http://www.sportikus.org/predstavitev.html>". 12.9.2008.
9. Olimpijski komite Slovenije. Kriteriji za oblikovanje prednostne liste kandidatov športnikov in trenerjev za zaposlovanje v državni upravi. Ljubljana, 2006.
10. Olimpijski komite Slovenije. Kategorizacija.
URL="<http://www.olympic.si/index.php?id=216>". 3.6.2008a.
11. Olimpijski komite Slovenije. Statusne pravice vrhunskih športnikov.
URL="<http://www.olympic.si/index.php?id=139>". 3.6.2008b.
12. Olimpijski komite Slovenije. Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v Republiki Sloveniji. Ljubljana, 2007.
13. Statistični letopis 1996. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.
14. Ministrstvo za šolstvo in šport. Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov v Ministrstvu za obrambo – Slovenski vojski, Ministrstvu za notranje zadeve – Policiji, Ministrstvu za finance – Carinski upravi Republike Slovenije. Ljubljana, 2006.
15. Ministrstvo za šolstvo in šport. Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov v Ministrstvu za obrambo – Slovenski vojski, Ministrstvu za notranje zadeve – Policiji, Ministrstvu za finance – Carinski upravi Republike Slovenije. Ljubljana, 2007.

SEZNAM GRAFIKONOV IN TABEL

Grafikon 1:	Število kategoriziranih športnikov v letih 1992–2008 _____	str. 13
Grafikon 2:	Število športnikov po razredih _____	str. 25
Grafikon 3:	Število zaposlenih po ministrstvih _____	str. 25
Grafikon 4:	Število zaposlenih na podlagi Programa zaposlovanja vrhunskih športnikov _____	str. 41
Grafikon 5:	Sodelujoči v raziskavi glede na spol _____	str. 43
Grafikon 6:	Letnik rojstva udeležencev raziskave _____	str. 44
Grafikon 7:	Izobrazba udeležencev raziskave _____	str. 44
Grafikon 8:	Vrhunskih športniki na področju izobraževanja v odstotkih _____	str. 45
Grafikon 9:	Dejavnosti vrhunskih športnikov v prostem/regeneracijskem času _____	str. 46
Grafikon 10:	Umestitev vrhunskih športnikov glede na discipline _____	str. 46
Grafikon 11:	Vrsta kategorizacije zaposlenih vrhunskih športnikov _____	str. 47
Grafikon 12:	Leto pridobitve svetovnega, mednarodnega oz. perspektivnega razreda _____	str. 48
Grafikon 13:	Obdobje zaposlenosti vrhunskih športnikov v oddelkih/enotah vrhunskih športnikov glede na število _____	str. 48
Grafikon 14:	Količina obveznosti vrhunskih športnikov do ministrstev _____	str. 49
Grafikon 15:	Realizacija obveznosti do ministrstev _____	str. 49
Grafikon 16:	Nudenje pomoči vrhunskim športnikom pri pridobitvi zaposlitve med kariero _____	str. 50
Grafikon 17:	Nudenje pomoči vrhunskim športnikom pri pridobitvi zaposlitve po karieri _____	str. 51
Grafikon 18:	Poznavanje Sporazuma o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi _____	str. 51
Grafikon 19:	Kriteriji za zaposlitev vrhunskih športnikov v državni upravi _____	str. 52
Grafikon 20:	Razmišljanje o obdobju po zaključku kariere _____	str. 53
Grafikon 21:	Opravljanje dela povezanega s športom po aktivni karieri _____	str. 53
Grafikon 22:	Željen sektor zaposlitve po zaključku športne kariere _____	str. 54
Grafikon 23:	Težave z zaposlitvijo po zaključku športne kariere _____	str. 54
Grafikon 24:	Poznavanje Programa zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere _____	str. 55
Grafikon 25:	Sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov med kariero v državni upravi _____	str. 55
Grafikon 26:	Sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku športne kariere _____	str. 56
Tabela 1:	Kriteriji za oblikovanje prednostne liste _____	str.16

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

MOK	Mednarodni olimpijski komite
NPŠZ	Nacionalna panožna zveza
OKS – ZŠZ	Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez
OVŠ	Oddelek vrhunskih športnikov

PRILOGE

Priloga 1: Prednostna lista za zaposlitev

Ljubljana, 16. 7. 2008

Št. dokumenta: 30399-3-26/8

**OLIMPIJSKI KOMITE SLOVENIJE
ZDRUŽENJE ŠPORTNIH ZVEZ
- Odbor za vrhunski šport**

Celovška 25, 1000 LJUBLJANA, SLOVENIJA Tel.: +386 1 230 60 08 Fax.: +386 1 230 60 26 <http://www.olympic.si>

Prednostna lista športnikov – kandidatov za zaposlitev v državni upravi

	Športnik	Panoga disciplina	Dosežek	Drugi dosežki	Opomba
1	KLINAR Anja	PLAVANJE 400m mešano	13.m SP 2007	EP '04 3.m	v postopku MORS
2	ČERNE Alja	JADRANJE 470	10.m SP 2006	SP '07 17.m, SP '05 13.m, SPP tekma '06 5.m, EP '06 30.m, SI '05 3.m	
2	ČERNE Teja	JADRANJE 470	10.m SP 2006	SP '07 17.m, SP '05 13.m, SPP tekma '06 5.m, EP '06 30.m, SI '05 3.m	
2	ĐUKIČ Vesna	JUDO do 57kg	3.m SPP tekma 2007	ml.čl. EP '07 2.m	
2	JERNEJC Regina	JUDO do 78 kg	3.m SPP tekma 2007		
2	TOKIČ Bojan	NAMIZNI TENIS posamezno	5.m EP 2007	3.m SI 2005	v postopku MORS
2	GODEC Jernej	PLAVANJE 50m prosto	14.m SP 2007	SP neol '08 7.m	

2	MAZE Tina	SMUČANJE-ALPSKO smuk	1.m SPP tekma 2008	SP '07 14.m, OI '06 12.m, SPP tekma '05 1.m 2x	
2	VALENČIČ Mitja	SMUČANJE-ALPSKO vsl	9.m SP 2007	SPP tekma '08 9.m	
2	ŠUŠTERŠIČ Izidor	SMUČANJE-DESKANJE paralelni vsl	8.m SP 2007	SPP tekma '08 6.m	
2	FARIČ Saša	SMUČANJE-PROSTI SLOG kros	5.m SP 2007		v postopku MORS
2	URBANC Rok	SMUČANJE-SKOKI velika skakalnica	1.m SPP tekma 2007	1.m UNI 2005	
2	ROZMAN Rok	VESLANJE - četverec brez krmarja	5.m SP 2007	SPP '07 6.m 2x	v postopku MORS
2	FISTRAVEC Gašper	VESLANJE - dvojni četverec	6.m EP 2007		
2	JURŠE Janez	VESLANJE - dvojni četverec	6.m EP 2007		
2	ZUPANC Janez	VESLANJE - dvojni četverec	6.m EP 2007		
2	JURŠE Jernej	VESLANJE - dvojni četverec	6.m EP 2007		
2	DIMIC Alen	GIMNASTIKA-ŠPORTNA drog	1.m SPP tekma 2007	4.m SPP tekma '07	
3	KOSOVELJ Mateja	ATLETIKA gorski tek	2.m EP neol 2006		
3	KOSOVELJ Mitja	ATLETIKA gorski tek	3.m SP neol 2008	6.m EP neol 2006	

3	JANŽIČ Davor	BALINANJE - dvojice	2.m SPneol 2007	EP '06 1.m	
3	KRAGELJ Urša	KAJAK KANU D.V. 3xK-1 slalom	3.m EP neol 2007	1.m ml. SP 2006	
3	ZAKRAJŠEK Jošt	KAJAK KANU D.V. C-1 spust	2.m SP neol 2008	EP neol '06 2.m, SPP ku. '07 12.m, SP neol '07 6.m, EP neol '07 5.m, EP neol '06 2.m	
3	LEBAN Lovro	KAJAK KANU D.V. K-1 spust	1.m SP neol 2008		
3	MATIJEVIČ Matija	KARATE - borbe do 75 kg	2.m EP neol 2007		
3	VOZLIČ Dejan	KARATE - borbe do 80 kg	3.m EP neol 2007	ml. EP neol '04 2.m	
3	FIDEL Barbara	KEGLJANJE ekipno	1.m SP neol 2007	SP neol '06 1.m	
3	MARCEN Maja	LOKOSTRELSTVO poljsko SL ekipno	1.m EP neol 2007	EP neol '08 12.m, SP neol '06 7.m	
3	JERMAN Igor	MOTOCIKLIZEM- CESTNO HITROSTNI endurance	3.m SP neol 2007	SP neol '06 2.m, SP neol '05 3.m	
3	KOLENKO Jernej	MOTOCIKLIZEM- SPIDVEJ ekipno	2.m EP neol 2006		
3	ŠANTEJ Izak	MOTOCIKLIZEM- SPIDVEJ ekipno	2.m EP neol 2006		
3	ŽAGAR Matej	MOTOCIKLIZEM- SPIDVEJ ekipno	2.m EP neol 2006	SP '06 7.m, SP neol dirka '06 2.m	v postopku MORS
3	VIDMAR Maja	PLANINSTVO - ŠPORTNO PLEZANJE težavnost	3.m SP neol 2007	1.m SPP neol ku. 2007	v postopku MORS

3	TKALEC Marko	TENIS ekipno	3.m EP neol 2006	ATP 302.m	
3	PIŠLAR Bine	VESLANJE enojec l.v.	4.m SP neol 2006	SP neol '07 8.m	
4	ŽUMER Jan	ATLETIKA 100m	12.m EP 2006	SP '07 31.m, SI '05 3.m	
4	KERSNIK Maja	BADMINTON posamezno	17.-32.m SP 2006	SP '05 17.-32.m, 3.m RLE	
4	PETRIČ Luka	BADMINTON posamezno	17.-32.m SP 2006		
4	URBAS Gregor	DRSANJE - UMETNOSTNO posamezno	9.m EP 2007		
4	ŠEME Tjaša	GIMNASTIKA-RITMIČNA mnogoboj ekipno	11.m EP neol 2007	SP '05 62.m, SPneol '07 54.m, EPneol 8.m '07	
4	HMELJAK Karlo	JADRANJE 470	25.m SP 2007	SP '05 12.m, SPP tekma '06 3.m, SI '05 11.m, ml. EP '03,'04 1.m	
4	NEVEČNY Mitja	JADRANJE 470	25.m SP 2007	SP '05 12.m, SPP tekma '06 3.m, SI '05 11.m, ml. EP '03,'04 1.m	
4	STARE Matej	KOLESARSTVO-CESTNO enodnevna dirka	4.m MT 2007		
4	ŽAKELJ Tanja	KOLESARSTVO-GORSKO kros	1.m ml.čl. SP 2008	8.m ml.čl. EP 2007	
4	HOMOVEC Nina	KOLESARSTVO-GORSKO kros	6.m ml.čl. SP 2007	SP '05 24.m, ml.čl. SP '06 7.m	
4	SKUBE Matic	SMUČANJE - ALPSKO slalom	2.m UNI 2007	ml. SP '08 13.m	

4	DRAGŠIČ Mitja	SMUČANJE - ALPSKO slalom	4.m SPP tekma 2008	SPP tekma '08 5. in 6. m	
4	KOŠIR Žan	SMUČANJE - DESKANJE paralelni vsl	4.m SPP tekma 2008		
4	ORANIČ Mitja	SMUČANJE - NK ekipno	2.m UNI 2007		
4	PIKL Primož	SMUČANJE - SKOKI ekipno	4.m SPP tekma 2008	SPP tekma '07 4.m	
4	ŽNIDERČIČ Matej	STRELSTVO trap	61.m SP 2006		v postopku MORS
5	DERŽANIČ Rok	ATLETIKA - deseterboj	2.m ml.EP 2007		
5	ŠUTEJ Tina	ATLETIKA - palica	2.m ml.SP 2006	8.m ml. SP '05	
5	KREK Andraž	VESLANJE enojec	3.m ml. SP 2006		
7	JAGARINEC Sebastijan	ATLETIKA - 400m	19.m ml. ERL 2006	10.m UNI 2007	
7	KOLARIČ Nina	ATLETIKA - daljina	8.m ml.čl. EP 2007		
7	KRKOČ Lucija	ATLETIKA gorski tek	1.m ml EPneol 2007		
7	TATALOVIČ Ana	JUDO do 57 kg	5.m ml.EP 2006		
7	TRBOVC Igor	JUDO do 66 kg	ml.čl. EP '07 7.m		

7	URŠIČ Maja	JUDO do 70 kg	ml.čl. EP '07 5.m	5.m SP neol 2006	
7	JAZBEC Katja	SMUČANJE - ALPSKO slalom	12.m ml. SP 2008		
7	JEZERŠEK Barbara	SMUČANJE-TEK šprint	9.m ml.čl. SP 2008	11.m ml.čl.SP 2007, ml. SP '06 4.m	
7	POJE Andraž	STRELSTVO - MK puška leže ekipno	2.m ml. EP neol 2007		
9	PETEK Matevž	SMUČANJE - DESKANJE skoki	3.m SPP neol k.u. 2008	SP neol '07 15.m, SP neol '05 2.m	
9	VENCELJ Anton	ATLETIKA gorski tek	6.m SP neol 2006		
9	GRANDOVEC Daneja	ATLETIKA gorski tek	6.m SP neol 2007		
9	KORENJAK Jernej	KAJAK KANU D.V. K-1 spust	8.m SP neol 2006	EP neol '07 8.m	
9	PETERNEL Iva	KARATE abs.kat.	5.m SP neol 2006		
9	KOCJAN Jure	KOLESARSTVO-CESTNO etapna dirka	5.m MT neol etapa 2007	ml.čl. SP '06 19.m	
9	ŽLENDER Matija	LOKOSTRELSTVO UL poljsko	4.m EP neol 2007	EP '08 14.m, GPM '05 ku 8.m, SP neol '06 8.m, SP '05 92.m, ekipno 23.m, RLS 65.m	
9	GOMBOC Jernej	MOTOCIKLIZEM-CESTNO HITROSTNI supermoto 450	4.m EP neol 2006		
9	SLAVEC Erik	MOTOCIKLIZEM-MOTOKROS 250 ccm	1.m EP neol dirka 2007		
9	MOŽE Jaka	MOTOCIKLIZEM-MOTOKROS 250 ccm	2.m EP neol dirka 2007	EP neol dirka '05 1.m,	
9	LORENČIČ Boris	PLANINSTVO-ALPINIZEM	1690 t. vzponi var. B 2006		

Priloga 2: Obrazec za zaposlitev vrhunskih športnikov v državni upravi

OBRAZEC ZA ZAPOSLOITEV ŠPORTNIKA OZ. TRENERJA V DRŽAVNI UPRAVI RS

Obrazec za zaposlitev (ustrezno obkroži)

ŠPORTNIKA

TRENERJA

OSEBNI PODATKI

PRIIMEK:

IME:

SPOL: M Ž

DATUM ROJSTVA: KRAJ IN DRŽAVA ROJSTVA:

DRŽAVLJANSTVO:

EMŠO:

DAVČNA ŠTEVILKA:

STALNO PREBIVALIŠČE (ULICA, HIŠNA ŠTEVILKA, POŠTNA ŠTEVILKA IN KRAJ):

TELEFON:

MOBILNI TELEFON:

ELEKTRONSKA POŠTA:

PODATKI O IZOBRAZBI

ZAKLJUČENA STOPNJA IZOBRAZBE:

PRIDOBLENI NAZIV ZAKLJUČENE IZOBRAZBE:

NAZIV IN KRAJ ŠOLE, KJER STE DOSEGLI ZAKLJUČENO STOPNJO IZOBRAZBE:

TRENUTNO IZOBRAŽEVANJE (ŠOLA, PROGRAM):

ŠPORTNI PODATKI

NACIONALNA PANOŽNA ŠPORTNA ZVEZA:

ŠPORTNA PANOGA:

ŠPORTNO DRUŠTVO OZ. KLUB:

Velja samo za športnike

RAZRED STATUSA KATEGORIZIRANEGA OBDOBJE STATUSA KATEGORIZIRANEGA ŠPORTNIKA (OD ŠPORTNIKA: - DO):

NAJBOLJŠI ŠPORTNI DOSEŽKI V TRENUTNI OZ. PRETEKLI TEKMOVALNI SEZONI; NAVEDITE DO 3 REZULTATE

UVRSTITEV DISCIPLINA RANG DATUM IN KRAJ TEKMOVANJA

Velja samo za trenerje

STOPNJA IN NAZIV STROKOVNE USPOSOBLJENOSTI:

NAVEDITE IMENA ŠPORTNIKOV, KI JIH TRENIRATE:

Spodaj podpisani se želim zaposliti na (ustrezno obkroži):

Ministrstvu za obrambo – Slovenska vojska   Ministrstvu za notranje zadeve – Policija
Ministrstvu za finance – Carinska uprava RS.

S podpisom dovoljujem uporabo navedenih podatkov za postopek pridobitve zaposlitve.

Ime in priimek vlagatelja

Datum

Podpis

Na podlagi veljavne prednostne liste kandidatov športnikov in trenerjev za zaposlovanje v državni upravi v okviru naše NPŠZ soglašamo s predlogom zaposlitve športnika/trenerja.

Odgovorna oseba NPŠZ

Datum

Podpis in žig odgovorne osebe NPŠZ

Na podlagi veljavnih kriterijev za oblikovanje prednostne liste kandidatov športnikov in trenerjev za zaposlovanje v državni upravi soglašamo z zaposlitvijo športnika/trenerja.

Odgovorna oseba OKS-ZŠZ

Datum

Podpis in žig odgovorne osebe OKS-ZŠZ

Priloga 3: Cooperation agreement NOC – Adecco

COOPERATION AGREEMENT

This Cooperation Agreement (the “AGREEMENT”) is made and entered into as of the January 17th, 2006, by and between the

SLOVENIAN OLYMPIC COMMITTEE, a non-profit organisation recognised by decree of the International Olympic Committee (IOC) and Olympic Committee of Slovenia - Association of Sports Federations, Celovška 25, 1000 Ljubljana (the “OCS”); and

ADECCO SLOVENIA, a ADECCO H.R., d.o.o. corporation having its registered seat at Trdinova 9, 1000 Ljubljana (“Adecco”).

WHEREAS

- A. Pursuant to the cooperation agreement entered into between the INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE and Adecco on January 18, 2005 designed to facilitate the integration of athletes into the labour market at the end of their sporting careers the parties wish to implement the ATHLETES CAREER PROGRAM on a national level.
- B. Adecco is active in the field of staffing, career services and executive search with a large network of AFFILIATES (as hereinafter defined) worldwide and has already developed career transition programmes for athletes in Denmark, Finland, Italy, Norway, Spain and Sweden.
- C. Adecco and the OCS will cooperate on a non-profit basis in order to establish in Slovenia the ATHLETES CAREER PROGRAM.
- D. Adecco and OCS acknowledge and agree that the success of the ATHLETES CAREER PROGRAM is based on the joint cooperation and the close interaction of both parties.

NOW, THEREFORE, in consideration of the premises and mutual agreements contained herein, the OCS and Adecco, intending to be legally bound, agree as follows:

AGREEMENT

ARTICLE 1 DEFINITIONS

Section 1.1 Definitions. In this AGREEMENT, the following expressions shall, unless the context otherwise requires, have the meanings set forth below. Unless the context otherwise requires, words importing the singular include the plural and vice versa, words importing the masculine gender include the feminine and neuter and vice versa and references to persons include incorporated and unincorporated entities.

“AFFILIATE” means an entity (i) controlled by Adecco, provided that such entity shall be considered an AFFILIATE only for the time during which such control exists (for the purposes of this definition, “control” shall mean the direct ownership of more than 50% of the voting rights in such entity); (ii) doing business under the “Adecco” name; and mainly active in the field of staffing, career services and executive search.

“ATHLETES CAREER PROGRAM” means the worldwide career transition programme for OLYMPIC ATHLETES to be developed by Adecco with NOCs. The ATHLETES CAREER PROGRAM is described in greater detail in Appendix A hereto.

“IOC” means the International Olympic Committee.

“MARKS” means trademarks, service marks, words, symbols, logos, emblems, designs, designations whether or not Olympic-related.

“NOC” means the the National Olympic Committee recognized by the IOC

“OCS” mean the Slovenian Olympic Committee recognized by the IOC.

“OLYMPIC ATHLETES” shall have the meaning ascribed thereto by the OCS participating in the ATHLETES CAREER PROGRAM and shall at least include athletes recognised by the OCS as part of the OCS’s high performance programme (categorization of top athletes of the OCS).

“OLYMPIC MOVEMENT” means the movement, led by the IOC, encompassing those organisations, athletes and other persons who agree to be guided by the OLYMPIC CHARTER, the goal of which is to contribute to building a peaceful and better world by educating youth through sport practised without discrimination of any kind and in the Olympic spirit, which requires mutual understanding with a spirit of friendship, solidarity and fair play.

“STEERING COMMITTEE” has the meaning ascribed thereto in Section 5.1 below.

“SERVICES” has the meaning described in Appendix B under the MARKS specified on Appendix B in Slovenia.

“TERM” has the meaning ascribed thereto in Section 6.1 below.

ARTICLE 2 **PURPOSE**

The purpose of the ATHLETES CAREER PROGRAM is to facilitate the professional career development of OLYMPIC ATHLETES during their sports career with setting and achieving their professional goals as well as to prepare and assist the career move of OLYMPIC ATHLETES after their sports career. Through the ATHLETES CAREER PROGRAM, OLYMPIC ATHLETES will be provided with the opportunity to develop competencies outside of sports and to become successful professionals following their successful sports career. The parties hereby undertake to cooperate in good faith with respect to the ATHLETES CAREER PROGRAM in accordance with the conditions set forth herein.

ARTICLE 3 **RESPONSIBILITIES AND RIGHTS OF THE PARTIES**

Section 3.1 Adecco Responsibilities. Adecco hereby undertakes and agrees to develop, manage and implement in accordance with best industry practices, either directly or through AFFILIATES, the ATHLETES CAREER PROGRAM in cooperation with the OCS at Adecco’s sole cost (and at no cost to the OCS and the OLYMPIC ATHLETES) as determined by the STEERING COMMITTEE in accordance with the terms of this AGREEMENT, in particular Appendic A hereto;

Section 3.2 Adecco Rights.

Section 3.2.1 Rights Granted. Subject to Adecco’s full compliance with the terms of this AGREEMENT, Adecco shall have the right to:

1

(a) one official announcement of the ATHLETES CAREER PROGRAM by the OCS President/Chariman after the OCS Executive Board meeting in 2005;

(b) at least one joint OCS -Adecco press release announcing the ATHLETES CAREER PROGRAM and the framework of cooperation between the OCS and Adecco; and

2 ANY EXTERNAL USE OF THE OCS MARKS SHALL REQUIRE PRIOR WRITTEN APPROVAL BY THE OCS AND SHALL INCLUDE THE REFERENCE “IN COOPERATION WITH THE OCS”.

Section 3.3 OCS Responsibilities. The OCS hereby undertakes:

(a) to invite Adecco to OCS sponsor workshops during the TERM in order to facilitate the presentation of the ATHLETES CAREER PROGRAM by Adecco to OCS sponsors;

(b) to communicate on the ATHLETES CAREER PROGRAM at events organised by the OCS (if any) for OLYMPIC ATHLETES;

(c) to use best efforts to involve sponsors having a relationship with the OCS or the individual OLYMPIC ATHLETES respectively in terms of (i) providing information about the ATHLETES CAREER PROGRAM (ii) assisting in gathering contact information regarding the sponsors and (iii) if appropriate introducing representatives of Adecco to the sponsors regarding the presentation of and information about the ATHLETES CAREER PROGRAM;

(d) to offer Adecco the possibility (including a reasonable amount of complimentary entrance tickets) to attend hospitality programs, sport events and other events arranged for the business partners and sponsors of the OCS in order to promote and expand the ATHLETES CAREER PROGRAM;

(e) to support the implementation of the ATHLETES CAREER PROGRAM;

(f) not to undertake a cooperation for a program similar to the ATHLETES CAREER PROGRAM with a competitor of Adecco during the TERM and not to authorize a third party to use the XOC MARKS to advertise, promote and sell SERVICES;

(g) to host at least one conference about the topic integration of athletes into the labour market at the end of their sporting careers, together with Adecco during the TERM.

ARTICLE 4 **REPRESENTATIONS AND WARRANTIES**

Section 4.1 Representations and Warranties of the OCS. The OCS hereby represents and warrants that it has the authority to enter into this AGREEMENT and to perform its obligations hereunder.

Section 4.2 Representations and Warranties of Adecco. Adecco hereby makes the following representations and warranties:

- (i) it is a corporation duly incorporated, validly existing and in good standing under the laws of Slovenia;
- (ii) it has all the requisite corporate power and authority to execute, deliver and perform its obligations under this AGREEMENT; and
- (iii) the execution, delivery and performance of this AGREEMENT has been duly authorised by Adecco.

ARTICLE 5 **ORGANISATIONAL STRUCTURE**

Section 5.1 STEERING COMMITTEE.

Section 5.1.1 Composition. The parties agree to form a STEERING COMMITTEE to be comprised of members of the OCS and Adecco. The composition of the STEERING COMMITTEE shall be agreed between the parties upon signature of this AGREEMENT. Members of the Steering Committee are: Mr. Tone Jagodic, Mr. Janko Dvoršak from the OCS and Mr. Miro Smrekar, Ms. Maja Murko from Adecco. The parties have equal rights within the STEERING COMMITTEE and all decisions of the Steering Committee must be unanimously supported.

Section 5.1.2 Functions. The STEERING COMMITTEE shall (i) review the implementation plan of the ATHLETES CAREER PROGRAM for the following calendar

year; (ii) agree on the implementation plan for the following calendar year, (iii) further develop the cooperation with regard to the improvement of the ATHLETES CAREER PROGRAM (iv) agree on the minimum number of OLYMPIC ATHLETES to participate in the ATHLETES CAREER PROGRAM in the following calendar year and (v) have the authority to remove OLYMPIC ATHLETES from the ATHLETES CAREER PROGRAM.

Section 5.1.3 Procedures. The STEERING COMMITTEE shall meet on an as-needed basis (using all modern communication channels), but at least twice a calendar year. The STEERING COMMITTEE may establish its own operational rules.

Every year, the Steering Committee shall define a detailed yearly programme which is to be submitted prior to the beginning of the following calendar year.

Section 5.2 Adecco Global Project Manager and Project Coordinators. In order to ensure the highest level performance of Adecco's obligations hereunder, Adecco agrees to designate a Global Project Manager for the ATHLETES CAREER PROGRAM and to appoint a Project Coordinator possessing the relevant skills and expertise and employed by Adecco and/or any AFFILIATE within the OCS territory where the ATHLETES CAREER PROGRAM is implemented pursuant to this AGREEMENT. Any and all costs in relation to the Global Project Manager and the Project Coordinators shall be solely borne by Adecco. For the sake of clarity, Adecco may appoint Project Coordinators to be responsible for multiple NOC territories where the ATHLETES CAREER PROGRAM is implemented and may appoint Project Coordinators on a part-time basis, if appropriate.

Section 5.2.1 Responsibilities of the Global Project Manager. The Global Project Manager shall: (i) act as the main contact person for the XOC in respect of the implementation of this AGREEMENT (ii) monitor the regular follow-up from the respective Project Coordinators to the XOC regarding the implementation of this AGREEMENT; (iii) implement together with the respective Project Coordinators the decisions made by the STEERING COMMITTEE; (iv) support the implementation of the ATHLETES CAREER PROGRAM within the territory of the XOC; and (v) provide assistance to and supervise the Project Coordinators.

Section 5.2.2 Responsibilities of the Project Coordinators. The Project Coordinators shall: (i) act as the main contact person for the XOC in respect of the implementation of this AGREEMENT (ii) provide regular follow-up to the XOC regarding the implementation of this AGREEMENT (iii) implement the ATHLETES CAREER PROGRAM in accordance with the provisions of this AGREEMENT; (iv) act as local contact persons for the Global Project Manager, the XOC and the OLYMPIC ATHLETES participating in the ATHLETES CAREER PROGRAM; and (v) act as intermediaries between the steering committee, the Global Project Manager and the XOC.

ARTICLE 6
TERM AND TERMINATION

Section 6.1 TERM. This AGREEMENT shall be deemed effective on the date first written above and shall expire on December 31, 2008, unless previously terminated pursuant to the terms hereof.

Section 6.2 OCS's Right to Terminate. The OCS may terminate this AGREEMENT on written notice in the event of Adecco's and/or any AFFILIATE's participating in the implementation of the ATHLETES CAREER PROGRAM becoming bankrupt or insolvent or entering into liquidation (other than a voluntary liquidation for the purpose of reconstruction, amalgamation or similar reorganisation) or entering into any arrangement or composition with its creditors or any of them, or having a receiver appointed;

Section 6.3 Adecco's Right to Terminate. Adecco may terminate this AGREEMENT on written notice in the event of the OCS becoming insolvent or entering into liquidation (other than voluntary liquidation for the purpose of reconstruction, amalgamation or similar reorganisation) or entering into any arrangement or composition with its creditors or any of them having a receiver appointed.

Section 6.4 Termination Due to Breach of Material Obligations. Without limiting anything set forth in Sections 6.2 and 6.3 of this AGREEMENT, either the OCS or Adecco may terminate this AGREEMENT if the other party fails to observe or perform any of its material obligations hereunder and fails to cure such breach within sixty (60) days after receipt of written notice from the non-breaching party specifying the nature of the breach and requesting cure of such material breach.

Section 6.5 Effect of Termination. In the event that either the OCS or Adecco should terminate this AGREEMENT pursuant to Sections 6.2, 6.3 or 6.4 above, as applicable, the parties shall not be obligated to perform further pursuant to this AGREEMENT.

Section 6.6 Renewal. The OCS grants to Adecco the right of first negotiation and refusal to renew this AGREEMENT. If no agreement has been reached within a 90-day period

after the termination of the AGREEMENT the OCS shall give ADECCO a final bona fide offer specifying the basic conditions of an agreement which the OCS is willing to accept and OCS will thereafter not enter into an agreement with any third party on terms and conditions substantially more favourable to such third party than those specified in its final offer to Adecco without first offering Adecco the opportunity to enter into an agreement at the less favourable terms and conditions for OCS which OCS is willing to accept from such third party.

ARTICLE 7 **MISCELLANEOUS**

Section 7.1 Assignment. Neither this AGREEMENT nor any of the OCS's or Adecco's rights and obligations hereunder may be assigned, delegated or otherwise transferred by either of the parties without the prior written consent of the other party. Any attempted assignment or transfer without such consent shall be void and considered a material breach of this AGREEMENT.

Section 7.2 Relationship of the Parties. Neither party hereto shall be the agent of the other, and this AGREEMENT shall not be interpreted to create a partnership, joint venture or similar relationship between the parties. Neither party shall have the power to bind the other party in any manner whatsoever.

Section 7.3 Waiver. Any waiver by either party of a breach of any provision of this AGREEMENT shall be in writing and shall not operate as or be construed to be a waiver of any other breach of such provision or of any other provision of this AGREEMENT. Failure by either party to insist upon strict adherence to any provision of this AGREEMENT on one or more occasions shall not be considered a waiver or deprive such party of the right thereafter to insist upon strict adherence to that provision or any other provision of this AGREEMENT.

Section 7.5 Notices. All notices, requests, approvals and consents and other communications required or permitted under this AGREEMENT shall be in writing and shall be sent by facsimile (to the facsimile number specified below), hand delivery, certified or overnight courier, to the attention of the party specified below. The date of transmittal if transmitted by facsimile or the date of receipt if by hand delivery, certified mail or overnight courier shall be deemed the date the notice or statement is given. If transmitted by facsimile, a copy of any such notice shall also be sent by certified mail, return receipt requested on the date such notice is transmitted by telecopy to the address specified below:

In the case of the OCS:

The Slovenian Olympic Committee - Association of Sports Federations
Address : Celovška 25, 1000 LJUBLJANA, SLOVENIA
Attention: Mr. Tone Jagodic
Facsimile: +386 1 230 6020

In the case of Adecco:

Adecco H.R., d.o.o.
Address: Trdinova 9, 1000 LJUBLJANA, SLOVENIA
Attention: Mr. Miro Smrekar
Facsimile: +386 1 234 92 84
(with a copy to the Adecco Global Project Manager c/o Adecco management & consulting S.A., Sägereistrasse 10, CH-8152 Glattbrugg, Switzerland)

Any party may change its address or facsimile number for notification purposes by giving all other parties notice of the new address or facsimile number and the date upon which it will become effective.

Section 7.6 Integration. This AGREEMENT, together with its Appendices (which form an integral part of this AGREEMENT), is intended to be the sole and complete statement of the obligations of the parties as to the subject matter.

Section 7.7 Severability. In the event of any one or more provisions contained in this AGREEMENT being held, for any reason, to be unenforceable in any respect under the laws of any country, state or organisation:

- (i) such unenforceability shall not affect any other provisions of this AGREEMENT;
- (ii) this AGREEMENT shall be construed as if such unenforceable provisions had not been contained therein; and
- (iii) the parties shall negotiate in good faith to replace any unenforceable provision by such enforceable provision as has effect nearest to that of the provision being replaced.

Section 7.8 Amendments. This AGREEMENT may not be altered, amended or modified except in writing signed by the duly authorised representative of the parties hereto.

Section 7.9 MARKS of the Parties. The parties acknowledge and agree that they shall have no right, title or interest in any of each other's MARKS either during the TERM or thereafter.

Section 7.10 Liability of the Parties. To the extent permitted by law shall Adecco not be liable towards the XOX for claims, losses or injuries to person or property in connection with the performance of this AGREEMENT.

Section 7.11 Governing Law. This AGREEMENT shall be governed by and interpreted in accordance with the laws of Slovenia.

Section 7.12 Dispute Resolution/Arbitration. The OCS and Adecco agree to attempt to settle any claim or controversy arising out of this AGREEMENT through consultation and negotiation in the spirit of mutual friendship and cooperation. If a resolution of a dispute is not reached as described above, the dispute shall be submitted upon demand by either party to, and resolved by to the exclusion of the ordinary courts, the Court of Arbitration for Sport (one arbitrator to be appointed by Adecco, one arbitrator to be appointed

by the OCS and the third arbitrator to be selected by the two appointed arbitrators) in accordance with the Code of Sports-Related Arbitration of the said Court in Lausanne, Switzerland in the English language. The Arbitral Tribunal shall determine which party or parties shall be responsible for the payment of costs and expenses incurred as a result of the arbitration proceedings.

Section 7.12 Appendices. All Appendices to this AGREEMENT are hereby incorporated by reference.

Section 7.13 Headings. Headings are for convenience only and shall not affect the interpretation of this AGREEMENT.

Section 7.14. OCS Website: the Parties of this Agreement agree to include the programme stipulated in this Agreement in the OCS and Adecco websites.

IN WITNESS WHEREOF, the parties hereto have caused this AGREEMENT to be executed by their duly authorised representatives in two (2) copies on the date first written above.

**SLOVENIAN OLYMPIC COMMITTEE –
ASSOCIATION OF SPORTS FEDERATIONS**

ADECCO H.R., d.o.o.

Tone Jagodic
Secretary General

Miro Smrekar
Managing Director

APPENDIX A

THE ATHLETES CAREER PROGRAM

To implement the ATHLETES CAREER PROGRAM, Adecco shall provide any and all necessary services, including without limitation:

- personal and professional diagnostic, career assessment: evaluation of the individual OLYMPIC ATHLETE's studies and work experience, if any, competencies build up through his/her sports career, qualities and personality. Depending on the needs of the OLYMPIC ATHLETES's such diagnostic and career assessment shall take place in one-to-one meetings, or group sessions and shall assist the OLYMPIC ATHLETE with setting his/her professional goals, provide advice relating to effective resume writing and interview techniques and shall include coaching;
- setting up a career plan: following the personal and professional diagnostic session, Adecco shall provide the OLYMPIC ATHLETE with a career plan, including necessary additional studies, traineeship opportunities, part-time jobs leading to a full-time job following the OLYMPIC ATHLETE's sports career;
- creation and maintenance of a database of employers: selection of target companies in accordance with the OLYMPIC ATHLETES' competencies and skills, using Adecco's existing network and building of an additional network in order to create a pool of companies for OLYMPIC ATHLETES' temporary and permanent placement and the continuous monitoring of job and traineeship opportunities.
- placement: Adecco shall match the OLYMPIC ATHLETES with the companies' needs, arrange for interviews, follow up with the companies on the interviews and advise OLYMPIC ATHLETES relating to their employment agreements, it being understood that no commission or fee can be charged by Adecco to the OLYMPIC AGHLETES;
- follow-up: throughout the entire career plan concluding in the permanent placement of the OLYMPIC ATHLETE following his/her sports career, but in no event longer than three (3) years following the starting date of the OLYMPIC ATHLETE's participation in the ATHLETES CAREER PROGRAM, Adecco shall provide the OLYMPIC ATHLETE with career counselling and advice on an as-needed basis; and
- report: Adecco shall provide the XOC with a quarterly report on the ATHLETES CAREER PROGRAM. Such report shall suggest any changes necessary in order to ensure the continuous improvement and further development of the ATHLETES CAREER PROGRAM.

APPENDIX B

Services, which for the purpose of the AGREEMENT are defined as:

- Outplacement services
- Career transitions services
- Career placement services
- Permanent and temporary labor services
- Human resource recruitment
- Leadership training for employees and volunteers

Brands

- Adecco
- Ajilon
- Lee Hecht Harrison

Priloga 4: Anketni vprašalnik

Spoštovani!

Sem Tomas Globočnik nekdanji vrhunski športnik (biatlonec). Kot aktiven športnik sem bil 11 let zaposlen v Oddelku vrhunskih športnikov v policiji, sedaj sem pri koncu študija na Fakulteti za upravo, katerega zadnje dejanje je diploma. Anketa, ki je pred vami, mi bo služila kot raziskovalni del diplome z naslovom "Zaposlovanje vrhunskih športnikov med in po karieri". Glede na to, da sem od zaključka kariere zaposlen na Oddelku vrhunskih športnikov v Policiji, kot pomočnik vodje oddelka, temo zajeto v diplomski nalogi zelo dobro poznam. Skozi anketo bi rad prišel do zaključkov/ugotovitev, ki bodo v pomoč nam kot delodajalcem, da bomo dobili predstavo o uspešnosti in kvaliteti samega procesa zaposlovanja. Glede na rezultate bomo poizkusili odpraviti slabosti postopkov v procesu zaposlovanja v obojestransko zadovoljstvo.

Mentor pri izdelavi diplomske naloge je dr. Janez Stare, višji predavatelj.

Anketo prosim vrnite na elektronski naslov: tomas.globocnik@policija.si,

ali na naslov: Policijska akademija
Oddelek vrhunskih športnikov
Tomas Globočnik
Rocenska 56
1211 Ljubljana - Šmartno

Zagotavljam Vam anonimnost podatkov, ki bodo uporabljeni zgolj v raziskovalne namene diplomske naloge!

Zahvaljujem se vam za vaš čas in trud pri izpolnjevanju ankete.

S spoštovanjem!

Tomas Globočnik

ANKETA

1. **Spol** m ž

2. **Leto rojstva**

3. **Končana izobrazba**

osnovna šola	☐
poklicna šola	☐
srednja šola	☐
višja šola	☐
visoka šola	☐
magisterij	☐
doktorat	☐

4. **Trenutno izobraževanje:**
sem v procesu izobraževanja
izobraževal se bom po karieri
menim, da sem zaključil z izobraževanjem
5. **Kako preživljate svoj prosti čas?**
izkoristim ga za druženje s prijatelji
izkoristim ga za druženje s svojo družino
izkoristim ga za regeneracijo med treningi
izkoristim ga za izobraževanje/učenje
6. **S katerim športom se ukvarjate?**
zimskim
letnim
olimpijskim
neolimpijskim
7. **Kakšen status vrhunškega športnika imate in od kdaj?**
svetovni razred
mednarodni razred
perspektivni razred
izbrani razred imam od leta
8. **Koliko časa ste že zaposleni v oddelku/enoti vrhunskih športnikov v ministrstvu?**
manj kot 3 leta
od 3 do 6 let
nad 6 let
9. **Do sedanjega delodajalca/ministrstva imam:**
premalo obveznosti
ravno prav obveznosti
preveč obveznosti
10. **Na obveznosti delodajalca se odzivam:**
takoj
ko utegnem
obveznosti odložim
11. **Glavni akter/pomočnik pri pridobitvi zaposlitve vrhunskih športnikov bi moral biti:**
med kariero:
država
Olimpijski komite Slovenije
panožna zveza
sponzor

- tekmovalec sam
- po karieri:**
- država
- Olimpijski komite Slovenije
- panožna zveza
- agencije za zaposlovanje
- sponzor
- starši
- tekmovalec sam

12. Ali poznate Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov v državni upravi?

- ne
- površno
- dobro

13. Kriteriji za zaposlitev vrhunskih športnikov v državni upravi so:

- nepregledni
- pregledni
- pravični
- nepravični
- blagi
- strogi
- ustrezni
- neustrezni

14. O življenju po karieri:

- še ne razmišljam
- ne razmišljam, ker je moteče v procesu treninga/tekmovanja
- o tem razmišljajo drugi (trener, starši ...)

15. Po karieri želim opravljati delo povezano s športom (trener, učitelj ...).

- da
- ne

16. Po karieri želim zaposlitev v:

- ministrstvu, kjer sem že zaposlen/a
- gospodarstvu
- lastnem podjetju

17. Z zaposlitvijo po karieri:

- ne bom imel/a težav
- pričakujem težave
- že vem, kje bom zaposlen/a

18. Ali ste seznanjeni s Programom zaposlovanja vrhunskih športnikov po zaključku kariere, ki ga izvaja podjetje Adecco?

da
ne

19. S sistemom zaposlovanja:
med kariero:

nisem zadovoljen/na
sem zadovoljen/na
imam sledeče predloge:

po karieri:

nisem zadovoljen/na
sem zadovoljen/na
imam sledeče predloge:

Priloga 5: Kodeks ravnanja za športnike in trenerje, zaposlene v ministrstvih

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Tomas Globočnik potrjujem, da je diplomsko delo Zaposlovanje vrhunskih športnikov med in po karieri moja avtorska stvaritev. Dovoljujem objavo diplomskega dela na internetu.

Mentor diplomskega dela je dr. Janez Stare. Diplomsko delo je lektorirala Cvetka Lumbar, profesorica slovenskega jezika.

Ljubljana, 16. 11. 2008